

muusika

Nr 1
jaanuar 2007
hind 29.-

**Arvamusi
muusikaraamatutest**

**Intervjuu
Louis Andriesseniga**

**JAAKKO
RYHÄNEN**

MUUSIKATRIAAD 2007

13.–15. märts Viljandis

XV MUUSIKATRIAADI RAAMES KORRALDAB TARTU ÜLIKOOLIVILJANDI KULTUURIAKADEEMIA KONKURSI ÕPPIVATELE MUUSIKUTELE

Osalemine

Konkursil võivad osaleda õpilased ja üliõpilased alates 16. eluaastast.

Konkureerimiseks tuleb salvestada kaks erineva karakteriga pala kogupikkusega 8 minutit, millest esimene on osaleja poolt loodud seade eesti rahvamuusikale ning teine omaloominguline- ja/või soololugu.

Demosalvestus (CD-R, MP3, DVD), täidetud ankeet ja lavaplaanid (kultuur.edu.ee/muusikatriaad/2007) tuua TÜVKA Muusikamajja, ruumi 104 või saata hiljemalt 15. veebruariks aadressil:

TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia Muusikamaja
Muusikatriaad 2007
Jakobsoni 14
71020 Viljandi

Konkurss toimub kahes voorus

Eelvooruses osalevad kõik tähtajaks salvestise saatnud muusikud ja autorid. Valik tehakse teatavaks hiljemalt 25. veebruariks "Muusikatriaad 2007" kodulehel ja e-posti teel. Konkursi lõppvoor toimub 15. märtsil Viljandi Pauluse kirikus (akustilised pillid) ja TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia mustas saalis (helivõimendust vajavad pillid). Professionaalne žürii hindab kolmes kategoorias:

- parim rahvamuusika seade
- parim oma pilli valdaja
- parim omalooming

Auhinnafond on 1000 eurot ja 10 000 krooni eest kinkekaarte kaupluselt "Muusik", lisaks publiku- ja eripreemiad.

Lisainfo

Kadri Roht
Tel: 5560 4228
E-post:
kadriroht@kultuur.edu.ee

Anu Rannu
Tel: 5330 4928
E-post:
sang@kultuur.edu.ee

TARTU ÜLIKOOL
viljandi kultuuriakadeemia

KAVA

SOOLO

2 Ia Rimmel. Maailmamees Jaakko Ryhänen

BAGATELLID

8 Mailis Pöld. Uudiseid maailmast

IMPRESSIOONID

10 Hele-Mai Poobus. Võrratu "Tuhkatriinu"

– täistabamus vaataja südamesse

11 Virve Normet. "Vocalissimo" – kolm lauljannat soolokontsertidega

13 Joosep Sang. Laulud mägedelt ja tasaselt

maalt. Gruusia meeskoori Tbilisi ja ansambli

Wirbel kontserdist

14 Virge Joamets. Rajaotsijad. Vox Clamantise

kümnenda aastapäeva kontserdist Tartu Jaani

kirikus

15 Madli-Liis Parts. Vokaaljazz gurmaanidele.

Dee Dee Bridgewater kontserdist

16 Joosep Sang. Häälte kirevus "Jõulujazzil"

LIBER

17 Mailis Pöld. Tubina tuvi noka vahelt.

Raamatust Eduard Tubin "Kirjad 1"

RUBATO

20 Tarmo Johannes. "Muusikale meeldib

seltskond". Intervjuu Louis Andriesseniga

LIBER

22 Toomas Siitan. Mozart külgvaates. Raamatust

"Mozart: mõistatuslik ja mõjutatav"

23 Eve Karp. "Muusikaentsüklopeedia"

kirjastuselt Sinisukk

MODULATSIOON

24 Tarmo Johannes. Komponeerides visuaalselt.

Fausto Romitelli video-ooper "An Index of

Metals"

POP & ROCK

26 Margus Kiis. Rahvusvahelised rockifestivalid

kadunud aastal

MODULATSIOON

28 Priit Kuusk. Eesti muusikud maailmas

BAGATELLID

29 Uudiseid Eestist

MELOMAAN

36 Heliplaatide tutvustus

COLLAGE

39 Valik jaanuari muusikasündmusi

Intro 1/2007

Seljataha jäi muusikarohke 2006. aasta. Uus aasta tuleb uute ootustega ja muidugi ka uute muusikaelamuste lootusega. Ja huvitavat on tõepoolest palju tulekul!

Detsembrikuus sattus mulle kätte väike 2007. aasta Eesti festivalide kalender. Festivale on Eestis palju, mitmed neist on põlised ja pikkade traditsioonidega. Leidsin sealt aga enda jaoks uusi ja huviäratavaid festivale, mida näha-kuulda tahaks, nagu näiteks Buxtehude muusikapäevad Tartus, Moostes toimuv rahvamuusikatööluste festival, "Maailmaküla" Tallinnas, juulis toimuv "Mütifest".

Jaanuaris on tulekul Pärnu Nüüdismuusika Päevad, huvitava kavaga elitaarne üritus. Üht sellel festivalil toimuvat sündmust tutvustab ka Muusika selle numbri artikkel "Komponeerides visuaalselt", kus on juttu omapärasest itaalia nüüdisheliloojast Fausto Romitellist.

Mulle meeldis ka väga tuntud hollandi helilooja Louis Andriesseni väide käesoleva numbri intervjuus, et muusikale meeldib seltskond – teater, kino, tants, kirik. Meeldivat selles seltskonnas viibimist uuel aastal!

Ia Rimmel

muusika

Peatoimetaja **Ia Rimmel** ia@ema.edu.ee

Toimetaja **Kristina Körver** kristina@ema.edu.ee

Toimetaja **Joosep Sang** joosep@ema.edu.ee

Turundusjuht **Herje Tamm** herje@ema.edu.ee

Kujundajad **Tõnu & Ande Kaalep** tonu@ekspress.ee

Keeletoimetaja **Kulla Sisask**

Rahastaja EV Kultuuriministeerium

Ajakirja ilmumist toetab Eesti Kultuurkapital

Väljaandja SA Kultuurileht

Voorimehe 9, 10146 Tallinn

Toimetuse kolleegium: Eesti Muusikanõukogu juhatus

Toimetuse: Rävälä pst 16, 10143 Tallinn, II korrus, B 214

Toimetuse telefon **66 757 88**

Kodulehekül: **muusika.kul.ee**

Trükitud **Tallinna Raamatutrükikojas**

Laki 26, 12915 Tallinn

ISSN 1406-9466

© Eesti Muusikanõukogu

Tellimine: AS Express Post

Maakri 23A, 10145 Tallinn

Tel 6662535, www.tellimine.ee

Tellimisindeks 00679

Otsekorraldus **21** krooni number

3 numbrit 69 krooni

6 numbrit 138 krooni

Aastatellimus 245 krooni

Muusikaõpetajatele ja -õpilastele aastatellimise

soodushind 192 krooni. Soodushind kehtib ka pensionil olevatele muusikaõpetajatele.

Tellimine: ia@ema.edu.ee, herje@ema.edu.ee,

6675 788, 55 56 18 94

JAAKKO RYHÄNEN
FOTO TRAAVI KULL

Maailmamees Jaakko Ryhänen

IA REMMEL

Paljud võib-olla ei tea, et Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias on lauluprofessoriks ja osakonna juhatajaks maailmakarjääriga soomlane Jaakko Ryhänen. Mees, kelle ilusa tämbriga bass on kõlanud kõigis maailma kuulsates ooperiteatrites. Ryhänen ise ütleb, et tema tee suurele lavale on olnud nagu Tuhkatriinulugu – saatuse tahtel pääs Soome Rahvusooperisse ning hiljem oma teatri gastrollil Metropolitan Operas Martti Talvelat asendades tuntumatesse ooperiteatritesse. Teenete eest Soome kultuuri edendamisel pälvis Jaakko Ryhänen 1989. aastal Pro Finlandia medali. 2001. aastal sai Ryhänen ka Eesti Vabariigi Valgetähe III klassi ordeni.

Möödunud aasta lõpul pidas Ryhänen oma 60 aasta juubelit. Kodumaal Soomes olid tema detsembrikuus toimunud juubelikontserdid ammu välja müüdnud. Küllap oleks huvitav Ryhäneni ka Eestis laulmas kuulda, kuid kahjuks pole siiani erilisi võimalusi avanenud.

Ryhänen on elav ja temperamentne mees, karjala karakter, nagu ta ise ütleb. Kuulates tema tundi Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias, õhk klassis lausa pragiseb intensiivsusest ja aktiivsest suhtumisest. Laulja ei saa midagi leigelt teha, laulja peab olema maksimalist – see tagamõte kumab vastu kõikjalt Ryhäneni tegemistest.

Milline oli teie tee laulmise juurde?

Olin laulmise keskel juba lapsepõlves. Minu emal oli äärmiselt ilus lüürilis-dramaatiline sopran. Viiburis elades õppis ta laulmist. Ema oli juba andnud oma esimese kontserdi, aga siis tuli Teine maailmasõda ja tuli Viiburist Tampere kolida, sest Venemaa vallutas Karjala.

Te oletegi Viiburis sündinud?

Ei, olen sündinud Tampere 1946. aastal, mu pere tuli Viiburist. Aga mul on ehtne karjala karakter ja temperament. Karjalased on hoopis teistsugused kui läänesoomlased või hämelased, kuigi olen seal kandis sündinud.

Mäletan, et juba kahe-kolmeaastaselt kuulasin ema lauluharjutusi ja sain aru, et ema laulab ilusasti. Tema õpetajad olid Hanna Granfeldt, kes oli tuntud laulpedagoog enne sõda, ja Antonietta Toini, esimene soome sopran, kes laulis enne Talvesõda La Scalas. Toini abiellus rikka pangadirektoriga ja tuli samuti Viiburist Tampere. Seda juhtub harva, et hääl on vanas eas veel nooruslik. Minu ema säilitas oma ilusa lauluhääle kõrge vanuseni.

Ema viis mind alati ka ooperit vaatama. Tampere ooperiteatris oli igal aastal kaks esietendust. Kui olin kuueaastane, tuli Tampere film "Surematu Caruso", kus Mario Lanza esitas peaosa. See mõjus mulle väga, see kaunis tenor. Käisin seda kolm korda vaatamas.

Tagantjärele mõeldes olin küllap üks omamoodi laps. Ma ei

olnud kunagi eriline populaarmuusika huviline. Ma küll kuulasin meie parimaid slaagrilauljaid, nagu Olavi Virta ja teised, aga nemad olid tol ajal veel tõelised lauljad! Tänapäeva popmuusika pole enam muusika, minu kõrvus on see vaid lärm.

Olen alati olnud häälefriik. Kui kuulen kaunist häält, avaldab see mulle mõju. Ja kui kuulen ilusat häält, mida ei osata kasutada, mõjub see mulle eriti: kuidas võib olla, et inimesel on stradiivariis, aga ta ei oska sellel mängida! Kõige selle tõttu õpetan ma ka Eesti Muusikaakadeemias – siin on hääli ja ma tahan õpetada neid kasutama.

Aga meie mõtleme pigem, et Eestis pole hääli.

Teil on hääli, küsimus on vaid selles, kuidas neid koolitada.

Kujunemise juurde tagasi tulles – mu ema oli tark naine ja teadis: peab olema harrastusi, et poiss tänavale ei läheks. Olin 17-aastane ja ema pani mind kirja Pirkanmaan Ammatikorkeakoulu sisseastumiseksamitele. Sain sisse, kuigi toleaeagne rektor Eero Nallinmaa oli omamoodi mees ja tal oli teooria, et kellestki ei tule head lauljat, kui pole emakeeles väga head hinnet. See pidi olema vähemalt üheksa või kümme.

1972. aastal olin kooli juba lõpetanud ja saanud õpetajakoha Ylöjärvele Tampere lähedal. Olin minemas linna laulutundi, teele jäi ema kübaraari ja läksin sisse ema tervitama. Ema ütles: helistas

professor Jussi Jalas, Rahvusoooperi peadirigent ja Sibeliuse väimees, ning palus tagasi helistada. Algul ma mõtlesin, et see on mingi nali. Aga ema ütles, et siin on number, helista talle. Helistasingi. Professor ise võttis vastu ja ütles: "Härra Ryhänen, olen kuulnud, et teil on hea bassihääl. Meil on vaja lauljat bassi rolli. Kas saaksite ülehommeltulla mulle ette laulma?" Ja selle ettelaulmise põhjal kinnitati mind Wagneri "Reini kullas" Fafneri rolli. Olin algul lepinguline laulja ja hiljem lepinguline ka Savonlinnas, 1975. aastast kinnitati mind juba põhikohaga Soome Rahvusoooperisse. Algul oli mõtlemist: mida nüüd teha, mul oli kaks last ja naine kodus, see oli nagu hüpe tühjusse. Aga siis ma mõtlesin, et ega mind teist korda sinna enam ei kutsuta.

Kuidas sai alguse teie rahvusvaheline karjäär?

Oli aasta 1983, Soome Rahvusoooper oli kutsutud Metropolitan Operasse külalisetendusi andma. Kavas olid Aulis Sallinen "Punane Joon" ja Joonas Kokkoneni "Viimased kiusatused". Kogu gastroll oli üles ehitatud Martti Talvelale, tema oli tollal Metis suur täht. Enne minekut oli pressikonverents, kogu Soome press oli kohal. Ja siis teatas Rahvusoooperi pressiooperi Juhani Raiskinen: "Martti Talvela on haige ja ei laula Metropolitanis." Kõik vakatasid – mis nüüd, kas kogu sõit jääb ära? Aga Raiskinen ütles: "Probleemi ei ole, meil on asemele võtta teine bass – Jaakko Ryhänen." Kõik kaamerad pöördusid korraga minu poole. Nüüd ei jäänud muud üle, kui need lubadused lunastada.

Asjaolu, et seekord ei laulnud Martti Talvela, kes tõesti on üks kõigi aegade suurimaid basse, võimaldas esile tõusta Joonas Kokkoneni meisterlikul ooperil. Muidu oleks ainult Talvelat jälgitud. Saatus on kummaline.

Pärast seda olid mulle suured ooperilavad avatud. Alustasin Metropolitan Operas, siis tuli Hamburgi Riigiooper, Baieri Riigiooper, Viini Riigiooper, Londoni Covent Garden, Pariisi Grand Opéra, Madridi ooper, Milano La Scala, Moskva Suur Teater, Peterburi Maria Teater, Chicago ja Los Angelese ooperiteatrid. Nii see läks, nagu tõeline Tuhkatriinulugu.

Bassihääli olevat vähe. Miks see nii on?

See on looduse kapriis. Enne neid oli, nüüd on järjest vähem. Bassid sünnivad pikkade häälepaelttega. Millegipärast teatud hääli enam ei tule. Nüüd tuleb vaid lüürilisi sopraneid ja lüürilisi baritone.

On see ehk nii, et põhjamaadelt tuleb rohkem bassihääli?

Selle kohta, kust Soomes lauljad tulevad, öeldakse: suur maa ja vähe inimesi – mis neil muud üle jäi, hüüdsid üksteist taga metsi mööda. (Naerab.)

Ma arvan, et see ei sõltu mitte geenidest, vaid keelest. Me räägime kõiki võõrkeeli läbi emakeele. Soomlasel, kui tal on hea õpetaja, on suhteliselt kerge õppida võõrkeeli hääldama – muidugi siis, kui tal on ka hea kõrv. Kui valmistasin ette Boriss Godunovi rolli Düsseldorfis, ütles minu vene keele coach: "Härra Ryhänen, te laulate vahetevahel täiesti "oma" vene keelt, aga see kõlab ehtsalt."

Sakslasi ei saa näiteks kuidagi vene keeles laulma, saksa aktsent tuleb igalt poolt läbi.

On teil lauljana olnud kriise, probleeme häälega?

Eks igaühel ole midagi olnud. Minu õnn on see, et algusest peale on mul olnud suurepäraseid pedagoogid. Vundament on õige tehtud. Kui ma tulin Rahvusoooperisse, pääsesin itaallanna Jolanda di Maria Petrise õpilaseks. Jolanda oli itaalia lauljanna, kes oli soomlasega

Beebina maailma uudistamas.

abielus. Ta oli siis Sibeliuse Akadeemia professor. Kaksteist aastat, kuni tema surmani, käisin ma igal reede hommikul pool kümme tema pool laulutunnis. Ta ütles: tahan sulle õpetada vana itaalia laulukooli, õpeta seda edasi.

Üks kriise oli mul Rahvusoooperis kohe algul, kui hääle võimsust ei jätkunud. Ma ei osanud häält fookuseerida, *passaggio* üleminekunoodid olid liiga lahti. Aga Jolanda koolis hakkas see paranema, hääli koondati kitsamaks, pandi "korsett" ümber.

Laulja amet on käsitöölise amet, seda ei saa raamatutest õppida. See käib ikka nii, et meister õpetab õpipoissi. Laulmist ei õpetata rääkides. Õpetaja peaks ise ette laulma. Kui ka kõiki kõrgeid noote ei saa enam võtta, tuleb falsetiga näidata, kuidas see peab olema. Siin pole mingeid imesid. Mõni tuleb vahel nippe küsima – neid ei ole! Laulmist ehitatakse üles nagu iga oskust – korrus korruse haaval.

Birgit Nilssonilt oli kord üks ameerika sopran küsinud, et te olete maailma parim Isoldet, mina hakkasin nüüd ka esimest korda Isoldet laulma. Kas proua Nilsson võiks selleks mõned olulised soovitusid anda. Nilsson vastanud: "Muretsege endale head kingad – see on pikk osa." Ja ka Montserrat Caballéle oli helistatud ja küsitud: "Teil on maailma parimad *pianissimo*'d, kuidas te need saavutate?" Montserrat vastas: "Kuidas ma võin seda hetkega seletada! Ma olen neid üle kolmekümne aasta harjutanud."

Siin, nagu igas teises ametis, on pikk tee käia. Kõik põhineb harjutamisel, sellel, et kordad ikka uuesti, uuesti ja uuesti.

Kes on olnud teie loomingulised eeskujud?

Kui olin noor poiss, siis imetlesin kahte tenorit: Beniamino Gigli ja Jussi Björlingit. Bassihääl oli minu meelest inetu. Aga siis kingiti mulle "Rigoletto" plaat, seal laulsid Aldo Protti, Mario del Monaco, Giulietta Simionata ja seal oli ka bass – Cesare Siepi. Kui ma kuulsin Siepit esimest korda – see hääli helises... Kas bass võib tõesti heliseda nagu tenor? Siis mu kõrvad avanesid bassile. Aga sellegipoolest unistasin, et minust tuleb kuulus tenorilaulja.

Millised heliloojad on teile lähedased?

Verdi, alati Verdi.

Mitte Wagner?

Ei, kuigi tema "Lendav Hollandlane" on olnud minu saatus. Aga "Lendav Hollandlane" on veel itaaliapärase muusika, noor Wagner

imetles Verdit. Sellegipoolest olen ma enamust Wagneri bassirolle laulnud: Hundingit, Fafnerit, Landgraafi... Aga kõige paremini kõlab mu hääl Verdis ja Mozartis.

Kes on olnud teie lavapartnerid?

Neid on palju olnud. Placido Domingoga olen laulnud koos nii laval kui ka tema taktikepi all. Olen laulnud koos Kiri Te Kanawa, Samuel Ramey, Tatiana Troianose, Leo Nucci, Pietro Cappuccilli, Marilyn Horne'i, Montserrat Caballé, Violetta Urmana, Rolando Villazóni, Natalie Dessay ja paljude teistega.

Milliseid rolle olete laulnud?

Minu esiroll on kahtlemata Filippo Verdi "Don Carlos". Siis Boriss Godunov, Simon Boccanegra, Fiesco, Banco – lühiroll, aga hea karakteriga. Siis Ramfis "Aidas", mis tuleb nüüd ettekandele Tampere; munk ja Suurinkvisiitor "Don Carlos", Leporello ja Komtuur „Don Giovanni”, Sarastro "Võlulöödis", Gremin "Jevgeni Oneginis", Basilio Rossini "Sevilla habemeajajas". Zaccharia "Nabuccos" on hea roll, aga äärmiselt raske, sest tessituur on nii kõrge. Sparafucile "Rigolettos" on hea roll, ka näitlemise poolest.

Aga mu saatus on olnud "Lendava Hollandlase" Daland. Kui ma 1977. aastal seda esimest korda laulsin – selle tessituur on küllalt kõrge, see on baritonaalse bassi roll –, siis ma arvasin, et ma ei laula seda enam kunagi, see ei sobi mulle. Aga nüüd olen seda teinud juba üheksateistkümnes lavastuses! No mida teha, kui ma näengi välja nagu norralasest laevakapten! (*Naerab.*) Sel suvel Bayreuthis ma mõtlesin: nüüd ehk tõesti viimast korda. Aga *never say never!*

Kellega dirigentidest on olnud hea laulda?

Üks neist on Zubin Mehta. Kui lavaharjutused algasid, oli ta algusest peale juures. See tähendas seda, et ta õppis hästi tundma lauljaid ja lavastust ning kunagi ei olnud mingeid raskusi, muusika kõlas perfektselt. On palju suuri maestrosid, kes tulevad alles paar päeva enne esietendust kohale.

Placido Domingo on olnud nii lavapartner kui ka dirigent. Tema tunnetab alati, kui lauljal on vaja rohkem aega millegi väljalaulmiseks. Kui ma aeglustan, siis aeglustab tema kaasa, nii et fermaat kerkib kui saiatainas.

Riccardo Muti on tüüpiline itaallane – suurepärane muusik, aga pisut edev. 1987. aastal esinesin Mutiga Berliinis linna 750 aasta juubeli pidustustel. Esitati Verdi "Nabuccot" ja Reekviemi, mina olin Reekviemi solist. Klaveriharjutus solistidega, kes kõik olid seda palju kordi laulnud, kestis neli tundi. Tema tööstiil oli täpsem kui sakslastel. Kui noodis oli *dolce* või *dolcissimo*, siis pidi see olema *dolcissimo*! Reekviemi esitati nii Lääne- kui ka Ida-Berliinis. Kui Reekviemi esitati teist korda Ida-Berliinis, küsis Muti: "Kuidas sa ennast tunned?" Ma vastasin, et väga hästi, tänan. Ja Muti ütles: "Esimest korda elus näen lauljat, kes ütleb, et tunneb end hästi." (*Naerab.*)

Suur kapellmeister ja sümpaatne inimene on Wolfgang Sawalisch, Baieri Riigiooperi dirigent. Suured meistrid on ka Riccardo Chailly, kellega ma olen teinud Amsterdamis 2004. aastal "Don Carlot", samuti Valeri Gergijev, Gennadi Rozdestvenski, Giuseppe Sinopoli, Neeme Järvi...

Mille poolest erinevad eestlased ja soomlased?

Mida eestlased peaksid õppima, on see, et kokkulepetest tuleb kinni pidada. Näiteks kui laulutund algab kell 11, siis see algab kell 11 ja mitte 11.10! Need väikesed nüansid on väga tähtsad. Saksa

Kuninglik roll Filippo.

ooperiteatrites on võimalik hilineda ainult kaks korda: esimene ja viimane kord! Selles mõttes on siin veel sisse jäänud midagi nõukogude ajast.

Kuidas see juhtus, et tulite Tallinna õpetama?

Neli aastat tagasi kutsus mind siia Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia rektor Peep Lassmann. Olin selles mõttes õnnelikus olukorras, et klassis, mille sain, oli palju eriti andekaid õpilasi. Minu õpilased on olnud Prit Volmer, René Soom, Karmen Puis, Urmas Pöldma, Helen Lokuta, Roland Liiv, Sergei Grinkov, Pille Lill doktorantuuris, Aare Saal, Andrus Kirss, Mati Turi, Margarethe Fischer, Märt Jakobson. Nüüd on mul jälle uusi õpilasi: Aleksander Arder, Maria Kallaste, Simo Breede, Aivar Kaseste. Mul on ka väga hea assistent: pianist Piia Paemurru.

Rõõmustan iga õpilase üle, kui kuulen teda arenemas, ja rõõmustan, kui näen teda juba laval. Kõik see on parim tasu – õpetaja amet pole ju majanduslikult teab kui tasuv. Aga kõike ei saa rahas mõõta.

Hiljuti kohtasin Tampere Kiri Te Kanawat ja ta küsis: Jaakko, laulad sa veel? Mina vastasin: laulan ja õpetan. Mina teen ka nii,

Plácido Domingo.

FOTOD ERAKOGUST

vastas Kiri, kes õpetab Uus-Meremaal ja Londonis.

Kui kuulete noort lauljat, kas aimate, mida temast võiks tulla?

Kui inimene on ka kui tahes musikaalne ja intelligentne, aga kui tal pole häälematerjali, siis ei ole tal võimalik lauljaks saada. Klaveriprofessor ei võta ju õppima õpilast, kellel on õnnetuseks ainult üheksa sõrme. Neid peab olema kümme ja need peavad olema väledad.

Lauljal on vaja erakordselt head häälematerjali. See on vale, kui pedagoog julgustab kedagi, kellest lauljat tulla ei saa.

Olin 18-aastane, kui pääsesin suvekursustele meie kuulsa laulja Lea Piltti juurde. Mul on ikka meeles, kui ta kord mulle ütles: "Härra Ryhänen, teist võib ühel päeval tulla laulja, kui hääl saab "välja kaevatud". Ta kuulis selle ära! Nii kuulen minagi, kas on materjali, kas on musikaalsust, kas laulja püüab midagi oma häälega edasi anda.

Hääl on nagu instrument, millele peab harjutama sama hea tehnika kui näiteks klaverimängija oma instrumendile. Kui tehnika ei ole korras, on kohe probleemid intonatsiooniga, hääl väsib, on kuulajale ebameeldiv. See on kindel süsteem, kuidas ülemhelid

hakkavad helisema ja häälelaine edasi kandub. Siin ei ole mingit müstikat.

Samuti peaks õpilastele õpetama, kuidas esineda, kuidas laval käituda. Mul oli tark õpetaja Tauno Kaivola, ta oli ka Martti Talvela õpetaja. Me harjutasime alati enne esinemist, kuidas lavale tulla, kuidas klaveri juures seista. See pidi olema visuaalselt kaunis. Harjutati peegli ees. Kui tuled küürus ja seisad halva rühiga, oled juba ette kaotanud, sa võid laulda kui tahes hästi või halvasti. Seda kõike tuleb ka õppida. Kogu saal vaatab sind, iga asjatu liigutus häirib. Kui teed liigutuse, peab see midagi tähendama. Parem ära tee üldse midagi. See kõik kuulub selle ameti juurde: hääle valitsemine, lavaline käitumine, riietumine.

Meil on olnud mõnda aega selline olukord, et pole enam tulnud palju uusi ooperistaare, sageli laulavad suuri peaosi külalissolistid.

Kui käisin varasematel aegadel Eestis, siis kuulsin palju häid lauljaid, kes oma tasemelt oleksid võinud rahvusvahelist karjääri teha. Siin olid Margarita Voites ja Anu Kaal, Tiit Kuusik ja Hendrik Krumm, Viktor Gurjev, Mati Palm, Teo Maiste, Ivo Kuusk, Urve Tauts, Voldemar Kuslap. Kõik superlauljad.

Üks mu suur iidol on Georg Ots. Autoga sõites kuulan harva muusikat, aga ometi mul on seal üks kassett, kus laulab Georg Ots. Ta hääel on nii ilus ja tal on suurepärase tehnika. Soomes teda armastatakse.

Mis vahe on soome ja eesti häätel?

Tänapäeval on heade häälele leidmisega raskusi; lapsed ei laula enam, häälel ei tugevdata, nii ei tule ka lauljaid. Palju häid hääli Sibelius Akadeemiasse tuleb Põhja-Soomest. Mõned on pärit sealsest ärastusliikumisest, nad on nn laestadiuslased*. Seal laudakse lapsest saadik vaimuliklike laule. Aga kuna seal on usk taga, ei saa nad ooperit laulda. Soile Isokoski näiteks on nende hulgast tulnud, ta oli laestadiuslaste pastori tütar ja sellega oli suur draama, kui ta hakkas ooperit laulma.

Aga kõik on kooli küsimus. Kui on hea õpetaja ja õpilane usin ning intelligentne, siis tuleb tingimata midagi välja. Õppimise kõrval tuleb palju muusikat kuulata ja sealt õppida. Olin Viinis 90ndate aastate algul külalissolist ja käisin alati vabal hetkel ooperiproove kuulamas. Panin kõike tähele: kuidas keegi häälel kasutab, kuidas fraseerib jne.

Tänapäeval on õpilasi raske saada isegi õpilasohtule üksteist kuulama. Nüüd tegime selle Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias kohustuslikuks – kui ei ole teatud hulk kontserte kuulatud, ei saa arvestust. Meie käisime noorena kõikidel kontsertidel kuulamas. Meid huvitas.

Mõned aastad tagasi õnnestus saavutada ka Rahvusoper Estoniaga selline kokkulepe, et lauluõpilastel on võimalik käia seal soodushinnaga etendusi kuulamas. Õpilastele on see tohutult tähtis.

Mis on saanud teie õpilastest?

Mu õpilased on igal pool laiali Euroopa ooperiteatrites.

Mul on olnud väga andekaid õpilasi, kellest oli kohe näha, et neist võib midagi tulla. Lähtekoht on ikka see: õpilastega tuleb töötada nii, et nad saavad lauljana tööd.

Kuu aega tagasi debüteeris mu õpilane Tommi Hakala Metropolitanis. Tommi on ka võitnud Cardiffi konkursi 2003. aastal. Siis näiteks Stockholmis Kuninglikus Ooperis on üks minu bass, Düsseldorfis on ka üks bass, Soome Rahvusoperis üks tenor, Frankfurdis üks sopran. Ja Estonias on Pille Lill, Priit Volmer, René Soom, Helen Lokuta, Urmas Põldma, Aare Saal, Roland Liiv.

Olete kõigiga rahul?

Olen rahul, mõne suhtes ka kurb, kui nad ei mõista, et pääsemine ooperiteatrisse tööle ei tähenda lauluõppimise lõppemist. Siit see alles algab. Mina õppisin pärast seda, kui sain põhikohaga Rahvusoperisse, veel kaksteist aastat. Peab oma instrumenti tundma ning vältima rolle, mis häälele ei sobi.

Millised üritused toimusid seoses teie juubeliga?

Mul oli turnee Seppo Hoviga, palju kontserte Soomes. Siis oli mul kontsert 2. detsembril, mu sünnipäeval. Sel päeval sai ka Tampere Aamulehti, Soome teine suurim päevaleht, 125-aastaseks ja ma laulsin õhtul juubelikontserdil. Päeval oli mul kolmetunnine vastuvõtt Tampere Pikkupalatsis.

Kas tuleb ka Eestis kontsert?

10. jaanuaril tuleb Pille Lille Muusikute Toetusfondiga minu lauluklassi kontsert.

Kuidas te püsitate heas vormis?

Peab liikuma. Kui liigid vähem, siis hingamine läheb korrast ära. Füüsiline vorm on a ja o.

Kui sain viiskümmend, siis mõistsin, et pean nüüd midagi tegema, muidu ei jaksa enam laulda. Siis ma alustasin korrapärase liikumisega.

Millised on teie vaba aja harrastused?

Mul pole vaba aega! Kui jäin Soome Rahvusoperist pensionile, siis ma mõtlesin, et nüüd on mul palju vaba aega. Aga kaugel sellest, lauljakarjäär rahvusvahelisel tasemel jätkub. Laulan pidevalt Euroopa ooperiteatrites. Viis aastat tagasi kutsuti mind ka Bayreuthi tegema uut "Lendavat Hollandlast".

Kui tähtis on teile klaverisaatja?

Lied'is oleme võrdsed, oleme partnerid. Tähtis on, et partner mulle vastab, kui ma endast midagi annan.

Sain 2. detsembril kuuekümnendaastaseks ja 6. jaanuaril saab kaheksakümmend Kerstin Heikkilä, kes tegi oma elutöö Rahvusoperi repetiitorina. Ta on minuga suurema osa mu rolle selgeks harjutanud ja keeli õpetanud. Hea repetiitor on väga oluline.

Lied'ipartner on mul olnud Ilkka Paananen, kellega suurepäraselt sobime.

Veel olen esinenud koos Ilmo Ranta, Pentti Koskimiehe ja Risto Laurialaga. Kergema poole pealt on mu partneriks Seppo Hovi.

Kas olete saanud elult seda, millest olete unistanud?

Mida rohkem sa oskad, seda rohkem naudid seda. Laulja ei saa alustada kolmeaastaselt nagu viulimängija. Ta alustab kaheksateist-, kahekümnendaastaselt. Aega on vähe, instrument tuleb kiiresti korda saada, kuuekümnendaastaselt võib juba hääle kadunud olla.

Kui ma tulin noore mehena ooperisse, siis ma mõtlesin: "Oi, kui ma viiekümnendaastaselt oskaksin ka laulda nii nagu need lauljad siin!"

Jah, ma poleks kunagi arvanud, et saan lauljaks, veel enam, et teen rahvusvahelist karjääri. Kõik on nii kiiresti läinud.

Missugused on teie tulevikuplaanid?

Suvel tuleb Savonlinnas "Macbeth", siis Kokkoneni "Viimased kiusatused" Nilsia ooperis. Seejärel laulan Budapestis "Don Carlos" Filippot ja Tampere "Aidas" Ramfist. Seda lavastab Arne Mikk. Gergijeviga tuleb Mikkelis Verdi Reekviem.

Kas olete õnnelik?

Olen. Kui pääsen lavale, siis ma tunnen, et ma elan. Laulmine ongi teraapia – hea nii füüsilise kui ka vaimule.

* Laestadiuslus on Soomes 19. sajandil tekkinud luterlik ärastusliikumine. Liikumine sai nime rootsi päritolu pastori Lars Levi Laestadius järgi, kes on ka selle algataja ja edasikandja. Laestadiuslus on üks Põhjamaade suurimaid ärastusliikumisi, mis on levinud peale Soome veel Norras, Ameerikas, Rootsis, Venemaal ja mujal.

MAILIS PÖLD

vabakutseline

Tipptenor Roberto Alagna protsessib La Scalaga * Messiaeni viimase õpilase George Benjamini esimene ulatuslik teos ooperižanris * Saadaval Glenn Gouldi klaveritoolid * Seminoli indiaanlased omandasid Hard Rock kohvikute keti

• Seitsmendal detsembril avas La Scala hooaja Giuseppe Verdi "Aidaga". Sümbolsest tähistati avatendusega ka lavastaja Franco Zeffirelli ja La Scala poole sajandi pikkust partnerlust. Raadio vahendusel avatendust jälginu võib vaidlustada seda ja teist, kuid samas tuleb tõdeda, et üle mitme hooaja avas teater oma ukseid üksmeelselt üleva eelhäälestusega, usuga La Scala tulevikku.

Ent esietendus ei lõppenud 7. detsembri peoõhtu lookas söögi- ja joogilaudadega. Kuna Roberto Alagna kritiseeris pärast avaõhtut La Scala nn pepsi publikut – muu hulgas ei mahtunud Alagnale hinge, et võrdluses lauljatega jäi peale hoopis tantsunumber ning marulisima aplausi teenis etiooplasest orja kehastanud Roberto Bolla etteaste –, siis tervitas üks osa tollest seltskonnast Alagnat 10. detsembri kordusetendusel vilekooriga. Ja peab ütleva, et nagu hääles, nii jääb Alagnal ka käitumises väärikust vajaka. Publiku vilekoori vastu polnud "neljandaks tenoriks" ristitud välja panna muud relva kui teise vaatusel alguses rusikat vibutades lavalt lahkuda ning ungarlannast duetipartner Ildikó Komlósi (Amneris) üksi laulma jätta. Pärast seda, kui publik oli lavalt põgenenud kangelasele oma häbitava arvamuse järele hõiganud, jätkus etendus grimmi ja kostüümita lavale ilmunud Antonello Palombi osalusel.

Loomulikult ei maksa Alagnalt vabandamist oodata. Vabanduse asemel räägib ta oma pimestavast karjäärast, võrdleb La Scalat härjavõitluse areeniga, lisab, et tühistab etteasted La Scalas, ega jäta mainimata, et nõndasamuti toimib ilmselt ka ta abikaasa Angela Gheorghiu (aga tollest primadonnast kunagi teinekord).

Alagna asemel vabandas juhtunu pärast La Scala kunstiline juht Stéphane Lissner; ning "Aidat" dirigeerinud Riccardo Chailly sõnutas olevat see tema praktikas esimene

kord, kui laulja La Scala lavalt heast peast minema kõnnib. Aastal 1992 sai üheainsa ebaõnnestunud kõrge noodi pärast vilekoori tunda Luciano Pavarotti, kuid Pavarotti jäi lõpuni lavale ning tunnistas hiljem, et publiku rahulolematust oli igati põhjendatud.

• 20. novembril andis Pariisis (Théâtre Champs-Élysées) sooloõhtu Lyonist pärit Pierre-Laurent Aimard, kelle esinemised pälvivad alati märksa kirglikumat tähelepanu kui väga head ja suurepärased klaveriõhtud tavaliselt. Aimard'i novembrikuine soolokontsert oli õigupoolest etüüdiõhtu. Chopin, Liszt, Rahmaninov, Debussy, Skrjabin, Messiaen, Ligeti – kogu seltskond oli esindatud etüüdidega; ning pildilis-mõistatusliku õhtu krooniks monumentaalseis raamides Schumanni "Sümfoonilised etüüdid". Lisainfona Aimard'i talendi imetlejaile: just äsja ilmus "Sümfooniliste etüüdid" kontsertvõte ka Warner Classicsilt.

Peatselt 50. juubelit tähistav Aimard näib olevat siia ilma sündinud nüüdisaegse klaverimuusika õnnistuseks. Samas oleks pisendav väita, et ta populariseerib nüüdishelindeid missioonitundest. Aimard'i nüüdismuusika tõlgendused tunduvad välja kasvavat loomusunnist – see on kui elulõim, mida kõrvale heites on oht minetada side ka ajaloolise kullafondiga. Kui hooajal 2005 vallutas Aimard peamiselt "muusikalist Everesti" ehk Pierre Boulezi klaveriloomingut, siis eeloleval aastal keskendub ta György Kurtágile ning 2008. aastal (loodetavasti) sajanda sünnipäevani jõudva Elliott Carteri loomingule.

• Miniatuurimeister George Benjamin (s 1960 Londonis), kes enda sõnul saavat alles siis järgmist lugu kirjutama hakata, kui eelnev ära ununenud ja kõrvust kustunud, on nüüd punkti pannud esimesele ulatuslikule teosele, mis ühtlasi ka tema

esimene oopu lavamuusika žanris. 22. novembril tuli 35. Sügisfestivali raames Pariisi Ooperis esiettekandele Benjamin kammerooper "Into the Little Hill", mis keskkaegsesse linnakultuuri tagasiviitavale rotipüüdja loole toetudes pajatab muusika üleloomulikust mõjust kõigele elavale ning muusika kaksipidise suhtest võimuga. Neljakümneminutilise ooperi tekst pärineb meedias kõva kõlapinda võitnud dramaturgi Martin Crimpist, kes kõnealuse teose puhul eelistab libreto asemel rääkida pelgalt tekstist – muusika tarvis loodud heitlikust ja napsionalisest tekstist. Süžee on üldjoontes järgmine: üht suvalist väikest munamäge valitsev isand sõlmib võõrsilt saabunud vilepillimängijaga lepingu, et too vabastab kokkulepitud tasu eest kohaliku rahva rottide nuhtlusest. Ent võimumees osutub sõnamurdlikuks. Ning uutel valimistel maksavad tuulde loobitud lubadused kätte. Ja kuna töötus sai antud tütre nimel, siis kujuneb karistus seda rängemaks.

Benjamin kasutab kogu tegelaskonna, nii jutuvestja, võõramaalasest pillipuhuja, valitseja, tolle abikaasa ja tütre kui ka rahvahulga kehastajaina vaid kahte lauljat: sopranit (esietendusel soomlanna Anu Komsj) ja kontraalti (Hilary Summers); orkester on 15-liikmeline (Frankfurdi Ensemble Modern Franck Ollu juhatusel). Daniel Jeanneteau lavakujundus on samuti minimalistlik – vaid sinna-tänna puistatud oksaraod, mille lauljannad siis videvikus ringi kõnnivad.

Ent Sügisfestival ei piirdunud Olivier Messiaeni ühe viimase õpilase loomingut tutvustamisega ainult debüütoperiga. Benjaminilt, kelle puhul eakas maestro kiitusega ei koorderdanud ning keda ta noorusvärskuse ja loomeküpsuse õnneliku kombinatsiooni tõttu lausa Mozartiga võrdles, kõlasid veel "Viola, Viola" kahele aldile, Kolm viuliminiatuuri, "At First Light", Kolm inventsiooni kammerorkestrile,

Ooperistaaridest abielupaar Roberto Alagna ja Angela Gheorghiu.
FOTO CORBIS / SCANPIX

“Dances Figures” ja “Palimpsests”; kõrvuti oma teostega juhatas Benjamin Pariisis ka Rihmi, Knusseni, Bedfordi, Skrbjagini ja Raveli orkestriloomingut.

- 1987. aastal **Luciano Berio** initsiatiivil loodud elektroonikastudio Tempo Reale tiiva all tegutseb juba mõnda aega Berio loomingu uurimise, ideepärandi ellurakendamise ja edasiarendamisega

tegelev keskus, mille asutajate ning koostööpartnerite hulgast leiame Pierre Boulezi, Umberto Eco, Renzo Piano... ning mille juht on muusikateadlane Talia Pecker Berio. Keskuse üks sihte on muusikaelu rikastamine ebatavaliste kontserdipaikadega, mis omakorda peaks ergutama mõttevahetust teomal: muusika ja moodne argipäev, muusika roll kunstilise ja argise dialoogis. Esmane katse kontserti

“ümber kolida” sai teoks 6. detsembril **Firenze lennujaamas**. Öhtu esimene pool, mille sisustasid multiinstrumentalist löökpillimängija Jim Black ning studio Tempo Reale muusikud, toimus lennujaama *check-in*’i ootesaalis, seejärel sisenes 200 pardakaartidega varustatud kuulajat väljalendude ootesaali ning kontserdi teises pooles kanti ette Berio seitsmeosaline tsükkel “Cries of London” kaheksale häälele, mille tekst põhineb Londoni tänavakaupmeeste hõikumistel.

- **Glenn Gouldi** vaimse ja ainelise pärandi haldajad Kanadas on andnud Itaalias Padovas tegutsevale mööblifirmale loa lülitada seeriatootmisse klaveritool, mille Gouldile meisterdas omal ajal isa. Esimesest novembrist on kõigil Glenn Gouldi või ta isevärki klaveritooli austajail võimalus endalegi hankida iidoli istumine.

Tool maksab 990 eurot ning on müügil aadressil: www.glenngould-chair.com; lisainfo telefonil: 049 932 3511.

Glenn Gouldi legendaarne klaveritool.
FOTO INTERNETIST

- Moodsa linnaelu stressirohkus ilmnevat ka linnuriigi elupõliste käitumisharjumuste teisenemises. Ajakirjas **Current Biology** üllitatud uurimusest selgub, et suurlinnades ja nende vahetus naabruses elutsevate lindude laul on maapiirkonnas pesitsevate sama liigi suguvendade lauluga võrreldes kähedama tämbriga, tunduvalt valjem ja märksa masinlikuma rütmiga.

- **Seminolid** on indiaanisuguharu, kelle reservaat paikneb soode ja luhtadega kaetud Evergladesi piirkonnas Floridas. Alligaatorikasvatusega tegelev ning turistide närvikõdik ja meeleheaks safareid korraldav suguharu pole kunagi integreerumisega hiilanud. Inglise keelt rääkivat nad samuti viletsalt ja vastu tahtmist (hea, kui üldse räägivad). Nüüd on aga seminolid lõplikult maha maetuks peetud sõjakirve taas välja kaevanud ning astunud Ühendriikidega sõtta kahvanägude enda võtteid ehk dollarist lähtuvat ja dollarisse suubuvat taktikat kasutades. Oma ekstreemseil elatusaladel targu tegutsedes on seminolid sedavõrd hulgaliselt dollareid tallele pannud, et ostsid hiljuti ära muusika- ja meelelahutusäris tulusa rahvusvahelise **Hard Rock** kohvikute keti.

Võrratu “Tuhkatriinu” – täistabamus vaataja südamesse!

HELE-MAI POOBUS

laulja

Giocchino Rossini “La Cenerentola” 10. (esietendus) ja 18. novembril Rahvusoper Estonias.

Angelina, Tuhkatriinu – Helen Lokuta / Annaliisa Pillak; Don Ramiro, Salerno prints – Juhan Tralla; Dandini, prints toapoiss – René Soom; Don Magnifico, Monte Fiascone parun – Rauno Elp; Don Magnifico tütreid – Kristina Vähi ja Juuli Lill / Valentina Taluma, Riina Airene. Dirigent: Arvo Volmer. Lavastaja ja lavakujundus: Michiel Dijkema ja Bas Berensen (Holland). Kostüümid: Claudia Damm (Saksamaa).

Jalutades pärast esietendust koju, ei suutnud ma tükk aega kuidagi rahuneda. Elkõige seetõttu, et olin saanud nii imelise elamuse. Samas hiilis hinge tasapisi hirm – mida on mul üldse veel öelda? Kuigi tundub, et pole midagi lihtsamat, kui kirjutada arvustus suurepärasest etendusest, pole see nii. Kui oled erilises emotsionaalses seisundis, siis on kahju ja võib-olla ka mõtetu hakata seda harmoonilist tervikmuljet sõnadega lõhkuma ning tükeldama.

Pea tunnistama, et suhtusin “Tuhkatriinu” kavva võtmisse üsna kahtlevalt. Koomilises ooperis võib tihti ette tulla libastumisi, sest piir nalja ja labasuse vahel on üsna õhuke, lisaks Rossini vokaaltehniline keerukus. Kuid õnneks ma eksisin, seekordne uulavastus on täistabamus otse vaataja südamesse. Ka repertuaari seisukohast oli romantilise *bel canto* ooperi valik õige samm, olles vahelduseks valdavalt veristlikele ning Verdi teostele.

“Tuhkatriinu” ei ole kaugelki mitte Rossini kuulsaim ooper, paljud teavad küll “Sevilla habemeajajat” ja ehk veel mõnda teost, aga lugu igihaljast muinasjutust paneb nii mõnegi imestavalt kulmu kergitama. Just “Sevilla habemeajaja” peadpööriv edu tõi kaasa tellimuse uue koomilise ooperi kirjutamiseks – “Tuhkatriinu” esietendus 25. jaanuaril 1817 Roomas Teatro Valles.

Ooper algas tüüpilise Rossini avamänguga, mis teenis publikult aplausi – kes kõpsutas kinga vastu põrandat, kes noogutas peaga muusika rütmis, igatahes oli õhus tunda pingelist ootusärevust. Eesriide tõustes avanes üsna kodune stseen: pereisa tukkumas televiisori ees, õllepurk käes, noorem peretütar nautimas juurviljade suurepärasest mõju näonahale, vanem sooritamas jõu- ja ilunumbreid, mõlemad puhkamas “raskest päevatööst”. Üsna varsti pannakse aga paika piir tegelikkuse ja unistuse vahel. Tuhkatriinu, igatsedes parema elu järele, laulab lihtsat viisi, mis kirjeldab otsekui tema enda unelmate lugu. Kostab koputus uksele ja samast hetkest saab alguse peategelase fantaasia. Ehk kui kasutada lavastaja sõnu, siis sellest vaatenurgast lähtudes ongi kogu ooper Tuhkatriinu väike unistus. Lavastus säilitab algse muinasjutulise salapära, ühendades selle aga oskuslikult tänapäevaga. Tulemuseks on harmooniline ja haarav lavateos, mida ilmestavad erakordselt kaunid ja stiilsed kostüümid

ning hästi läbi mõeldud lavakujundus. Tõeliselt vaimukad detailid läbivad kogu lavastust ja haakuvad niivõrd hästi tervikusse, et hetkekski ei teki sellist iga hinna eest otsitud nalja tunnet. Vastupidi, kõik on loomulik, spontaanne ja naljakas. Tähtmata rikkuda tulevaste vaatajate avastamisrõõmu, vaikin siinkohal kõikidest neist rosinatist, mis teevad ooperist tõelise maiuspala. Küll aga mõni sõna osatäitjatest. Esietendusel oli solistide tase ühtlasem ja rohkem oli tunda koosmängu lusti, ka toimus vähem hõõrumisi ja loksumist orkestri ja lauljate vahel, küll aga paistis 18. novembri etendus silma parema dünaamilise skaalaga.

Kristina Vähi ja Juuli Lill Don Magnifico tütaradena oli suurepärase koomiline paar, mõlema osatäitmised nauditavad, samas täiesti erinevad karakterid. Fantastiline! Samas osas üles astunud Valentina Taluma ja Riina Airene esituses oli samuti õnnestunud hetki, kuid üldpilt jättis veidi rabeada ja peata oleku mulje, ka ei ole Rossini muusika nende hääle pärusmaa. Kuid arvatavasti vajavad osad “sissemängimiseks” lihtsalt rohkem aega.

Rauno Elpi Don Magnifico kohta võiks öelda, et tavapärase elipilil kvaliteetne sooritus ja seda just rollikujunduses. Elp on minu arvates üks väheseid lauljaid, kellel on võrdselt annet nii koomiliste kui ka tõsiste tegelaste usutavaks portreerimiseks. Vokaalselt aga häirib siiski liiga kume ja kaetud toon. 18. novembri etendusel oli vaatajail aga võimalus osa saada ooperilaval üsna harva eettulevast situatsioonist: Elpi ajutise häälekaotuse tõttu laulis lava kõrval soome bariton Jouni Kokora, kelle sume, samas hea fookuse ja Rossini esitamiseks vajaliku kergusega hääle teenis publikult tormilise aplausi, Don Magnificona aga esines laval siiski Elp, tema ülesandeks jäi olla õigel ajal õiges kohas. Peab tunnistama, et selline vangerdus toimus väga hästi!

Järjekordse meeldiva üllatuse pakkus Salerno printsina üles astunud Juhan Tralla. “Meeldiva” seetõttu, et Tralla on silmanähtavalt arenenud lavalises liikumises ja rollikujundamises. Romantiline esimese armastaja osa pole sugugi kergete killast, pole nagu erilist karakterit, mida välja mängida, raske on teha end hingeminevalt meelde jäävaks, kerge aga mittemidagiütlevaks. Julgen avaldada oma täiesti subjektiivset arvamust ja öelda, et mulle hirmsasti meeldis Juhan Tralla esitus! “Järjekordse” aga seetõttu, et vokaalselt oli roll esitatud väga kaunilt ja plastiliselt – ilus lüüriline tenor, nõtked fraasid, ainsa puudusena jäid kõrva ülemised do-d, kuhu oleks hing igatsenud veidikenegi avarust, minu kõrva jaoks kõlasid need liiga kitsalt ja nasaalselt.

Vastupidiselt Salerno printsile on toapoiss Dandini roll vägagi tänuväärne, samas on suur oht üle mängida. René Soomi puhul seda õnneks ei juhtunud, tema Dandini oli vahva, lavaliselt liikuv ja igati

Tuhkatriinu unistustes (keskel valges Helen Lokuta)...

... ja argielus (vasakul Annaliisa Pillak).
FOTOD HARRI ROSPU

tähelepanu keskpunktis. Vokaalselt heidaks ette liiga avatud, forseeritud ülemisi noote, mille kõla läheb tuhmiks ja laiaks, ootaksin rohkem koondatust ja voolavamalt häälekäsitlust. Üldmulje aga jäi väga hea, tundus, et ka laulja ise nautis oma rolli.

Ja lõpuks, *last, but not least*, Tuhkatriinu – iseseisev, tugev, armastav ja andestav. Minul õnnestus näha kahte täiesti erinevat Tuhkatriinut. Helen Lokuta võlus oma päikeselise naeratuse ja avatud ole-musega, Annaliisa Pillak aga kauni tumeda metsotämbriga, heade koloratuuride, ilusate *piano*de ning ühtlase vokaalse tasemega. Kuid Lokuta puudutas oma lihtsuses ja siiruses rohkem, Pillaku Tuhkatriinu jäi paraku veidi mängituks, samas kui Lokuta oli Tuhkatriinu, ka nende koosmäng Trallaga sujus harmoonilisemalt ja tundlikumalt.

Nii nagu kõik asjad jõuavad kord oma loomuliku lõpuni, kahanesisid ühel hetkel ka tegelased Tuhkatriinu unistustes olematusse. Tema laulu lõppedes jõudis lõpule ka unistus. “Vaid üheks viivuks tunneme imelise unistuse kibedamat poolt – avades silmad ja leides ennast taas igapäeva reaalsuses” (Michiel Dijkema).

On aga ülimalt tore, et reaalsuses toimub selliseid imelisi asju nagu Rahvuskooper Estonia “Tuhkatriinu” etendus.

IMPRESSIOONID

“Vocalissimo” – kolm lauljannat soolokontsertidega

VIRVE NORMET
muusikaajakirjanik

Hinnata ühes mõtteavalduses kolme lauljat, kui nende kontserte lahutavad pikad nädalad, on pisut riskantne. Esimeste kontsertide muljed on rohkem selginenud ja reljeefsemad, ehk ka objektiivsemad, viimase oma aga emotsionaalselt värskem.

8. oktoobril laulis Estonia kontserdisaalis

Aile Asszonyi, klaveril Helin Kapten. 4. novembril esines Tallinna raekojas Helen Lokuta, saatjaks Ralf Taal. 2. detsembril laulis sealsamas Kädy Plaas, klaveril Mihhail Gerts.

Muljeid täis kirjutatud kavalehed tunduvad hetkel vaid abivahendina, mis lubavad nüüd tajuda tsükli kui terviku väärtust. Meil on ajast aega olnud häid ja väga häid

soliste, kuid tundub, et nad on tegutsenud ja domineerinud teatrilaval. Soolokontserti oleme ikka käsitanud vaid oodatud ja meeldiva erandina. Tõsi küll, Estonia Talveaed on pakkunud noortele lauljatele võimalusi sooloesinemisteks, sest see žanr on omaette kunstiliik ja vajab niihästi treeningut kui ka kogemust. Seda rõõmsam on tervitada

“Vocalissimo” tsükli, mis toob just noori lauljaid esile.

Kõik kolm lauljatar on kõrgesti haritud, palju end mitmel maal ja moel täiendanud ning juba mitu head aastat ooperites ja oratooriumides kaasa teinud. Kõigil on ka väga head partnerid – pianistid, kes võivad anda nõu nii stilistilistes kui ka vokaalsetes ja üldmuusikalistes nüanssides.

Aile Asszonyi ja Helen Lokuta kavad olid üsnagi trafaretsed ja sarnased: Richard Straussi laulud ja ooperiaariad. Asszonyi lissas ka Rahmaninovi romansse. Kädy Plaasi programm oli stiilselt puhas kammerlaulukava ja ühtlasi omanäolisem: Robert ja Clara Schumanni laulud ning kava teine pool Põhjamaade heliloojate loomingust.

Olen ikka imestanud lauljate julgust võtta kavva aariaid, mille on tõeliselt suured kunstnikud klassikaks laulnud. Näiteks olgu või Tosca aaria. Kas on sellise valiku taga ambitsioonid, on see lihtsalt juhendajatega väga detailselt selgeks õpitud lugu või on see tõesti üks armastatumaid aariaid sadade kaunite hulgast...? Siinkohal tekib mul kui kontserdinautijal veel üks küsimus: kas ooperiaariaid esitades peab ikka “rolli sisse minema”? Soolokontserdi kui vormi ja žanri raames võiks ehk laulda lihtsalt Muusikat ja lihtsalt publikule? Lihtsalt. Just Aile Asszonyi puhul tundsin, et “näitlema” hakates laulab kunstnik (ilmekalt!) nagu mingile nähtamatule olevusele (partnerile?), mitte saalis istuvale kuulajale. Suure ja kauni hääle ooperlik demonstreerimine kaotab korraga omapära, oma näo ja isegi teatud protsendi musikaalsusest, võimutsevad trafaretsus ja “kaanonid”, see, kuidas üht või teist aariat ooperilaval “ikka lauldakse”. Siiski, Angelica aaria Puccini ooperist “Õde Angelica” oli sellel kontserdil üks parimaid ja täiuslikkusele väga-väga lähedal. Tõelise naudingut sain aga Richard Straussi lauludest. Asszonyil on lausa jumalik *piano!* Ta võiks seda teadlikult rohkem ära kasutada. (Ja kõrgeid noote tagasi hoida, sest mingi venelik häälekool kipub *forte*’s “võõrast” värvi juurde andma. Ega Rahmaninovi juu nii suurt ja tugevat häält vaja.) Ka parima mulje koosmuusitseerimisest pianist Helin Kapteniga jätsid just Richard Straussi oopused. Aile Asszonyi on tugeva, jõulise ja dramaatilise võimekusega ooperisolist ja tema kunsti austajaid oli Estonia kontserdisaal peaaegu täis.

Helen Lokuta on metsosopran ja tema kontserdi ajal ma lausa ootasin madalama tesseituuriga lugusid, sest just metsolik osa on tal eriti kaunis. Inimhäälega on ju üldse nii, et sa ootad sellelt 1 l u. Puhast, sonoorset

ilu, laulgu see esitaja siis kas või ühtainsat pikka nooti! Heleni väljendusoskus on filigraanne ja mõned lood (Leonora aaria Donizetti “Favoriidist” ja Tuhkatriinu aariad Rossini samanimelisest ooperist) olid nii täiuslikud ja viimistletud, et paneb tõesti uskuma lauljanna suurtesse võimetesse ja konkursivõitusesse. Ka tema maksis lõivu (metsosopranite) traditsioonile ega saanud mööda Mozarti Cherubino aariatest ooperist “Figaro pulm”, mis on väga riskantne valik. See-eest kava teist poolt alustas ta huvitavate lugudega, nagu Rossini tiirooli rahvalaul “Alpide karjusneiu”, booloro pealkirjaga “Kutse” ja kolm laulu tsüklist “Veneetsia gondlilaulud”. Helen Lokuta kogu kava kandis üldse kergelt koketse, väljendusrikka ja koloratuurse esituslaadi pitsertit, mis oli naudisklev ja nauditav, nüansirohke, üllatusi pakkuv ja võluv. Publik, kelle hulgas palju noori, oli vaimustuses ega hoidnud kokku kiiduvaldusi. Küllap tormab see publik ka Rahvusooperisse Estonia tema Tuhkatriinut kuulama.

Kuigi kõik kolm “Vocalissimo” kontserti olid nauditavad, jäi Kädy Plaasi kontsert meelde kolme suure plussi tõttu. See oli väga stilise kava ja esitusviisiga, tõeliselt klassikaline kammerkontsert. Suurepärane leid oli kõrvutada Clara ja Robert Schumanni laule. Kolmandaks plussiks oli pianisti ja laulja täiuslik ansambel, samal lainepikkusel ja detailideni ühtlaselt tunnetatud musitseerimine. Nagu heal sümfooniakontserdil unustad ära dirigendi ja orkestri ning jääd vaid k u u l m a voolavat muusikat, nii toimus kohati ka Kädy Plaasi – Mihhail Gertsit kontsert. Neiu on väga musikaalne, väga musikaalne on ka ta klaveripartner. Robert ja Clara Schumann tulid nende esituses inimeste ja loovmuusikutena meie ette kuidagi eredalt ja mõtlemapanevalt: Clara muusikas ikka ja taas alltekstis kõlav küsimus, lõputu, vastuseta küsimus, olgu laul rahvalaululikult lihtne või Schubertlikult dramaatilise ja virtuoosse klaveripartiiga; Robertil aga üheselt valmis vastused... Clara kujundite maailm tundus rikkalikumgi kui Robertil. Kontserdi teises pooles kõlasid taas kord laulud, mida teatakse vähe või üldse mitte, laulud Alfvénilt,

Aile Asszonyi.
FOTO EESTI KONTSERDI ARHIIVIST

Stenhammarilt, Sjöbergilt, aga ka Sibeliuselt ja Griegilt.

Kädy Plaas on kolmest lauljannast noorimana oma kunstnikutee alguses. Vokaaltehniliselt on tal veel parasjagu teed käia, et hääli kui instrumenti tema musikaalsusele ja vaimsetele püüdlustele täiuslikult vastaks. Ta on kiiresti sulandunud meie muusikaellu ja osaleb solistina niihästi Nargen Opera projektides kui ka vokaalsümfooniilistes suurvormides. Aga kammerlauljana näib ta omavot tõeliselt häid eeldusi ja ka häid ideid. Loodame teda peagi jälle kuulda!

Sarja Eesti Kontserdi poolne produtsent Tuuli Metsoja ütles saatesõnaks, et “Vocalissimo” jätkub uuel aastal. Jaanuaris 2007 laulab Mati Turi, märtsis Svetlana Trifonova ja aprillis Juhan Tralla.

Laulud mägedelt ja tasaselt maalt

JOOSEP SANG

Novembrikuu avapooles kohtusid kuuel Eesti kirikutes toimunud kontserdil meie publikule ammu tuttav Gruusia meeskoor Tbilisi ja Eesti ansambel Wirbel. Pealtnäha on nende kollektiivide muusikas raske ühisosa leida, kuid väljenduslaadide kontrast ja selles peituv intriig võiski olla peapõhjus, miks vähemasti Tallinna Jaani kirik oli kuulajaid puupüsti täis. Ja kui sügavamalt kaevata, on Wirblil ja Tbilisil ometi ühist – armastus oma maa juurtemuusika vastu ja soov seda muusikat tänapäevasel, elaval moel esitada. Rääkimata seletamatust poolehoiust, mida eestlased grusiinide vastu tunnevad, ja vastupidi.

Wirbel on ansambel, kus kõlab üks uue folgipölvkonna heledamaid häáli (Meelika Hainsoo) ja kirkamaid viiuleid (Krista Sildoja). Ansambel on tüüpiline näide meil ainuvalitsevast Viljandi (või laiemalt võttes Sibeliuse Akadeemia) folgikoolkonnast, kus “haritud” rahvamuusikud esitavad küll allikatrüüd, kuid oma kontekstist välja rebitud ja kõige sagedamini arhiiviplaadidelt ja -nootidest õpitud laule ja lugusid. Ja kus neid enam mujal kuulekski – lorilaule külades veel lauldakse, kuid töö- ja tavan-dilaulude asemel köidavad tänapäeval inimeste meeli paraku “tantsud tähtedega”. Wirbel kõlab kõige paremini kokku lüürilistes lauludes, kena on kuulata ka ansambli pillilugusid, seadetes torkavad kõrva mitmed põnevad mikrodetaillid. Siiski tundus ansambel olevat kuidagi hajevil, väga hämmastas akustilise kitarrri kasutamise vaid ühehäälse bassifunktsioonis, see kõlas verevaeselt ja ilmetult.

Tbilisi seevastu esitas oma maa muusikat suure sisemise veendumusega ja uhkes, peaaegu aristokraatlikus poosis. Koori kirju kava tutvustas väga erinevaid stiile, regioone ja vokaaltehnikaid; oli nii vaimulikke laule kui ka peaaegu estraadilikke palu. Viimaseid esitasid lauljad erinevate keel- ja puhkpillide saatel. Üks efektsmaid võtteid grusia koorimuusikas on dünaamika vaheldumine: pikale kandvale *forte*'s lauldud lõigule järgneb veelgi kandvam *pianissimo*. Tbilisis on lauljaid kümnekond ning sellise arvu juures on ütlematagi selge, et iga mees

Toomas Hendrik, Kadri-Keiu, pühakujud ja esinejate ühendkoor Rakvere Kolmainu kirikus.
FOTO RASMUS PUKSMANN

suudab üles astuda ka solistina. Soolosid kuulis kontserdil mitmeid ning neis võlusid muu hulgas mitmesugused eksootilised vokaaltehnilised võtted. Selge grusia koloriidi koos sellele muusikale omase häälejuhtimisega sai ka lisaloon lauldud Gustav Ernesaksa “Kutse”, mille koor on kunagi küllap noodi järgi selgeks õppinud, kuid hiljem elava folkloori reeglite kohaselt

endale suupärasemaks mugandanud.

Kontserdi lõpus juhtus see, mida paljud kindlasti juba ootasid – lavale tulid mõlemad ansamblid koos. Eesti viiside modaalsus ja grusia burdoonhelidega akordika sobisid kokku nagu šašlõkk ja vein, kinnitades, et kõik meie maailma viisid on lõpuks kokku vaid üksainus suur laul.

Oma kontserdimuljed lisab kandlemängija **Tuule Kann:**

“Kontserdilt lahkusin joovastusega ja sooviga ka ise täiel rinnal laulda. Sellist entusiasmist tekitas just grusia meeskoori Tbilisi esinemine. See oli nii täisvereline ja ülimalt hingestatud – olgu tegu ilmaliku või vaimuliku lauluga, *forte*- või *piano*-kohtadega. Tämbri-, stiili- ja tunderikkus andis (ka grusia muusikapärandid tundmata) alust arvata, et tegemist oli eri aegadest ja eri paikkondadest pärit laulude ja muusikapaladega.

Ansambel Wirbel sobinuks suurepäraselt soojendusbändiks, kui muusikutele endil poleks olnud nii silmanähtavalt ja kõrvukuuldavalt külm. Kirge, veendumust, usku jäi minu jaoks eestlaste esituses vajaka. Ometi pole ju häbeneda midagi – ilusad inimesed, ilusad lood, pillidest rääkimata. Enim meeldiski hiiu kannelde koosmäng.

Kontserdi lõpp oli emotsionaalne ja paigas. Loodan, et võimendamata Wirbel kostis ka tagapool olijateni – minule meeldib igatahes nii rohkem.

Elagu vaba Gruusia! Elagu vaba Eesti!”

Rajaotsijad

VIRGE JOAMETS

muusikateadlane

Muusika kui ajas kulgev kunst sunnib euroopalikus traditsioonis kuulaja liikumatult paigale. See, kuidas kuulaja kontserdil aega tajub, räägib kontserdi kvaliteedist: viletsal aeg piinab, parimatel aga mõtled, et see muusika võiks mitte kunagi lõppeda. Just nii oli ka Vox Clamantise kümnenda aastapäeva kontserdil 8. detsembril Tartu Jaani kirikus, kus sünnipäevale kohaselt oli sünnipäevalaps ja olid ka külalised – sopran Arianna Savall, löökpillimängija Brian Melvin, organist Aare-Paul Lattik, ansamblid Weekend Guitar Trio ja Hortus Musicus.

Eesti ei ole Ameerika ega Pariis, meie väikesel maal ei ole paljutki, mis laias maailmas olemas. Jaan-Eik Tulve gregooriuse laulu professionaalse maaletoojana on kümne aasta jooksul meie kontserdiellu kinnistanud selle näiliselt lihtsa ja seletamatult ilusa, rohkem kui tuhandeaastase pärandi. Loodetavasti sedavõrd, et kui ta ka ise peaks suunduma teistele radadele, suudaks see muusika tematagi siin edasi kesta, olla samavõrd elus, toimiv ja oluline, märgatav ja kuulajaid kõnetav.

Keskaegne muusika on mõistatuslik. Kindel on vaid see, et me ei tea ega saa mitte kunagi kindlalt öelda, kuidas seda omal ajal esitati. See on avanud vanamuusikuile uued teed, sest vastavalt teadmisele on hakatud otsima, kuidas seda teha. Kõige "ajastutruum" sel kontserdil oli orelil napp burdoonlik toetus laulule (Aare-Paul Lattik). Selgus, et kitarride elektriline taustavirvendus ei olegi oma olemuselt gregooriuse laulust tuhande aasta kaugusel – vaikusel sündiv, enesesse süüvinud, ennast ja ümbritsevat kuulav olek on ju sama. Eks ühine mõttelõng ole aastate jooksul leitud. Aga oma stiili – askeetliku, heas mõttes isetu musitseerimise päitsed olid pähe pandud ka Hortus Musicusele. Hortuse improvisatsioonilised vahemängud olid mitut puhku idamaise värvinguga, tulenevalt teadmised, et keskaegne Euroopa oli kontakte Idamaadega, ja lähtuvalt mõne kavas olnud töö orientaalset taustast.

Gregooriuse laulu maaletoojad Tallinna kontserdi peaproovis. Ansambli ees seisavad Helena Tulve, Janno Pokk, Arianna Savall, Jaan-Eik Tulve ja Taniel Kirikal.

FOTO VOX CLAMANTIS

Vox Clamantis ei uuri gregooriuse laulu kui museaalset nähtust, kindad käes, ettevaatlikult, ise hirmul, et järsemat liigutust tehes pudeneb see põrmuks. Gregooriuse laulu esitusviisi otsijate seas on nende kaubamärgid küll kontrollitud koondatud toon, aupakklikkus vaikuse ja helide vastu. Kuid keskaegne muusika, sealhulgas gregooriuse laul, oli uuele avatud, improvisatsioonile lahti. Miks siis mitte seda võimalust kasutada? Vanamuusika uues kuues, kaasaegses kontekstis ja värvis kõlama panna on hea, praeguseid heliloojaid oma olemusega inspireerida, neid kõnetada, praeguse loominguga dialoogi arendada – veelgi parem. See tee, millele ükskord Arvo Pärdi muusikaga põimudes vist üsna kogemata komistati (ning kelle "Veni Creator Spiritus" oli selle kontserdi avalaul), on laienenud, ansamblike kirjutatud lugusid on juba terve rida.

Koostöö on kergem laabuma lähedaselt juurelt kasvavate heliloojatega, nagu kõnealusel kontserdil Toivo Tulev ja Helena Tulve. Mõlemad, mõneti sarnased, samas väga erinevad heliloojad, on pikka aega ammutanud inspiratsiooni gregooriuse laulust või selle sõsarallikatest, iidsete kultuuride ühehäälselt vaimulikust laulust. Üllatasid ja minu arvates uusi nurki oma loomingusse töid mõlemad. Toivo Tulev, kes rännanud kaugeid radu, astus oma "Suvised vihmaga" pika sammu euroopa klassikalisele kooritraditsioonile lähemale. Helena Tulve laulud "Reyah hadas 'ala" ja "Arboles lloran por luvia" näitasid, et helilooja on oma otsinguil järjekindlamalt orientaalset ainekast saamas, leides sealt müstilisi värve, tämbreid ja kõlaseid. Tõepoolest, iidset kultuurid ja nende muusika on põhjatu ala, kuhu ka ansambli tasul kindlasti edasi minna.

Vokaaljazz gurmaanidele

MADLI-LIIS PARTS

jazziajakirjanik

Dee Dee Bridgewater "J'ai deux amours"
"Jõulujazzil" 2. detsembril Estonia
kontserdisaalis

"Jõulujazz" kostitas Eesti nõudlikku jazzipublikut taas ühe gurmaanliku õhtuga, kus maailma vokaaljazzi paremikku esindav Dee Dee Bridgewater sulatas tervikuks jazzilikult vaba fantaasialennu, inimhääle piiritud võimalused ning dramaatika kogu selle mitmepalgelisuses ja mitmetähenduslikkuses.

Estonia kontserdisaalis täismajale esinenud Dee Dee Bridgewater näitas, et ta on midagi palju enam kui lihtsalt suurepärase vokalist ja skättija. Juba esimestest lavahetkedest sai publik tunda, et tema ees on avatud, karismaatiline naine, kes jagab julgelt oma kirevat maailma kuulajaga nii, et sellest saavad osa ka saali tagasoppides istujad. Näitlejataustaga Bridgewater haaras publiku vilunult oma mõjusääri, naerutas ja pani kaasa elama.

Intervjuudes on Bridgewater korduvalt rõhutanud, et teda köidab muusika, milles on draamat ja teatraalsust. On ju lava tema jaoks nii laulja kui näitlejana teine kodu. Teada-tuntud on ka lauljari süvenemine kavade kokkupanekul. Nii sündis ka Eestis esitatud šansoonipõimik "J'ai deux amours" kümnekonna aasta vältel, mil lauljatar elas Pariisis. Õhtu ülesehituses oli tunda Bridgewateri tugevat lavastajakätt, sest laulud olid otsekui kildhaaval kokku kogutud mälestused talle olulistest inimestest, muusikast ja sündmustest. Iga samm ja pöördumine oli möödetul paigas, ent mõjus loomulikult. Lauljatar pidas oluliseks avada lugude taustu, millela kuulaja tervikmulje oleks jäänud kindlasti vähem värvikaks. Detailideni oli läbi mängitud ka lavavalgustus.

Estonia kontserdisaalis kõlanud tuntumad prantsuse armastuslaulud tekitasid küllaga äratundmisrõõmu, sest neid on aastakümnete jooksul kuulsaks lauldud nii prantsuse kui ka inglise keeles. Kindlasti

polnud see aga kohtumine turvaliselt tuttavate versioonidega, mis kuulusid Edit Piafi, Nat King Cole'i, Billie Holiday või näiteks Betty Carteri püsirepertuaari. Ansambli liikmete poolt Bridgewaterile kirjutatud jazzilikud seaded väärivad vaid kiidusõnu – nukker-romantilisest armastuslugudest olid saanud tundeskaala äärmusi puudutavad dünaamilised jutustused. Kahe tunni vältel pakuti ootamatuid meeleolupöördeid meloodiates ning põikeid hoogsate eksootiliste rütmide maailma. Paaris loos oli ühendatud laulu prantsus- ja ingliskeelne versioon, mis rikastas tõlgendust oluliselt.

Bridgewateri suur hääleulatus ja jõulisus äratas aukartust. Vaoshoitult alanud lood võisid areneda pööraseks orkaaniks, mille keskmes muidugi Bridgewater ise. Tema hääles oli nii sahisevat poolsinat kui ka peaaegu südantlõhestavalt välja kisendatud ängi. Ehkki lauljari vaevas kurguvalu, ei andnud ta endale lauldes armu isegi lisapalaks valitud bluisis.

Akordionist Marc Berthoumieux, bassist Ira Coleman, löökriistamängija Minino Garay ja kitarrist Patrick Manouguian olid lauljatariga samaväärsed partnerid, kellele jäi piisavalt sooleerimise ja improviseerimise ruumi. Enim sattusid prožektorite valgusvihku just akordion, löökpillid ja kontrabass. Muusikalised kahekõned lauljari ja instrumentalistide vahel kulgesid kordusmotiivina läbi õhtu. See on tava, mis kuulub Bridgewateri esinemiste juurde ka teiste kavade puhul. Dialogidesse jagus nii haaravat improvisatsiooni kui ka inimlikku lugupidamist, mida lauljatar embuste või sooja tänuliku pilguga oma lavapartneritele varjamatult jagas. Romantiliselt mõtisklevaks kujunesid Berthoumieux' akordioni ja Bridgewateri kahekõned, mis töid saali Pariisi tänavakohvikute hõngu. Särsakamad mõttevahetused toimusid argentiinlasest löökpillimängija Garay ja lauljari vahel; temperamentne Garay võttis duetis endale ka laulja rolli, lisades Bridgewateri jõulisele improvisatsioonile tasase bassihääle sensuaalse tausta. "Girl Talk" sai aga Garay initsiatiivil suisa hiphopilikke tuure.

Dee Dee Bridgewater esitas Tallinnas laule oma kuueteistkümnendalt sooloplaadilt "J'ai deux amours". Tegemist oli kahesajanda selle kavaga antud kontserdiga.

FOTO RAINER OJASTE

Häälte kirevus “Jõulujazzil”

JOOSEP SANG

Kuigi “Jõulujazzile” mahtus ka instrumentaalset muusikat (Rinneradio, Anders Jormin koos Jaak Sooääre ja Tanel Rubeniga ning ansambel The Bays), iseloomustab äsja lõppenud festivali see, et kõlasid mitmed lauluhääled. Mõned neist kooris (Eesti Raadio laululapsed) ja ansambelis (Mare Väljataga kvintett), kuid enamik siiski suveräänse solisti rollis. Järgnevalt neljast lauljatarist, kes sarnaselt peaesineja Dee Dee Bridgewateriga soolokavaga üles astusid.

Poolatar Anna-Maria Jopek it reklaamisid korraldajad kui nüüdisaja vokaaljazzi komeeti, kes vaimustanud paljusid, Pat Metheny nende seas. Juba eelreklaamist jäi mulje, et tegemist on turuhaide “tootega”, kus imagoloogilised käigud hästi läbi mõeldud. Kontsert kinnitas seda muljet. Nagu 21. sajandi vokaaljazzis moes, kõnnib ka Jopek jazz- ja popimaailma piiril ning kuulub olemuselt pigem viimasesse – tema värvivaeses laulumaneeris on jälgi sellistest häältest nagu Sinead O’Connor või Björk. Tema repertuaaris prevaleerisid poolakeelsed laulud, mille sisust ei rääkinud Jopek sõnagi, öeldes vaid, et nende aluseks ja inspiratsiooniks on poola rahvalaulud. Kõlasid ka laenulood Stingi ja Paul McCartney sulest. Tulin saalist enne kontserdi lõppu ära, positiivse poole pealt meele vaid poola saatemuusikute suurepärase soolod elektribassil ja kitarril.

Eesti lauljataridest esinesid “Jõulujazzil” Hedvig Hanson, Helin-Mari Arder ja Rebecca Kontus, kes astusid kuulajate ette vastavalt Kumu auditoriumis, Vene kultuurikeskuses ja Oleviste kirikus. Ootamatult pakkus kõige rohkem elamusi ja mõtteainet vaimuliku kavaga esinenud Rebecca Kontus, keda paljud kindlasti jazzilauljana ei teadvusta. Ja jazz polegi otseselt tema valdkond – Kontuse vokaalstiili näivad enim mõjutavat gospel ja soul. Kontus esines noorusele vaatamata väga veendunud, lausa väljakujunenud artistina, kes vaimustas perfektse intonatsiooni, stiilsuse ja võimsa häälega. Viimast oleks võinud ta rohkemgi eksponeerida – mitmel korral hakkasid kaasakiskuvad gruuvid veereva lumepallina kasvama, kuid ei jõudnud siiski tõelisele kulminatsioonile ligilähedalegi. Sellest on kahju, sest ekstaatiline ameerikalik gospel paistab Kontusele sobivat. Kuid küllap olid tema saatteks mänginud muusikutel teised prioriteedid ja kavatsused. Austraalia eestlane Henri Peipman on põnevat harmooniat ja elegeilisi meloodiaid armastav pianist, kes esitas kontserdi alguses ja lõpus ka omaloomingut. Trios osalesid veel trummar Ahto Abner ja Taavo Rimmel, kes sekundeeris klaveri soololiinidele ja loobus sageli (ehk liigagi sageli) oma pilli bassifunktsioonist.

Helin-Mari Arder esitles muusikat oma uuel plaadilt, mis sisaldab prantsuse jazziliku estraadihelilooja Michel Legrandi tuttavaid palasid. “Kunstiliselt oli kõik korrektne” – seaded olid huvitavad, bassist Mihkel Mälgand ja saksofonist Siim Aimla võlusid ilusa tooni ja heade soolodega. Siiski oodanuks kontserdilt rohkem dünaamikat ja ootamatusi. Kammerlikkus on vaieldamatult Helin-Mari Arderi trump, kuid sellise turvalise formaadiga kaasneb oht, et tulemuseks on leige *easy listening*. Aga üks ole selline väljenduslaad kindla peale minek – heaolu on meie ühiskonnas aina rohkem hinnas, diivanid muutuvad aina pehmemaks ja teleriekraanid aina laiemaks. Sellises hubases pesas ei tohi ka stereos mängiv muusika

kuulajat millegi teravaga torgata.

Ka Hedvig Hansoni kontserdil oli üllatusi vähevoitu. Hanson on defineerinud oma muusikalise territooriumi, kuhu kuuluvad unelaulud, rahvalaulud, eesti standardid ja muu selline. Tema stiil on väga tema enda nägu ja pole ime, et keelebarjäärile vaatamata võluvad tema plaadid ka rahvusvahelist publikut. Kumus esines ta koos Andre Maakeri ja Raul Vaiglaga. Võib-olla polnud kolmik piisavalt koos harjutanud, sest ansambel oli paiguti veidi hajali, nii bändikõla kui ka lausa rütmilise sünkrooni mõttes. Siiski sündis mitmes loos ka mõjuv tervik.

Hedvig Hanson
FOTO RAINER OJASTE

Tubina tuvi noka vahelt

MAILIS PÕLD

vabakutseline

Eduard Tubin. "Kirjad 1". Koostanud ja kommenteerinud Vardo Rumessen. Kirjastus Koolibri, Tallinn, 2006. 560 lk.

Enne Eduard Tubina "Kirjade" lugemist võtsin kaua hoogu. Mitmel põhjusel. Hakatuseks seepärast, et olen harjunud lugema ainult neid kirju, mida minule läkitatakse, ja nii kui näen, et adressaadiks on keegi teine, kaob mul automaatselt huvi ja lugemisisu. Kaob isegi neil puhkudel, kui kirjad on kultuuriloo kaante vahele köidetud ja neid tuleks lugeda sellisel üllal põhimõttel, et kes minevikku ei mäleta, see elab tulevikuta.

Tõttõelda ei suuda ma päris lõpuni mõista ka inimesi, kes oma kirjavahetust, olgu see siis mis iganes laadi, aastakümneid kodus sahtlis säilitavad, ühel kenal päeval aga üldrahalikule lugemislauale kannavad. Minu meelest on kirjavahetuse koht ahjus, ja mitte sisutühjuse, vaid hoopis sellepärast, et kirjade väärtus nii saatja kui ka saaja seisukohalt puutumatu suurusena säiliks.

Niisi pidin iseendas mitmeid tõkkeid ületama, enne kui raamatu lahti lõin ja otsustasin, et loen läbi – roboti kombel. Õige pea tärkas aga huvinatuke, mis mõne aja pärast paisus juba tõeliseks huviks.

Näite Tubina käe- ja noodikirjast pakub kohe kuuendal leheküljel paiknev katkend kirjast Ludvig Juhile. Tubina käekiri on kõnekas tunnistus enesedistsipliinist ja käelisest treenitusest. Eks pühendanud ta ju arutu hulga aega nooditeksti ülestähendamisele, ehk nagu ta ise armastas öelda: "noodipojakeste maalimisele". Juba pelga käelise osavuse tõttu leidnuks Tubin tööd kus iganes. Isegi paavsti kuurias. Et Tubin pidas käekirja oluliseks, tunnistab seegi, et ta juhtub sagedasti vabandama: olgu mõtete rohkusest ja paberi kitsikusest tingitud kirbukirja pärast, olgu seetõttu, et olude sunnil pliatsit kasutab. Muhedaima vihje leiab lk 101, kus Tubin mainib Elfriede Saarikule: "Maalin Sulle esimest kirja juba sõites Riiga. Rong pörutab ja sellepärast tuleb välja ilus käekiri, umbes nagu Juhan Simmil."

Ilmselt moodustab iga lugeja Tubina

kirjadest erinevaid mõttelisi rühmitusi.

Minul kujunesid tildjoontes järgmised:

1) kolleegidele ja sõpradele 1929–1944;

2) Elfriede Saarikule, mis alajaotuksid: a)

Toilast 1937, b) Budapestist, Viinist, Muhust,

Tartust, Tallinnast, Leningradist 1938–

1940, c) Stockholmi põgenikelaagrist 1944

(Elfriede Saarikust oli saanud Erika Tubin),

d) Nürnbergist ja Bayreuthist 1952; 3) Endel

Kalamile 1949–1960; 4) kodueestlastele

alates 1957.

Pole vist kahtlust, kes Tubinat enim kirjutama inspireeris! Ikka Elfriede ehk Erika – helilooja paleus ja unelmate kallim, aastast 1941 ka abikaasa. Saarikust eemal olles Tubin pealtnäha muud ei teegi, kui kirjutab, loeb postitamist kättesaamiseni kuluvaid tunde, arutleb, kas postitada õhtul või hommikul, õhutab armsamat kirjutama... Kui kirjad Toilast võiksid fragmenditi pälvida aukoha ka mõttelises "Eesti lüürivate antoloogias", siis Budapestist, Viinist ja mujalt enne sõda saadetuist leiab ainulaadseid, kohati räige, kuid enamjaolt vallutava huumoriga pikitud portreepilte ja olukirjeldusi. Kogu see suur ilm oma inimeste ja kommetega! Tubin on neis kirjades "maalt ja hobusega", aga sedavõrd peen mängumees, et etendab tõetruult, ja ise selle üle itsitades, "härrat".

Tubina kirjad Saarikule lõhnavad sigarisuitsu ja veini järele. Sigaretid-sigarid on midagi esmast, enesetunde ja vaimse naudingu eeltingimusena täiesti hädavajalikud. Näiliselt on suits vaimse ees isegi eelisseisus. Sest mida muud järeldada kas või 1938 Viinist läkitatu algusridadest: "Nagu näed, olen nüüd teises suurlinnas. Sõitsin eile öösel ja istun praegu oma pisikeses hotellitoas, pakk Egiptuse sigarette ees, Rahmaninovi kontserdi pilet taskus." (Kiri 44, lk 136.) Suits on Tubinale kõva sümbol; võtkem või kirjeldus külaskäigust Budapesti Liszti Akadeemiasse: "Jalutasime selle kõrgeaususega pisut akadeemias ringi ja ma nägin, missugust võimu ja aupaistet see mees omab. Kõik olid lookas maas, kui ta mööda läks. [---] Nagu Laan arvab, olen ka mina nüüd akadeemias härra, sest vähe on neid, kes Isozi seltsis võivad säääl ringi liikuda, suitsud pääleegi käes. Noja, dirigent

on siin kuradi tähtis mees, eks Isoz kohtles mind ka kui kõrgemast seisusest härrat ja pakkus oma kabinetis suitsu ning istet. Naerma ajab!" (Kiri 41, lk 122.)

Viiekümnendatel Bayreuthist läkitatud kirjades pole sigarettidel enam varasemat kaalu, kolmekümnendatel-neljakümnendatel kulutab Tubin aga sigarettide maigule ja arvule heldelt kirjaridu ning täpsustab ka penni ja ööri pealt nende hinda. Tubin on nautleja ning raamatupidaja üheaegselt. Sedasama on muuseas ka armunud ja armastav Tubin. Nagu sigarette, nagu noodipaberi poognaid, töötunde, loomingule lehekülgi ja orkestrihääli, nii loetleb Tubin ka suudlusi, paisid ja kaisutusi (kui mitu tükki, kui pikad). Tõesti-tõesti! Kes osanuks arvata, et eestlastegi hulgas on üks tänini tundmatu Catullus!

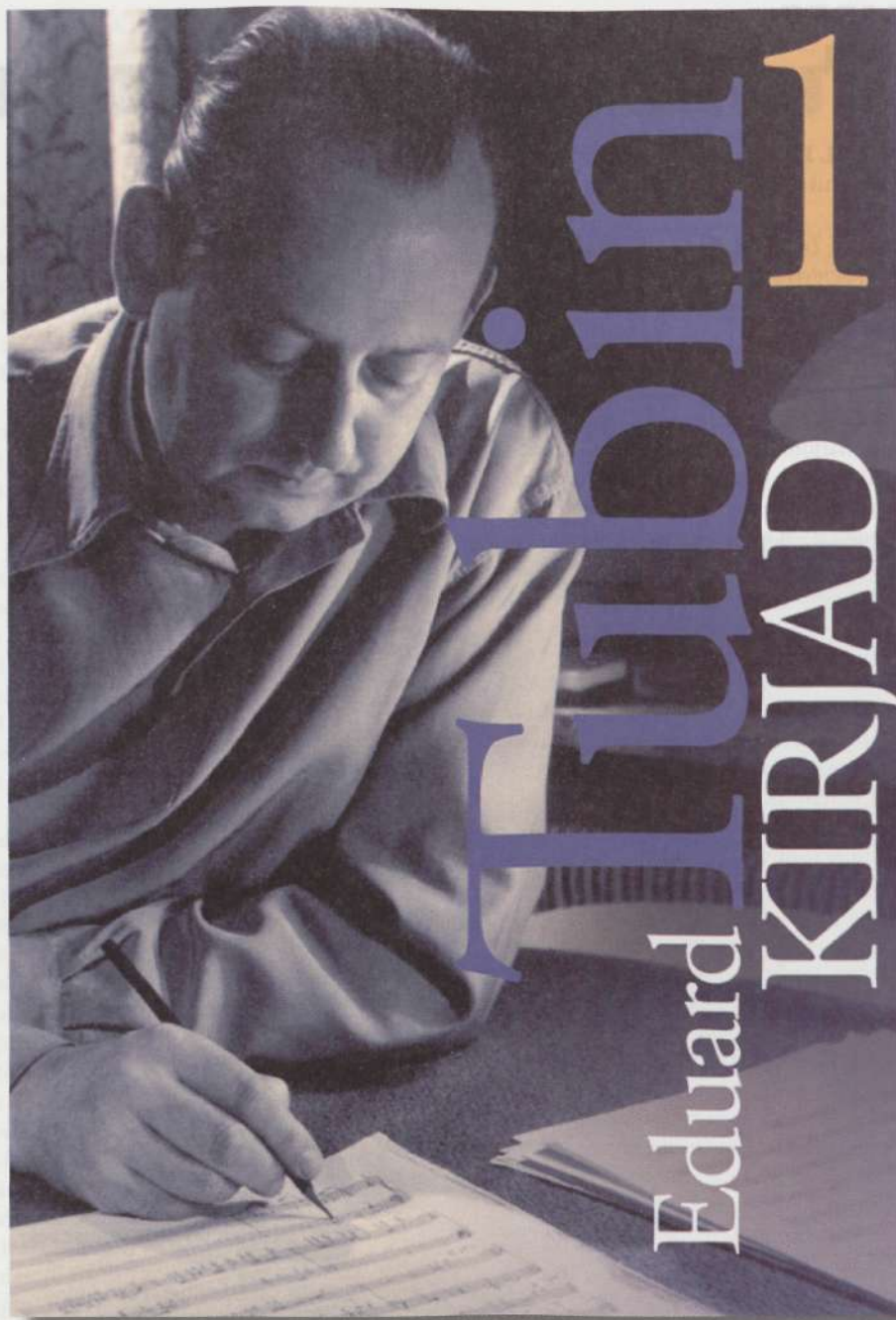
Kirjad Saarikule on kohati talumatult humoorikad (no võtke või saunaskäik Budapestis või ooperikülalused, kus tuleb elu eest valvel olla, et "faasanitele" saba peale ei astuks). Ja oi-oi, hõimuvellid ungarlased! Ons teil üldse aimu, kuidas Eduard Tubin on kirjeldanud üht teie suurmeest? Nimelt Zoltán Kodályt. Tsiteerin Tubina kirjelduste vaieldamatut tippu: "Vanamees järas saia ja rüüpas termose seest mingit soga peale. On teine väga imelik, nagu poolunes: vaata, et sureb otsekohe ära. Rääkis väga vähe ja lühidalt. [---] Nagu Vaszy teadis ütelda, olevat ta vahel ka niisugune, et üldse mingi raha eest ei saa temalt sõnu kätte. Liikumine ja muidu olemine on äärmiselt uimane ja vedel. Noh, ega ma teda ei karda. Küllap saan hakkama. Kodus ta ehk on pisut teistsugune. Täna õhtul oli ta ka kontserdil oma sonaati kuulamas ja kui teda siis lavale tiriti, paistis ka pisut naerujumet habeme alt; nägugi oli pisut roosamaks läinud – tal oli ehk häbi, et nii raske tüki oli kirjutanud. Mine sa tea, ehk on väga õilsa hingega, ainult seesugune maneer võetud juurde, et siis teised ei tülitaks." (Kiri 43, lk 131.)

Ent tabavaid portreekesi ei läkitanud Tubin sugugi vaid Saarikule. Neid jagus ka sõpradele. 1938 kirjutas ta Tartust Emil Ruberile: "Oja kohta ei tea ma midagi palju öelda. Enne Ülestõusmispuhi käis paar korda minu juures männiekstrakti vanne

võtmas – olevat tervisele, eriti ärajoodud närvidele väga hää ravim –, seitsaadi pole näinud. Eks ta “timmib” edasi. Tookord kurtis, et olevat tarvidus viina järele, see elustavat südame tegevust. Ma ütlesin, et ei elusta, vaid kurnab, millega ta ka nõustus. Leidsime, et parem on ikka mitte juua. Kuid kes saab teda kinni köita ja vaos hoida? Üle kahe-kolme kuu tuleb mehel niisugune mõte, et oleks tarvis ka ennast kainena tundma õppida, siis läheb kliinikusse, teeb kõiksugu vanne, orkestreerib ehk mõne pisikese asja ka ära (klaverit tal ei ole, nii et uusi asju luua ei saa) ja pistab jälle jooma.” (Kiri 63, lk 171.) Nagu näha, maalib Tubin ka musta muret, ent isegi traagikasse tõmbab ta sulg naerukurrukese sisse.

Omaette peatüki võiks kirjutada Tubina hinnanguist. Näiteks dirigentide aadressil. Tubina iidoliks on Herbert von Karajan. Karajanist kirjutades Tubin hardub. Karajani kuulates tõusevad tal “ihukarvad püsti”; Karajani tõlgitsustes on “hirmus draama ja kohutav pinge”; Karajan on see mees, kes Wagneri pika ja ilmatu segase partituuri viib läbi “ilma ühegi veata, ilma ühegi veakeseta!”. Aga Karajan on ka see, kes Endel Kalamile kaudu saab ühe Tubina partituuri. Ja seepeale läkitab Tubin Kalamile read: “Sa oled kena mees, et teed minu hääks nii palju, kirjutad igale poole ja soovivad ühele kui teisele. Ma ei oska Sulle seda kuidagi tasa teha ja jään Sulle selle[ärast] võlglaseks. Nagu nüüd see [lugu] Karajaniga: ta sai Sinu kaudu ühe partituuri, eks ole? Ma pidin talle ammugi juba saatma, üks tema hää söber kirjutas talle sellest juba mitme aasta eest, kuid ei ole mul seda ettevõtlikkust ja nii jäigi. Loodan, et ta sinna sisse ka vaatab – ta olevat niisugune orava uudishimuga mees, kes enne kõik läbi katsub ja alles siis ära viskab.” Peale selle, et Karajan on “orava uudishimuga”, on ta Tubina meelest ka “midagi elavhõbeda ja tuulekeerise vahepealset” ja temas peitub “visionäärne tõelikkus”.

Stockholmi põgenikelaagrist karantiini Erikale läkitatud kirjad on ere näide moraalsest jõust ja sisemisest tasakaalust. Tubinal jätkub jaksu kõige mõelda: ta üritab endale laagrisse noodikirjutamise tööd hankida, jagab üksikasjalikke näpunäiteid, kuidas nakkusest jagu saada ning pisikuid ja arste ära petta, ta hoolitseb laste ja naise riiete eest, muretses raha ja söögipoolist, mõtiskleb tuleviku üle, kuulab maad, sõlmib kontakte, osaleb laagri “kunstiansamblite” töös, püüab mälu järgi taastada Eestisse maha jäänud käsikirju,

Tubin

Eduard KIRJAD

teeb uusloominguga algust. Ning raskuste ja katsumuste, ähmaste tulevikuväljavaadete ja täiesti irreaalse homse kiuste tundub Tubin lootusrikas, ta näib tõesti uskuvat, et igauks on oma tagasihoidliku õnne sepp.

Hiljem, siis kui juba mitu aastat Rootsis “kuninga armuleival” oldud, kui hambaharja tasemel olmemured murtud, kui Rootsi elu ja inimesi tuntakse lähemalt, kui Rootsi väliseestlaste algkogukond osaliselt ilma mööda laiali pudenenud, ilmub Tubina kirjadesse väsinud, nukraid, hoiatavalt

elutarku noote. Tubin, keda kunagises Eestis vaevas “külma ja igava Tartu” mentaliteet ning “väikelinna umbne tülpimus ja pessimism”, kirjutab rahvusaaslasele Endel Kalamile: “Saad ehk kuhugi mõnesse vähem tuntud orkestrisse kuhugi kaugele süda-Ameerika linnakesse keset rohtlaani oma kohakese ja oled sääl nagu vaene loom puuris – pole päälle oma perekonna ühtki eesti keelt kõnelevat inimest läheduses ja Ameerika väikelinna mentaliteet olevat päris hull-naivne.” (Kiri 113, lk 274.)

Kalamile puistab ta pika perioodi vältel südant: "Kas tead, et siin Rootsis muutub inimene pikapeale kiviks, samasuguseks kiviks, millest terve see maa on tehtud ja mis siinsetele inimestele nii lähedane. Kuid kuhu minna, mis teha, kes ootab mind?" (Kiri 130, lk 325.)

Ja Tubina kirjadesse hakkavad ilmuma ka seesugused killud: "Körling on vaeseks jäänud, mul omal ka pole seda kapitali nii palju, et omal käel midagi teha, ja nii seisab kogu asi. Edaspidi ehk leidub mõni rahakam kirjastaja kusagil, kuid et nii kaugele jõuda, on tarvis tutvusi ja sidemeid juutidega, neid mul aga pole." (1952 Endel Kalamile; kiri 123, lk 301.) Või: "Eestlastele ei saa ju kindel olla, see [on] niisugune rahvas, et kui pakud "Rukkirääku", siis tahavad küll, kuid sümfooniast?" (1954 Endel Kalamile; kiri 127, lk 318.)

Agaga nagu vastukaaluks sellisele rahulolematusele kirjutab Tubin samal ajal ka nii: "Möödunud suvel tegin väikese lõbureisi Saksamaale – lihtsalt käisin ennast tuulutamas. Mulle meeldis seal, palju toredam on, muidugi kui on raha, seal elada kui Rootsis. Sest inimesed on kuidagi inimlikumad, lihtsamad ja nagu üksteisest arusaajamad, veinid on hääd, toit on hääd, õlu lihtsalt jumalik, ja Bayreuthis, kus vahtisin Wagneri oopereid, oli väga tore!" (1952 Endel Kalamile; kiri 124, lk 303.) Või: "Viinlased oskavad, nad ei koori kedagi paljaks, kuid elavad rõõmsalt ja jagavad oma rõõmu teistele." (1957 Endel Kalamile; kiri 141, lk 351.) Jah, isegi Tubin ei suutnud oma elukogemuste juures vältida pettekujutelmata: seal on hea, kus meid ei ole.

Viiekümnendate algul sigineb Tubina kirjadesse väsimuse märke. Kümnendi lõpul, kui taastub kirjavahetus Eestiga, saab Tubina sõna koduses Eestis võrsuvalle kurbusele vaatamata kergema hingamise. Minu meelest.

Täiesti omaette peatüki võiks kirjutada Tubina suhetest sõpradega, ta lõpmata soojast suhtumisest maestro Ellersisse. Tsiteerin: "Pärast muusikakooli lõpetamist (kunas see umbes oli, ei mäleta, vist 1931) ütles mulle mu kallid maestro Eller, et kui mul oma töö juures tekib probleeme, siis ta on alati valmis mulle nõu andma. Esimest sümfooniast kirjutades olingi tihti probleemide ees, kus oli nõu vaja, ja mul pole armsamaid mälestusi kui need, kui istusin Elleri klaveri ees ja ta arutas läbi võimalusi käesoleva teose "silumiseks" ja "puhastamiseks" (Kiri 153, lk 390.)

Agaga peatuda võiks ka Tubina isekusel

(mida ta muuseas tunnistab), ta hävitavatel hinnangutel kolleegide aadressil, ta autoritaarsusel. Näiteks: "Muidugi ütled, et ma olen jesuiit, kes ajab oma kasu taga. Kuid mõtle järele, armas sõber, mis on selles paha, et need autorid, kes oma kapitaalsete töödega on juba mujal esitatud, ei tule enam sümfooniakontserdi kavasse, kuna teised tahavad ka esindamist!" (1938 Olav Rootsile; kiri 46, lk 140–141.) Kolleegide aadressil on Tubin tihti armutu, ka võõrsil viibides. "Sain Eestist hiljuti paki klaverinoote, kus hulgas nii mõnedki sobiksid noortele mängida raskuse poolest, aga nad on nii sisutud, nii sisutud! Ainukesed on Elleri palad, mis muusikalist väärtust sisaldavad, kõik muud on lihtsalt naiivsed ja maitsetud. Siis Eino Tambergi Väike Sonatiin on ka päris nauditav. Kuid see on natuke liiga pikk – ja ega põhimõtteliselt ei saa ju pakkuda siinsele rahvale kaupa, mis sealtpoolt tuleb!" (Kiri 158, lk 404.) Ja Tubin on ütlemata autoritaarne. Ka sõpradega suheldes. Võtkem või läkitus Karl Leichterile, kus kõneks kavandata "Muusikaline entsüklopeedia", mille materjalide ettevalmistamisel läheks hädasti vaja sekretäri. Tubin püüab Leichterile auku pähe rääkida ja teeb ettepaneku Tartusse elama tulla sellises vormis: "Muidugi oleks siis Sul suvepuhkusel kriips peal, aga Sa oled küllalt puhanud. Ja omi Tallinna asju, nii palju kui Sul neid seal ajada on, saad ka siit ära ajada, ehk kui tulebki Tallinna sõita, siis see on ainult pisut kallim kui Rakverest sõita." (Kiri 70, lk 181.) Ettepanek mõjub Tubinult ultimaatumina.

Jah, tihti jääb mulje (ekslik muidugi), nagu haaraks Tubin kirjavahetusest, nagu see, kui tal on kutsutute-seatute käest vaja raha välja nõuda. Ja loomulikult on seegi ühepoolset esitatud kirjavahetuse kurbloodus, et tundub (jälle ekslikult), nagu oleks Tubinal pidevalt midagi vaja: lisaks rahale ka informatsiooni, rahvaviise (neid käib Leichter talle arhiivist toomas), harilikke pliiatseid (neid peab Saarik talle Toilasle saatma), suvekorterit Muhusse jne.

Huvitav oleks sellelgi peatuda, kuidas Tubin, kelle kõrval seisab ta päikesenaine, hindab teisi õrnema soo esindajaid. Valdavalt on tal ikka midagi sarkastilist ja eba viisakat öelda. "Kodály naine näeb jõe välja (üks vana juudi eit), kuna Bartóki naine on pimestavalt ilus oma hallipäise kuivetanud mehe kõrval." Või Stockholmis: "Meie laagris pole mina aamori tööd märganud, ehkki olen vahest kella ½2ni öösel üleval. Ja seda nimelt sellepärast, et meil on tore-

dad mehed, kes ei lase end nii lihtsalt võrku vedada, ehkki naised mõne [...] pärast, oleks valmis kas või palke pooleks närima. Naised on siin üldse veidrate kommetega, muidugi osaliselt, pole vist nende seas niisugust, kes ei võtaks vaevaks kohe igat šanssi ära kasutada, ent meeste seas päle paari üksiku, kes juba varem niisugust ametit pidanud, pole neid, kes seda šanssi annaksid." (Kiri 105, lk 248.)

Naised on Tubinal nii välimuselt kui ka staatusest alati paigas (kes preili, kes vanapiiga...) ja head sõna ta nende peale suurt ei kuluta.

*

Mõni sõna ka kirjade saatekommentaaridest. Need on põhjalikud, neid on palju, vahel sekka dubleerivaidki. Aga kirjade puhul on see arusaadav, sest info peab olema iga kirja juures käepärast. Kaks tähelepanekut siiski. Oleks vist juba aeg loobuda omadussõnadest, mis tembeldavad heliloojaid, pianiste, dirigente... kuulsateks, nimekateks, legendaarseteks jne. Muusikule pole see miski lisateave, mittemuusikule on aga lausa eksitav, kuna hinnanguline kriteerium jääb segaseks või õigemini skeemaatiliseks. Ilma oleks ilusam. Ja veel: juba üksjagu aega soovitatakse kohanimedid võimalikult originaaltruult kirjutada (Milano, Argentina jne). Ja kuna selle põhimõtte juurutamise nimel tegutseb terve keeletädi-onude vägi, siis võiks nende jöupingutusi austada.

Tubina kirju tasub lugeda. Agaga oma veendumusest ma siiski ei tagane. Arvan endistviisi, et erakirjade koht on leegis. Et säiliks puutumatus, et vältida väärarusaamu (ka siinses kirjatükis esinevaid). Samas julgend neid kirju soovitada kõigile, kes mu seisukohta sugugi ei jaga! Lugege läbi! Ärge lapake, vaid lugege kiri-kirjalt läbi! Ainsad, kellele ma seda raamatut ei soovita, on need, kes endale Tubinast on puusliku meisterdanud. Nende pupujukulik pilt saaks kõvasti kriimustada – kui neil muidugi kriitikameel ja kriitiline lugemisoskus ikka säilinud on. Sest kui Tubin polegi oma kirjades just Arturo Toscanini, kes kolleegide südamerahust "koerteks" sõimab, siis tagasihoidlikkuse verstaapost pole ta teps mitte. Tubin on vintske ja vastaline käänd, kohati, andke andeks, täiesti närvidel käiv tegelane (eriti siis, kui ta oma summasid-summakesi nõutab), aga ühtlasi on ta andekas naerutaja, nõretav ilutseja, väsimatu töömees, aateline inimene, üdini helilooja, hoolitsev isa... Ja ustav sõber, kes sõpra hädas ei hülgas.

“Muusikale meeldib seltskond”

Intervjuu Louis Andriesseniga

TARMO JOHANNES

flötist

Oktoobri algul viibis Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia kutsel Tallinnas maailmakuulus hollandi helilooja Louis Andriessen (1939). Andriessenile kiputakse külge kleepima silti “mees, kes tõi minimalismi Euroopasse”. Tõesti, mõningad 1970. aastate teosed, nagu “De Staat” või “Hoketus”, kasutavad ameerika minimalismiga sarnanevat korduvate motiivide tehnikat, kuid see on Andriesseni loomingust ainult üks väike tahk.

1950. aastatel oli ta esimene helilooja Hollandis, kes hakkas kasutama seeriatehnikat. Ühtlasi oli ta üks esimesi, kes loobus sellest kui kindlast teest saada “äraneetud festivaliheliloojaks”. Tema 1960. ja 1970. aastate muusika oli kantud tugevalt vasakpoolsetest ideedest, ta võitles demokraatia ning erinevate muusikastiilide tunnustamise ja finantsilise eluõiguse eest. Ta on üks neist, kelle otsese tegevuse tulemusena on hollandi nüüdismuusikastseen tänapäeval üks avatumaid ning mitmekesisemaid kogu maailmas.

Nii nagu tema 1972. aastal loodud ning siiani tegutsev orkester De Volharding (holl. k – vastupanu, sihikindlus), koosseisuks kolm saksofoni, kolm trompetit, kolm trombooni, metsasarv, flööt/pikolo, klaver ning kontrabass/basskitarr, on Andriesseni 1970. aastate muusika üldiselt vali, kompromissitu ja üdini antiromantiline. Sellest perioodist on ta oma hilisemasse muusikasse kaasa võtnud mõningad eksimatult andriessenlikud harmooniad, madalate puhkpillide ning elektri- ja basskitarride kõla. Ka tema hilisematele teostele on tihti omane massiivsus, monumentaalsus ja teatud laadi objektiivsus, näiteks “Mausoleum” kahele baritonile ja (suhteliselt ebatavalisele) orkestrile (1979/81), “De Snelheid” (“Kiirus”) kolmele võimendatud ansamblile (1983), “De Stijl” (“Stiil”) võimendatud orkestrile (1988). Nende kõrval esineb ka täiesti ootamatult väikseid ning peente nüanssidega tegelevaid teoseid, näiteks “De Tijd” (“Aeg”) naiskoorile, löökpilliansamblile ja orkestrile (1981), “Dances” naishäälele ja kammerorkestrile (1991).

1990ndatel köitis Andriessenit paljudes teostes n-ö kõrge ja madala kultuuri,

Andriessenile kiputakse külge kleepima silti “mees, kes tõi minimalismi Euroopasse”.
FOTO FRANK VAN ROSSUM

klassikalise ning popist ja rockist pärineva musitseeerimise ühendamine nagu teostes “M is for Man, Music, Mozart” džässlauljale ja ansamblile (1991), “Passeggiata in tram in America e ritorno” (“Trammireis Ameerikasse ja tagasi”) naishäälele ja võimendatud instrumentidele (2001), “La Passione” džässlauljale, viiulile ja väiksele orkestrile (2000–2002). Elavat tähelepanu ning arvukaid preemiaid on

pälvinud Andriesseni lavatööd “De Materie” (“Materia”, 1984–1988), “Rosa: The Death of a Composer” (“Rosa: helilooja surm”, 1993–1994), “Writing to Vermeer” (“Kirjutades Vermeerile”, 1997–1999), neist viimased koostöös Peter Greenawayga. Kontserdil 7. oktoobril EMTA Sügisfestivali raames tulid esitusele kaks tema vägagi erinevat teost “Workers Union” suvalisele valjult kõlavale ansamblile (1975) ning “Dances”.

Vestlus heliloojaga leidis aset kaks päeva enne kontserti.

Teie muusikale on alati olnud omane teatud uudishimulikkus, uue ja tundmatu uurimine. Mis on nüüd see huvitav, mis teid muusika kirjutamise juures paelub?

Mul on käsil viiesosaline filmooper, mis kasutab tekste Dante "Jumalikust komöödiast". Kuigi väga mitmekihiline, on see materjal tihedalt seotud täiesti inimlike sündmustega, mis juhtuvad igapäevaelus. Ühtlasi usun, et kõik müüdid ja fantaasiad on tegelikult palju tähtsamad ja tõelisemad kui meid ümbritsev reaalsus. Näiteks leian ma, et Medea või Elektra või Hamleti kuju on palju realistlikum kui mõni keskmise hollandi poliitik. Minu reaalsus on fiktsioon. Muusika puhul huvitab mind viimasel ajal eelkõige narratiivne element muusikas. See oli 1950. ja 1960. aastate modernistidele täielik tabu (mõeldes näiteks Stockhauseni, Boulezi, Berio, Cage'i peale). Minu põlvkond on üles korjanud võimaluse uuesti tonaalset muusikat luua. Tonaalne muusika on tegelikult suurepärane vahend, et luua uut muusikat. Nagu on seda omal moel teinud Steve Reich või Stravinski.

Kui tähtis oli teile narratiiv teie varasemas muusikas? Kuulamisel võiks arvata, et seal on esikohal pigem abstraktsed, n-ö puhta muusika ideed?

Jah, siiski, see probleem on mind ka varem puudutanud. Olen kirjutanud küllaltki palju vokaalmuusikat ning alati on tekst muusikat mõjutanud, kuid varem oli teksti ja muusika seos üsna kauge ja üldine. Nüüd on muusika tekstile palju lähemal. Nagu näiteks renessansiaegsetes madrigalides, kus tekst mõjutas muusikalisi valikuid väga otseselt, kasutusel oli isegi termin "sõna maalimine" – mingi muusikaline idee kasvas välja mõnest kindlast sõnast. See on analoogia, millega ma lähen väga kaugele.

Sellist meetodit kasutan ma näiteks teoses "La Passione" soolohäälele, viiulile ning suurele ansamblile. Väikese tükkena pealkirjast leidub seal muu hulgas materjali 19. sajandi hilisromantilisest muusikast.

Kui ma ei eksi, on "La Passione" kirjutatud eelkõige džässlauljale ning teose üheks iseloomulikumaks jooneks on pop-džässiliku ning klassikalise mängimisviisi ühendamine?

Jah, selle põhjuseks on nii lugu ise kui ka laulja, kellele teose kirjutasin. Tema nimi on Cristina Zavalloni. Varem olin talle loonud teose "Letter from Cathy Berberian" ("Kiri

Cathy Berberianilt"). Ta on müstiline laulja, kellel on sellised omadused nagu Cathy Berberianil. Oma taustalt on ta poplaulja, kuid tunneb huvi ka džässis vastu, on uurinud erinevate rahvaste laule, valdab väga mitmesuguseid laulmisstiile. Zavalloni taust oli just see, mille pärast sain teda kasutada – tema väljenduslaad on ülimalt ekspressiivne. Selle all mõtlen ma eelkõige tähenduse andmist, mitte 19. sajandi sentimentaalset väljendusrikkust. Leian üldse, et popi või džässilaulmine on palju väljendusrikkam kui klassikaline.

Ütlesite, et teile on fiktsioon palju tõelisem kui ümbritsev reaalsus. Kui suur on teie meelest muusika mõju tänapäevale? Kas muusikal on täita mingi roll või funktsioon kaasaja ühiskonnas?

Leian, et see on veidi igav valdkond... Selline probleemiasetus oli vaeva väärt 1970. aastatel, kuid mis mind siis huvitas, ei olnud mitte marksistlikud kavatsused (mis olid mulle küll väga lähedased), vaid idealistlik-anarhistlik idee, et ideaalse majanduse puhul peaks olema kõikidel üks sama info ja teadmised, vähemalt juurdepääs nendele, et osata võrdsetel alustel asju otsustada ning suunata. Näiteks orkestris De Volharding, mille neil aastatel lõin, igauks komponeeris, arranžeeris, saime igapäevast õppida. Sel moel oli kogu tegevus väga demokraatlik – mida, kus ja kellele mängime, oli alati ühine kokkulepe. See oli minu jaoks ideaalne demokraatia muusika tegemise juures. Kuid mis veelgi tähtsam, Volhardingu koosseis ning seega ka muusika oli kombinatsioon "kõrgest" ja "madalast" kunstist, see oli ideaalne anarhistlik demokraatia.

Kuid millist tähtsust omab kõrge ja madala kultuuri ühendamine teie jaoks praegu?

Praegu on see sama, kuid nüüd teen seda laiemalt. Nagu teoses "La Passione", see pole enam segu klassikalisest ja džässmuusikast, vaid seal on muu hulgas ka hilisromantiline muusika. See oli mulle varem tabu. Eriti saksa romantiline muusika. Nii et madalast-kõrgest on nüüd saanud suur bukett. Üks nendest paljudest tahkudest on ka midagi muusikalimuusika sarnast. Ka olen õppinud kasutama erisuguseid kirjaviise, näiteks on erinev, kuidas noteerida džässis või nüüdismuusika taustaga muusikule. Nüüdismuusikas on tihti probleemiks see, et kõik on liiga täpselt kirja pandud. See on üks veider haigus... Näiteks, töötades poplauljatega, kes lisavad omalt poolt niikuinii alati palju, mõistad, et vahetevahel pead kirja panema

hoopis vähem. See muidugi tähendab, et pead rohkem töötama koos muusikutega, et sinu muusika välja tuleks.

Väga head muusikud ei mängi seda, mis kirjas seisab. Kui panna täpselt kirja see, kuidas Richter või Horowitz mängivad mõnda Beethoveni sonaati, oleks tulemuseks Brian Ferneyhough. Oleks see toredam?

Olete öelnud, et esimesed kolm kõige tähtsamat parameetrit komponeerimise juures on teie jaoks õiged noodid, rütm ja harmoonia. Kui tähtis on teile värv ja kõla?

Ehk instrumentatsioon – see tuleb kohe nende kolme parameetri järel. See on huvitav probleem. 1960ndatel väitsin, et kolme elektrikitarriga mängitud D-duur kolmkõla on täiesti teine akord kui D-duur kolmkõla Concertgebouw' orkestri esituses. Lex van Delden, üks tolle aja prominentsemaid muusikakriitikeid vastas sellele kommentaariga järgmise päeva ajalehes: "D-duur kolmkõla on D-duur kolmkõla." Nüüd olen üha vähem ja vähem huvitatud kõlast ja instrumentatsioonist. Ka õpilastega ei räägi ma mitte niivõrd kõlast, kui võrd muusikaliste mõtete edasiandmisest. See tähendab, kuidas sa jõuad mingi noodini ja kuhu sa sealt lähed. Inimesed, kes ütlevad, et oskavad ilusti instrumenteerida, mind enamasti eriti ei huvita.

Te kirjutate meeleldi teatrile?

Olen seda alati meeleldi teinud. Muusikale meeldib teatrile. Muusikale meeldib üldse seltskond – teater, kino, tants, kirik. Kui olin 15-aastane, palus üks minu õe sõbranna, kellel oli nukuteater, et teeksin seal muusikat plokkflöödi ja kitarriga. Jurriaan, minu vanem vend, kirjutas samuti palju teatrile. Seal see kõik algas. Narratiivne muusika on oma olemuselt teatrimuusika.

Kas musitseerite ka ise?

Jah, iga päev. Mängin komponeerides, improviseerin.

Kas improviseerimisel on koht teie teostes või on kõik pigem organiseeritud?

Kui tegemist on hea improviseerijaga, pole heliloojat vaja. Kui sõber on kah hea, võite luua duo. Kui aga inimesi on rohkem, on edasi minna juba raskem, sest siis pole enam kontrolli harmoonia üle – muusikaline tulemus on tihti üksluine ning suhteliselt igav. Nii et kontroll tõeliselt huvitava harmoonilise arengu ning häälejuhtimise üle on võimalik ainult komponeerides.

Mozart külgvaates

TOOMAS SIITAN
muusikateadlane

Dorothea Leonhart. "Mozart: mõistatuslik ja mõjutatav". Tõlkinud Eve Sooneste. Kirjastus Kunst 2006. 308 lk.

Dorothea Leonharti raamatu saksa-keelne originaal kannab pretensioonikat pealkirja "Mozart", kuigi kunagiseks Mozarti hooajaks üllitatud algversioon kandis hoopis sisutruumat tiitlit "Mozart: Liebe und Geld" (München, 1991). Seekordseks Mozarti ralliks oli kirjastaja varakult valmis raamatu täiendatud väljaandega (Zürich, 2004). Lisaks hiina ja tšehhi keelele on raamat nüüd saanud ka eestikeelse tõlke, mis on meile koguni esimene omakeelne raamat Mozartist.

Raske oluks seda raamatut paremini alustada – sissejuhatava peatüki avab Leopold Mozarti kirjakatke (15. XII 1777), milles isa tunneb muret oma varsti 22-aastaseks saava poja kehva habemekasvu pärast. Familiaarne detail annab täpse vihje, millest me järgneval peaaegu kolmesajal leheküljel lugeda saame: tänapäeva biograafiakirjanduse laadis, mis on ammu loobunud 19. sajandi "kangelaseposte" pidulikkusest, kistakse maha valehabemed ja parukad ning otsitakse nende alt inimest, kellega lugeja suudaks samastuda.

Puudutades vaid väga põgusalt Mozarti lapsepõlve, viib autor meid kiiresti peateema juurde, milleks on helilooja saatuslik suhe Weberite riukliku perekonnaga. Sellest perest leidis Mozart oma suure armastuse Aloisia, keda ta ilmselt surmani südames hoidis, oma abikaasa Constanze, kes olevat õe peale alati armukadedaks jäänud, ning neidude kelmist isa ja joodikust ema, kes Mozarti kergeusklikkust kurjalt ära kasutades talt elu lõpuni hiigelsummasid välja pressisid. Raamatust pole siis tõesti mõtet otsida "kogu Mozartit". Eestikeelne tõlge sai tiitlilaiendiks "Mõistatuslik ja mõjutatav" – sisu tabab seegi.

Autor Dorothea Leonhart on kaua tegutsenud Münchenis moodsa kunsti galeristina ja 18. sajandi kultuuriloo uurijana ning raamatu aluseks on aukartust äratav arhiivitöö. Eriti detailselt on ta lugenud

Mozarti ja tema pereliikmete rikkalikult säilinud kirjavahetust ning dokumenteerib ebatavalise detailsusega Mozarti peresuhteid ja intriige võimukandjatega, püüdmata öelda midagi Mozarti muusika kohta. Eriliselt on teda huvitanud Mozarti kunstnikkarjääri majanduslik külg: raamatupidaja täpsusega jälgib ta helilooja tulusid ja rahalist seisu ning kuigi võrdlus tänase päevaga saab olla vaid tinglik, arvestab ta kuldnaid julgelt ümber euro väeringusse, püüdes seega luua toonastest rahasuhetest täpset ettekujutust. Mozarti küpse perioodi sissetulekuid võrdleb autor poole kuni ühe miljoni euroga aastas ja annab raamatus oma parima, et lükata ümber väsinud müüti vaesuses viirelevast geeniusel.

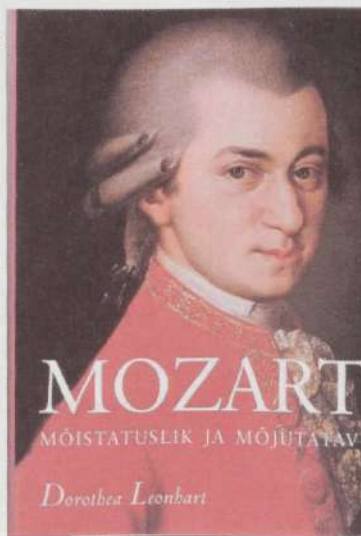
Raamat on väga ladusalt kirjutatud ja tõlgitud ning kiiresti loetav. Kohati kipub Dorothea Leonharti stiil küll tüütult ajakirjanduslikuks, mis laseb kunstniku loomingust huvituda just niivõrd, kui on hädapärast vajalik rääkimaks isiklikest afääridest ja sissetulekutest. Uuriva ajakirjaniku kombel oskab autor jätta mulje äärmiselt korrektsest allikaurimusest, mis meid lõpuks "tõeni" viib. Ent lugejail on raske hinnata, kas pole siin lihtsustatult polaarsete hinnangute toel taas fabritseeritud üht pooltõde.

Uusimas muusikakirjanduses on üldiselt asunud lõhkuma suurte heliloojate traditsioonilisi kangelasportreesid, üritades nii paljastada geeniuste inimlikku nägu. Kollaka ajakirjanduse stiilis räägitakse nende kirkedest ja sõltuvustest, seksuaalsetest eelistustest ja "piinlikest" haigustest – kõigest sellest, mis varem paraadpiltidele ei mahtunud. Ja kuna need jutud müüvad hästi, minnakse muidugi tihti liiale. See stiil ilmestas tublisti ka lõppenud Mozarti

aastat: artiklid, dokumentaalfilmid ja telesaated rääkisid palju Mozarti (vähe dokumenteeritud) mängukirest ning olid täis helilooja kirjadedest välja nopitud roppu kõnepruuki (mis tol ajal oli üsna harilik), rääkimata pealiskaudsest psühhoanalüüsi seoses isakompleksiga, mis on juba päris äraleierdatud teema. Väga iseloomuliku "kinkepaki" üllitas näiteks Müncheni kirjastus Blumenbar, avaldades pidulikus rüüis Mozarti "taasavastatud" kaanoni "Leck mich im Arsch" ("Laku perset", KV 231) koos mahuka kommentaari ja CDga. Pole vist vaja lisada, et Mozarti loominguga sünkroniseeritud sellised tekstid ei tegele.

Ka Dorothea Leonharti raamat Mozartist lõhub müüte ja see teeb ta täna populaarseks. Saksa keeleruumis on tal kahtlemata täita oluline koht – seal on raamat intrigeerivas dialoogis Mozarti-käsitluse kahe sajandi pikkuse traditsiooniga ja selle pühade kaanonitega. Leonhart eeldab oma lugejalt paljude tekstide tundmist ja enamasti ei tsiteeri ta neid käsitlusi, millele ta vastandub. Eesti lugeja jaoks seisab see raamat seetõttu väga õhukesel pinnal: esimese tänapäevase kodukeelse Mozarti-biograafiana (kui mitte arvestada Jelena Berljandi raamatut "Mozart" aastast 1956) võib temast saada see

üks ja tõeline raamat, mida usaldada. Selline staatus raamatule aga kindlasti ei sobi. Seepärast ootaks Leonharti raamatu kõrvale peatselt mõnda teist, vahest mitte tingimata vana ja klassikalist, vaid pigem mõnd teisel viisil intrigeerivat ja kindlasti rohkem Mozarti loomingule keskenduvat käsitlust. Kas või näiteks Wolfgang Hildesheimeri oma.

“Muusikaentsüklopeedia” kirjastuselt Sinisukk

EVE KARP

EMTA koolimuusika instituudi lektor, Tallinna Reaalkooli muusikaõpetaja

Max Wade-Matthews, Wendy Thompson “Muusikaentsüklopeedia”. Tõlkinud Marja Liidja, toimetanud Kaja Klaas, konsultant Triin Vallaste. Kirjastus Sinisukk 2006. 512 lk.

Kirjastuse Sinisukk vahendusel on eesti keelde tõlgituna raamatupoodidesse jõudnud Max Wade-Matthewsi ja Wendy Thompsoni “The Encyclopedia of Music”, mis on varem ilmunud eraldi raamatutena: “The World Encyclopedia of Musical Instruments” ja “The Great Composers”. Viimased on mütigil olnud ka Eestis. Olen nimetatud raamatuid kasutanud gümnaasiumi muusikatundides juba mitu aastat illustreerimaks seal oleva rohke pildimaterjaliga erinevaid muusikaloo teemasid. Tundub, et need kaks trükist on muutmatul kujul nüüd üheks köiteks ühendatud.

Eestikeelne “Muusikaentsüklopeedia” on 512-leheküljeline, suure formaadiga, kõvas köites raamat. Nii nagu kahe baasköite pealkirjad ütlevad, on entsüklopeedias kõige rohkem kõne all muusikainstrumentid ja suured heliloojad. Peale pillikirjelduste ja heliloojate lugude sisaldab teos üldistavaid ja ajaloolisi teemasid, nagu muistsete tsivilisatsioonide muusika, erinevate ajastute heliloomingu omapära, öukonnaheliloojad, kuulsad instrumentalistid, dirigendid, kontserdisaalid, orkestrid jm.

Raamat on jaotatud nelja suuremasse ossa:

Musitseerimine ja orkestri ajalugu hõlmab teavet erinevate pillikoosluste kohta erinevatel ajastutel: levinumad ansamblikoosseisud, barokkorkester, sümfooniaorkester, puhkpilliorkestrid, kantri- ja džässbändid, bigbänd, rock- ja popbändid.

Kuigi napilt, aga siiski tore, et informatsiooni jagatakse ka muistse Egiptuse, Iisraeli, Kreeka, India, Indoneesia, Hiina ja Jaapani muusika ja pillide kohta. Illustratsioonidena kasutatud vanad maalid loovad ettekujutuse kauge aegade muusikainstrumentidest.

Muusikainstrumentide entsüklopeedia ei sisalda ainult klassikalisi pille, vaid ka

analoogsete pillide erinevaid kujusid minevikust, rahvamuusikast, džäss- ja rockmuusikast. Samuti antakse ülevaade eksootilistest pillidest (australia didžeriduu, india sitar, hiina sheng); tutvustatakse pille minevikust (fiidel, tsink, serpent, rataslüüra), elektroonilisi ja mehaanilisi pille (väntorel, leierkast, mängutoos).

Helilooming läbi aegade on üldistus erinevatele ajastutele iseloomulikust muusikast. Tuuakse välja olulised žanrid, vormid ja stiilid.

Suurte heliloojate elu ja looming sisaldab üle saja helilooja loo keskajast tänapäevani.

Raamatu ülesehitus on küllalt loogiline, järjestades musitseerimise erinevates koosseisudes, pilliõpetuse ning ajastutele iseloomulikud jooned ja heliloojate elu ja loomingu. Teksti liigendatus on hea ning arusaadav. Kuigi sisukorras on vaid suuremate alajaotuste pealkirjad, saab raamatu lõpus olevast registrist nime/mõiste järgi leida soovitud leheküljed.

Raamatu trükikvaliteet on kõrgel tasemel ning eriti hea meel on tuhande kvaliteetse illustratsiooni üle, mis on ka peapõhjus, miks just muusikaõpetajal seda raamatut vaja läheb. Kogu informatsioon on valdavalt illustratsioonidega varustatud – pildid pillidest, interpretidest ja heliloojatest, olulistest isikutest ja paikadest heliloojate elus, noodikäsikirjadest, lavateoste stseenidest, esituskoošeisudest jm.

Seni, kuni muusikaklassides ei ole võimalust kasutada arvutiga ühendatud projektorit, millega tundi illustreeriv ma-

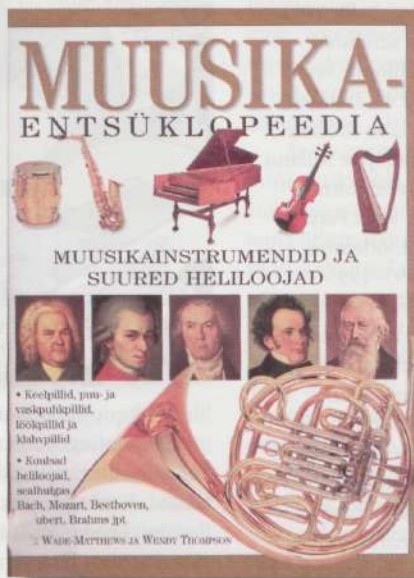
terjal ekraanile projitseerida, valmistab igasugune kvaliteetne pildimaterjal õpetajale rõõmu, kuna see loob tunnis ettekujutuse möödunud aegadest, heliloojatest, konkreetsetest instrumentidest ning aitab õpetatava värvikamaks muuta. Kuigi raamatu sõnaline osa on üsna napp, leiab õpetaja sealtki kindlasti huvitavaid fakte, mida tunnis hea kasutada.

Raamatut saab kasutada iga vanuseastme tunnis, sest pillide ja heliloojate loomingu tutvustamisega tegeldakse siin-seal kogu kooliaja vältel.

Ka õpilase jaoks on raamatus kindlasti pilkupüüdvaid pilte ning huvitavat informatsiooni. Teksti on vähe ja see ei hirmuta liigse põhjalikkusega, samuti on see kirjutatud ka asjaarmastaja jaoks küllalt arusaadavas keeles.

Raamatu puuduseks pean siiski kohatist mõistete napolisõnalist lihtsustatud selgitust, mis ei anna nähtuse olemusest alati selget ülevaadet. Silma hakkas ka mõningaid kummalisi tõlkelauseid. Lk 151: oboe on orkestri puupillirühma põhiline pill. Lk 43 ja 271 pildidel on fiidel

tõlgitud viiuliks; lk 270: neljahäälsusest sai polüfoonia põhivorm. Sõnade vorm ja žanr kasutuses esineb mitmes kohas ebaselgeid lauseid, muusikalist vormi võiks ikka kasutada teose muusikalise ülesehituse tähenduses ning žanrit teose liigi tähenduses. Käesolev kirjutis ei pretendeeri põhjalikule analüüsile, kuna olen vaid põgusalt raamatu tekstiga tutvunud. Nimetatud puudused ei kahanda ka palju “Muusikaentsüklopeedia” väärtust kasutamaks seda muusikatundides.

Komponeerides visuaalselt

Fausto Romitelli video-ooper "An Index of Metals"

TARMO JOHANNES

flötist

“**M**inu teosed lähtuvad ideest, et kõla on materjal, mida saab töödelda. Teralisus, paksus, poorsus, tihedus, sära ja elastsus on nende heliskulptuuride põhilised aspektid, mis tekivad nii võimendamisel ja elektroakustilisel töötlemisel kui ka puhtinstrumentaalsest komponeerimisest. Pärast teost “Professor Bad Trip”, kus pillide harmooniaid tajutakse otsekui läbi küllastunud, moonutatud, häiritud, väänatud ja poolsulanud loori, tundsin end olevat sunnitud järgnema neile eksperimentidele, tungides läbi taju piiridest ning projitseerides muusikat, nagu oleks see valgus, jõudmaks äärmusliku hallutsinatsioonini, kus kõla on nähtav.”

Nõnda kõneles Fausto Romitelli, 1963. aastal Kirde-Itaalias Gorizias sündinud väga põnev ja isikupärane helilooja, kes paraku lahkus siit ilmast vaid 41-aastaselt, 2004. aasta juunis. Romitelli läbis Itaaliale tüüpilise range kompositsiooniõppe Milano konservatooriumis, täiendas end mitmel meistrikursusel Itaalias, 1991 kolis Pariisi, et õppida IRCAMis uusi helitöötlemise tehnoloogiaid ning töötas 1993–1995 IRCAMi juures kui *compositeur en recherche*. Tema loomingule on tugevat mõju avaldanud György Ligeti ja Giacinto Scelsi muusika, eriti aga prantsuse spektraalmuusika, iseäranis Hugues Dufort'i ja Gerard Grisey looming. See kõik on suhteliselt tavaline kujunemise lugu. Romitelli muusika muudab eriliseks aga tema pidev huvi ja austus n-ö popmuusika alternatiivsemate žanrite vastu. Tema suurteks eeskujudeks olid mitmed progressiivse ja psühhedeelse rocki ning *techno*-muusikud ja DJ-d. Näiteks oli ta väga kõrgel arvamusel Jimi Hendrixi, Brian Eno, Aphex Twini ja Christian Fenneszi muusikast. Romitellit köitis selle muusika fantaasia, elujõud, spontaansus, kaasakiskuvus ja tugev mõju. Omadused, mida sellisel määral kohtab akadeemilises nüüdismuusikas üliharva. Romitelli on suutnud need väga olulised parameetrid üle võtta ja oma muusikasse siduda, kasutades ära akadeemilisest traditsioonist pärinevad peened komponeerimisoskused.

“An Index of Metals” sopranile, ansamb-

Visuaalsete helide looja Fausto Romitelli. Teksti autorit Kenka Lèkovichi inspireeris Roy Lichtensteini maal “Drowning girl!”.

lile, multiprojektsioonile ja *live*-elektroonikale (kontseptsioon: Fausto Romitelli ja Paolo Pachini; muusika: Fausto Romitelli; tekstid: Kenka Lèkovichi; video: Paolo Pachini, Leonardo Romoli) on Romitelli viimane teos. Teos sündis kohutava intensiivsusega Romitelli viimasel eluaastal, kui ta juba teadis, et on ravimatult haige. Partituur valmis vähem kui kahe kuu jooksul, Romitelli töötas pidevalt, viisteist tundi päevas. Nagu võiks arvata, kannavad sellistes tingimustes ja kontekstis sündinud teosed endas midagi väga erilist.

Juulis õnnestus siinkirjutajal kuulda teose elavat ettekannet Stuttgartis, Forum Neues Musiktheater Stuttgarti projektina. Teose kandsid ette hiljuti Mauricio Kageli kavaga Tallinnas esinenud ansambel MusikFabrik, dirigent André de Ridder, sopran Barbara Hannigan (Eesti publikule

tuntud Michel van der Aa mono-ooperi “One” esitusest festivalil “NYUD ’05”) ja väike heli- ja videoprojektsiooni meeskond, mida juhtis teose üks kaasautoreid, Paolo Pachini. Viimasega õnnestus neil päevil ka kohtuda ning rääkida teose saamisloost ja Romitellist. Etendustel kogetu oli minu jaoks selle aasta üks tugevamaid muusikaelamusi ning järgnevalt püüan edasi anda killukesi Romitelli mõttemaailmast, teosest ja selle taustast.

“An Index of Metals” kannab žanrinimetust video-ooper. Õelda selle teose kohta ooper on väga tinglik. Mingisugust lavalist tegevust ei toimu – sopranisolist on kui ansambli osa, kes oma partii esitamiseks tõuseb lihtsalt noodipuldi taga püsti ja laulab, ei midagi muud. Libretot, st “lugu” ei ole. Lavakujundust ega valgusrežiid ei ole. Ainsaks elemendiks laval on ansambli kohal stangedele tõmmatud suur ekraan, kuhu projitseeritakse kolm kõrvuti kulgevast ning omavahel tihedalt seostatud videopilti. Ainsateks kandvateks telgedeks ongi muusika, video ning heliprojektsioon.

Luaa midagi ooperižanris, isegi muusikateatri vallas, ei olnud Romitellile kindlasti esmane eesmärk: “An Index of Metals” ei ole lihtsalt üks järjekordne katsetus ooperižanris lisada visuaalne element muusikale, samuti ei ole tegemist tüüpilise multimeedialiku lähenemisega, kus iga kunstnik annab oma panuse üldisesse narratiivi. See on pigem täiesti uus kontseptsioon, kus valgus ja heli saavad ühe läbiva protsessi osadeks.”

Paolo Pachini sõnul nimetas Romitelli teost algselt *light show*’ks, nagu need olid moes 1960. aastatel, kuid video suurema tähtsuse tõttu jäi see nimetus kõrvale. Määratlust “ooper” tuleks mõista pigem selle sõna algses tähenduses – *opera* on mitmus sõnast *opus* (1d k – töö). *Opera* tähendab seega töid, loomingut, nagu antud juhul mitme kunstniku tiheda koostöö näol on ka tegu. Romitelli jaoks on esmatähtis mõjuda inimese tajule: “An Index of Metalsi” eesmärk on muuta ooperi ilmalik vorm totaalse tajumise kogemuseks, uputades vaataja hõõguvasse mateeriasse, mis on oma olemuselt nii valguslik kui ka heliline;

voolavatest kõladest, vormidest ja värvidest magmasse, kus puudub igasugune narratiiv; on vaid hüpnosis, millegi võimuses olemine ja transs. See on ilmalik rituaal, peaaegu nagu 1960. aastate *light-show'd* või tänapäeva *rave'*ipeod, milles ruum, olles saanud kindla vormi heli valjustest ja visuaalsest küllastatusest, tundub väänduvat tuhandeks anamorfoosiks."

Pealkiri "An Index of Metals" on laenatud ühelt kahest levimusika teosest, mis olid Romitellile inspiratsiooniallikaks. Nimelt kannab sama pealkirja Brian Eno (süntesaatorid ja elektroonika) ja Robert Frippi (elektrikitarr) pooletunnine lõpulugu nende eksperimentaalselt albumilt "Evening Star" (1974). Nagu Eno ja Frippi teosele, on ka Romitelli oopusele omane aeglustatud, veidi psühheedelne ja eemalolev vaatlemine, aeglane, kiht kihi kaupa kasvamine, ning kui nii võib öelda, "pöördesse minemine". Teiseks oluliseks lähtepunktiks on Pink Floyd'i lugu "Shine on You Crazy Diamond", mille töödeldud ning kümneid kordi korratud aakordiga teos algab ning end aeglaselt kehtestama hakkab. Pachini sõnul olid pealkirjana kõne all need mõlemad nimed, kuid otsustati siiski võimsama kujundi kasuks.

Kuigi Romitelli muusika on saanud palju inspiratsiooni "kunstmuusikavälisest" žanritest, ei ole tema loomingus siiski sugugi tegemist kollaažide või postmodernistlike *cross-over* püüdlustega. Ta ei kirjuta rockmuusikat ega vastanda seda millelegi, vaid kasutab oma helikeele ühe osana ainult rockilikke kõlaid, kui teose loogika seda nõuab. Romitelli jaoks on tähtis sellistes kõlades peituv jõud ja elusus. Ta on öelnud: "Armastan räpast, vägivaldset, moonutatud, nägemuslikku kõla, mida rahvamuusikud on ikka osanud eneseväljendamiseks kasutada. Püüan seda integreerida ka enda muusikasse." Romitelli räägib palju vägivaldast (*violenza*, *violence*), samas ei tähenda vägivald tema puhul hävitamist, purustamist ja jalge alla tallamist, pigem püüab ta päästa valla selles sõnas peituvat jõu, väe, kaudses mõttes just loova ja vabastava hoovuse. Pachini sõnul oli Romitelli niivõrd loominguline figuur, et isegi purustamise kujundid kiirgavad endast välja ikkagi midagi positiivset. Nii näiteks video-ooperi lõpuosas, kus video kujutab hülgaslikku jäätmete sorteerimise tsentrifuugi ja selles hüplevat rämpsu ning muusika elektrikitarr ja basskitarr esituses muutub järjest kaootilisemaks ja heitlikumaks, mõjub see hoopiski selgust toova kokkuvõttena eelnevale loole, kus kõik elemendid asetuvad

Kaadrid "An Index of Metals" videost.

FOTOD INTERNETIST

oma kohale. Iseloomult oli Romitelli aga just vaikne, tagasihoidlik ja rafineeritud mees, äärmiselt hoolitsev ja meeldiva olekuga inimene. Ka see tahk peegeldub selgelt tema muusikas – Romitelli partituurid on ülima põhjalikkusega läbi töötatud, kooskõlad ja harmooniad peenelt tasakaalustatud, sama tähtis kui "räpased kõlad" on tema muusikas erakordse tundlikkusega tööse rakendatud ka vaiksete helide tuhanded nüansid.

Kuidas siis õnnestus "An Index of Metals" puhul ühendada erinevate autorite töö ja liita erinevad meediad ühtseks teoseks, "kus valgus ja heli saavad ühe läbiva protsessi osadeks", "komponeerida heli visuaalselt ja videot helilisel"? Olles vaaandanud video-ooperi ettekannet juulis, võib tõdeda, et teose kõik eri elemendid tõesti toetasid üksteist, tegemist oli ühe teose, ühe kontseptsiooniga. Üheks tähtsaks põhjuseks oli kindlasti kunstnike lähedus – Romitelli ja Pachini olid head sõbrad, samamoodi tundis Romitelli väga hästi teksti autorit, Kenka Lëkovichi. Huvitav on see, et video ja muusika ühtsus ei sündinud mitte kunstnike pidevas koostöös, vaid selle aluseks oli kokku lepitud ja paika pandud üldine struktuur, arvestati sarnaseid põhimõtteid ja protsesse. Pachini rääkis, et nad töötasid palju erinevate sündmuste kestuste ja ajaliste suhete kallal. On küllaltki ebatavaline, et videomaterjal valmis varem kui muusika. Kui Romitelli oli komponeerinud teose muusikalise poole, valiti välja, millised video osad millisesse teose ossa paigutada, teha tuli veel muudatusi ja täpsustusi, kuid ühtne mõtlemine oli igal juhul vilja kandnud.

Ka teose tekstid, kolm "hellutsinatsiooni" (sõnamäng *hallucination* – *hellucination: hell* – ingl k põrgu) üldpealkirja all "Metalsushi", löi horvaatia päritolu poeet Kenka Lëkovich, kui ta oli Romitelli suunamisel tut-

vunud põhjalikult rocki ja underground-kultuuri sõnavara ja lingvistikaga. Esimese hellutsinatsiooni inspiratsioonipunktiks on Roy Lichtensteini popkunsti valda kuuluv maal "Drowning girl" (1963). Siinkohal lühike stiilinäide teisest hellutsinatsioonist alapealkirjaga "Risingirl":

*Murder by guitar,
nickel you are
but when i pierce and fix
your smile
to dive in and dive
you rise on and rise
infected by noise*

Romitelli ütleb, et "An Index of Metals" pakub välja vägivaldse, abstraktse narratiivi, vabastatud kõigist ooperlikest mahhinatsioonidest. Kuidas mõista terminit abstraktne narratiiv? Paolo Pachini seletas, et olgugi et teosel puudub igasugune programm ja ta ei jutusta mingit lugu, on tegemist siiski läbimõeldud dramaturgiaga. Kogu teosel on kindel suund ja kuulaja peaks selgelt tajuma, kus ta üldisel arengujoonel parajasti asub. Tegemist on otsekui draamaga, kust tegelased on eemaldatud ja alles on jäänud ainult nende vahelised suhted, suhete areng ja muutumine.

Teose esitus, mida mul 15. ja 16. juulil õnnestus kuulda, avaldas sügavat muljet. Iseäranis võrratu oli Barbara Hannigani roll, tema lihtne, natuke isegi (parimas mõttes) tüdrukulik hää ja ülim meisterlikkus seda mis tahes suunas juhtida, klappis teosega täielikult. Minu arvates rohkem kui Donatienne Michel-Dansaci puhul, kes laulis sisse teose salvestuse plaadifirmale Cypres Records. Ka ansambli MusikFabrik mäng André de Ridderi juhatusel oli ülimalt keskendunud ning kõitev eriti oma suure paindlikkuse tõttu – kus vaja, mänguline, kus vaja, sada protsenti ennastandev. Ning väga hästi oli välja timmitud ka elektrooniliselt juhitud ja kujundatud helipanoraam, mis tekitas tõesti tunde, et muusika ja kogu teos ümbritseb ja läbib kuulajat, ilma et ta oleks olnud üldsegi kuigi vali. Ka Paolo Pachini oli esitusega väga rahul. Kuigi teos on kirjutatud igati suurepärasele Belgia ansambli Ictus, kes on palju esitanud ja plaadistanud veel muudki Romitelli muusikat tihedas koostöös heliloojaga, hindas Pachini sellesuvist esitust veelgi kõrgemalt.

DVD video-ooperist on saadaval kompaniilt Cypres Records. Teos tuleb lähemale tutvustamisele Pärnu nüüdimuusika päeval 26. jaanuaril 2007.

Rahvusvahelised rocki-festivalid kadunud aastal

MARGUS KIIS
muusikakriitik

2006. aastal toimus Eestis kolm rahvusvahelise esinejaskonnaga vabaõhu-rocki-festivali: "Hard rock laager" Vana-Vigalas, "Rabarock" Järvakandis ja "Plink Plonk" Tartus. "Laager" oli endiselt metallistide lemmikkoht, "Rabarock" jätkas keskteerocki ja soome muusika populariseerimist ning "Plink Plonk" ponnistas indie-liini jätkamise nimel.

Suve avas 9. juunil "Rabarock", mis seekord ei hiilanud nii suurte staaridega nagu eelmisel korral, kuid kogus samas kõvasti rohkem publikut. Mõlemal päeval sai ahtal koolistaadionil toimunud Järvakandi festival kiidelda peaaegu kümnetuhandilise rahvasummaga. "Rabarocki" avamise au (nagu ka 2005. aastal "Plink Plonki" esimese bändi koorma) sai endale Tartu poprock-grupp Slide-Fifty, kes esines nagu ikka – pealtnäha rõõmsameelselt ja dünaamiliselt, olgu vaatajaid kui tahes vähe. Järgnes üks festivali tippetki – soome meestest koosnev Cleaning Women, kes ei kasutanud prepareeritud potte-pannevoodipõhju mitte naiselikult praktiliselt, vaid põneva eklektilise, üpris elektrooniliselt kõlava avangardrocki tegemiseks. Suburban Tribe sealsamast Soomest ei suutnud aga mingit muljet jätta. Nii soomlastele kui ka eestlastele tuntud JMKE esines tuttava bravuuriga ja jõuliselt, kodumaine suhteliselt uus ingliskeelse keskteerocki bänd Brides In Bloom pani suurema rõhu palja kõhuga poosetamisele kui muusikale. Saksa "vaese mehe Rammstein" nimega Oomph! sai aga hakkama päeva dünaamilisima esinemisega, kus pastoriteks ja hulludeks riietunud bänd ründas lisaks elektrooniliselt jöhkramaks tehtud *sound'*ile ka peaaegu pideva rahvasse sukeldumise ja hullude lõustadega. Eestis tegutsev sama liini esindaja No Big Silence ei saanud ka kehvem olla, tehes ootamatult pungiliku rämeda kõla ning lõpuks mitte väga ootamatu paugutamise ja ilutulestikuga oma viimaste aastate parima etteaste. Päeva lõpetanud USA pungilegend Misfits ei eruta võib-olla enam oma vanu fänne, sest legendaarne muskel-laulja Glen Danzig on

ammu läinud, kuid bassist ja laulja Jerry Only ja kaks teist vana tekitasid hoopis teise efekti: nende loodud hämmastav müravall paiskus vastu rahvast peaaegu sama tapvalt nagu laava. Igatahes oli pärast esinemist Jerrylt aia vahelt autogramme nõudmas suur hulk verinoori uusi fänne.

Väga populaarne lisaüritus oli "Hevikaraoke", mis oli kohati tunduvalt meenukam ja sageli lärmakamgi kui kahel suurel laval toimuv. Öhtul tegutses Järvakandi kultuurimajas "Rabarocki" klubi, kus esinesid Winnie Puhh, Taak, Plaan B ja Tallinna muusikute Tribute To Nirvana. Endiselt sai nautida ka ehedas nõukastilis Järvakandi sööklad, sauna ja vanakraamipoodi.

Festivali teise päeva avas vanas heas stiilis vana hea Ultima Thule. Soomlaste *folkmetal*punt Korpiklaani oli küll väga lõbus, hakkaja ja asjalik nagu sealsed bändid ikka, kuid muusikaliselt suhteliselt ebaoriginaalne. Legendaarset Peeter Volkonski bändi Rosta Aknad rammestas vist ere päike, nende kontsert kulges kuidagi hajameelselt. Rootsi Hardcore Superstar meenutas vägagi Guns'n'Rosesi, Poisoni ja Mötley Crüe ammuseid hiilgeaegu. Viimastega samal ajal säranud Onu Bella tagasitulek tekitas oma kohati puudulikust muusikalisest kvaliteedist ja mõningasest kohmakusest hoolimata hiljem mitmeid artikleid täitnud furoori. Samas ei suutnud viimase aja üks popimaid Soome *glam rock*'i bände Negative meeleutest pingutustest hoolimata eestlasi kuigivõrd köita. Suhteliselt tundmatu Skreppers aga küll. Liibuvas vinüülkombinesoonis ja kõrgetel kantsadel turniva laulja Special K juhitud rõvearmas punt esitas stiilset *psychobilly*'t ja retrorocki, kuigi rõhk oli ikkagi tobenaljakal pervošoul. Saksa *thrash metal*'i legend Kreator on jäänud viieteistkümneme aasta tagusele tasemele ega teinud välja asjaolust, et vanad poosid, harkis jalad ja kalasabakitarriid tunduvad juba üsna koomilised. Hiljuti samuti legendiks tõusnud Metsatöll tundus oma menukoorma all juba üsna väsinud,

kuigi püüdis anda oma parima ning lasi rahvamassi lõbustuseks ka tuld, tõrva ja pauku. Festivali lõpetas inglaste The Cooper Temple Clause, korralik eklektilist *indie*-rocki esitav ansambel.

30. juunil ja 1. juulil toimus juba viiendat korda Vana-Vigala "Hard rock laager". Korraldajad olid sel puhul ka pingutanud. Esinejate nimekiri oli ajaloo uhkeim, oli ka kaks korralikku lava. Kahjuks varjutasid festivali publiku vähesus ja eriti kahe külastaja vahel toimunud kaklus, mis lõppes pussitamise ja ühe mehe surmaga. See intsident rõõviski kogu meedia tähelepanu, kuigi 2006. aasta laager väärinuks palju enam.

Eestimaad esindasid esimesel päeval karmid noortebändid These Broken Remains ja Vigilia Mortum, lisandusid vanad hevipeerud Me, Myself & I ning Herald, vahele lõikus poola surmav metall Decapitated, kes soojendas "kohustuslikus korras" esinevat Metsatõllu. Päeva lõpetuseks esinesid tuntud eesti muusikutest koosnev massiivne Horricane ja 90ndate Rootsi *deep metal*'i kuulus Tiamat, kelles mõnigi fänn siiski veidi pettus.

Teise päeva avas AC/DC-tüüpi vana kooli *hard rock*'i vehkiv pärnu Hell Can Wait, edasi nüristasid-müristasid Tallinnast pärit Nihilistikrypt ja Nitrous, mille kõla imiteeris summutita autot ning aruta meest. Ootamatult populaarseks sai soomlaste üsna vähe tuntud hooga raskerocki bänd Manhai. "Läti Metsatöll" Skyforger kõlas isegi ehtsamalt kui eestlaste oma. Majesteetlik Shadowdances suutis maha pesta häbi, mida Leedu bändid olid oma rahvale tekitanud varasemates laagrites. Eesti "koondise" must Manatark, raevukas Malicious Death ja muinasjutuline Whispering Forest esinesid oma tuntud tasemel, kuid Pedigree ületas end jälle, võitis sõpru ja leidis armastust, samuti nagu atraktiivne, eklektiline ja mitte eriti tõsine Rootsi punt Deathstars. Kohe tuli ka paras sahmakas kurba *doom*'i sama maa bändi Beseech esituses. Festivali

Pilte publikutühjalt festivalilt "Plink Plonk": "Mõlemad kuulajad", "mõlemad tantsijad" ja ansambel My Darling You.

Ansambel I Love Sarah.

FOTOD EVERT PALMETS

lõpetas norra kurikuulsa *black metal*'i üks alustalasilid Satyricon, kes kogus enda ette hulga uudishimulikke, aga mustast maagiast mitte huvitunutele väga suurt elamust ei pakkunud.

Tartu laululava kõrval 15. juulil toimunud festival "Plink Plonk" on samuti vormiliselt arenenud. Seda hullem oli aga taas taluda kuulajaskonna hõredust ja loidust. Festivali avas sarnases uimasevõitu laadis Tartu Popi ja Roki Instituut. Seksika naisvokalistiga Les Diamants ei paistnud ka eriti kedagi erutavat. Läti esindaja, muusikaliselt veidi ehk liiga stereotüüpset kingapõrnitsemist viljelev Tribes Of The City suutis oma helge olemisega siiski veidi asja parandada. Nagu ka Ans. Andur, kes läks alguse krumbist ülesaanuna järjest mõnusamaks ja kohmakalt koomilisemaks. Karjalast pärit Revolver pettis neid, kes ootasid vanade süntesaatoritega pinistatud jaburaid kosmoselugusid, sest punkt otsustas pühenduda tüüpilisele vene laadna-popile. Nyrok City maadles nii elektroonikaga (mis oli halb) kui ka kitarridega (mis oli atraktiivne), aga bändi liha, veri ja kaunistatud nahad väga löögile ei pääse-

nudki. Teine raskekahurvägi – eklektilised, veidi pateetilised ja industriaalsed tartlased grupist Finish Me Off esinesid kvaliteetselt, kuid pingutav *metal*-bänd maas lõsutatavate haigutajate ees oli lihtsalt liiga kurb vaatepilt. Festivali väidetavalt kõige kallim bänd, La Merika keeras oma pseudogooti melanhoolia ja dramaatikaga vindi nii üle, et gruppi tasus rohkem vaadata kui kuulata. Varem välja kuulutatud Ultrasporti viimasel hetkel asendama tormanud Fun oli oma lärmakuse, spontaansuse ja põhjanaabritele omase põhjalikkusega suurepärase garaaži-rocki trio.

Festivali väikeses telgis oli olukord hoopis põnevam. Belgia kahemehebänd I Love Sarah on tegelikult rohkem ühe mehe projekt: Jani Jani tagus trumme, tinistas-programmeeris lastesüntesaatorit, loopis jaburaid vahetekste, tegi igasugu nägusid, vajadusel laamendas niisama. Muusikaliselt väga mitmekülgnes duos oli kitarrist Rudy Perdul suuresti Jani Jani speaktaakleid toetav roll. Teine kahemeheansambel, Stockholmist pärit My Darling You, on unustanud trummari ning järele on jäänud vaid laulvad kitarrist ja bassist koos sülearvutiga, kes tegid

rõõmu kõigile 70ndate lõpu *new wave*'i austajatele. Duo koomiliselt lühikestes (lühemad kui vaimukad sissejuhatused), läbi kolme oktavi lõõritatud poplaulukestes kumasid selgelt läbi Elvis Costello, The Damned, Billy Bragg jt.

Rahvas hakkas rockilikult möllama alles ööbändide, Köögi ja Röövel Ööbiku peale. Köögi koosseisus olid peale Pehki ja Tursa veel Moosese Andreas Johandi ning kitarristideks Ans. Anduri Foto ja kunagine dallaslane Tauno Pääslane. Röövel Ööbiku esitus oli festivali peaansambli kohaselt viimase peal. Pedaru oli tõeline nartsiss, Saaremets pirtsutas, kuidas sai, ka teised tegid oma tööd tõsiselt. Baltimaade võib-olla parima *indie*-festivali lõpuks näidati nii Baltikumi parimat *indie*-bändi.

Üldiselt oli aastal 2006 märgata nišifestivalide tähtsuse vähenemist ja rahvamasside ilmumist kesktee-üritustele. "Rabarock" on muutumas üldrahvalikuks, samas kui "Hard rock laager" ja "Plink Plonk" jäid üllatavalt publikuvaeseks, kuigi kõik kolm olid korraldatud võrdse hoolega.

Eesti muusikud maailmas

PRIIT KUUSK

muusikateadlane

Ikka on mul meeles, kui uus ja ainulaadne, esmakordne Euroopa orkestrite paraad "Europamusical" tõi 1993. aasta sügisel Münchenis sinna kolme eri maa rahvusorkestri peadirigentidena koguni kolm Eesti maestrot: Neeme Järvi Göteborgi Sümfooniakute, Paul Mägi Läti Rahvusorkestri ning Arvo Volmeri ERSO ees. Oli tõeliselt uhke tunne Eesti orkestriga kaasas olla.

8. ja 9. novembril toimusid "Europamusical" järjekordse tsükli avakontserdid Münchenis ja Berliinis. Mängis 1993. aastal asutatud Orkester Norden, mis koondas endasse algul Skandinaavia maade parimaid õppurimängijaid, nüüd aga ka Balti riikide muusikuid. Uus koosseis astus üles Eri Klasi kae all.

*

Neeme Järvi avas uue hooaja oma Euroopa orkestri, Haagi Residentie Orkestri ees Beethoveni, Sibeliuse ja Šostakoviči sümfooniatega. New Jersey Sümfooniaorkestri muusikadirektorina juhatas ta kolme erinevat kava kuulsate solistide, viiuldaja Sarah Changi ja tsellist Yo-Yo Ma'ga. Kui viimane oma menuka esinemise Järvi kae all lõpetas, kõlas lisapalana Artur Kapi 1918. a Astrahanis kirjutatud "Prelüüd" tsellolore orkestriga (armastuspühendus Maria Ikonitskajale), mis väga meeldib nii maailmatšellistile endale kui ka orkestrile ja publikule. Yo-Yo Ma'l on nüüd selle teose noot ja võimalikud on ka uued esitused.

*

Ameerika nüüdismuusikaansambli Seattle Chamber Players kontserdisarjas "Northern Stars: Baltic Voices II" kõlas seitse esiettekannet rootsi, soome, leedu, läti, eesti, taani ja venemaa heliloojatelt.

Eesti muusikast tuli esiettekandele Helena Tulve "stream" flöödile, klarnetile, viiulile ja tsellolore. Seda teost peeti leedulanna Onutė Narbutaitė oma kõrval parimaks kogu uudisõhtult. (Seattle Times 31. X 2006).

Helena Tulve sai ka möödunud aasta suvel Stuttgardis "World Music Days" ainsa ISCM-CASH Young Composers Awardi teose "Sula" eest.

*

4. novembril tõi Ohio Northern University Symphony Orchestra publiku ette

kava "Sounds of Silence", pühendades selle "laastatud Eesti mälestusele ja tema taasülesehitamisele". Dirigeeris Lloyd Butler, külalissolist oli saksofonist Virgo Veldi. Veldi mängis Glazunovi Saksofonikontserti ja Tõnu Kõrvitsa pala "Neis aedades". Õhtu meeleolu aitas toonitada Iisraeli helilooja Yehezkel Brauni "The Book of Lamertations", kus solistik oli sopran Orna Aarnia.

*

Paavo Järvi kutsus Frankfurdi Raadio Sümfooniaorkestri (esimest hooaega peadirigendina) avaõhtutele Alte Operisse Sibeliuse "Kullervo" sümfooniast laulma Eesti Rahvusmeeskoori. Suvest peale oli ta järjest juhatanud kuulsatel festivalidel: Pariisi Saint-Denis', Peterburi "Valged ööd", Oistrabhi festival Pärnus, Verbier' festival; käis Deutsche Kammerphilharmonie'ga Salzburgis Mozarti kavaga ning Stresa ja Bonni Beethoveni festivalil, seejärel Eesti Riikliku Sümfooniaorkestriga Läänemere festivalil Stockholmis, esitades siin Lepo Sumera Sümfoonia nr 6 ja Erkki-Sven Tüüri Sümfoonia nr 4 ("Magma"). Kahel korral oli ta sügisel, kokku kuue kontserdiga ameeriklaste *Big Five*'i hulka kuuluva Chicago Sümfooniaorkestri ees (oktoobris Tüüri "Zeitraumi" USA esiettekannet), ja ka Cincinnati novembris kahe eri kavaga, kus haruldustena Bernsteini poliitiline avamäng "Slava" (pühendatud Rostropovičile) ning Messiaeni "L'Ascension". Septembris juhatas Paavo Järvi seal Eduard Tubina Sümfooniast nr 11, kevadel aga Tüüri "Insula desertat". Pärast Chicagot läks väga põnevaks taas Frankfurdis, kus sealse tellimusena tuli Alte Operis 22. novembril maailmaesiettekandele Erkki-Sven Tüüri Klaverikontsert, solistik Thomas Larcher Austriast. Seejärel viis ta Viini Filharmoonikud ehtsa Viini kavaga reisile Pariisi Champs Elysées' teatrisse ning Kölni Filharmooniasse. Paavol on pidevalt väga kuulsad solistid. Veebruaris teeb ta Frankfurdi Raadio Sümfooniaorkestriga Itaalia tuuri.

*

Kristjan Järvi esitas oma Absolute Ensemble'iga Bremeni mainekal festivalil kava "Absolute Zawinul" (Joe Zawinul ise klavypillidel). Kristjan Järvi on tegev Tonkünstlerorkestri ees Viinis ja St. Pöltenis ning

esineb Viinis sageli Musikvereini "Kuldse saalis", kus oktoobris mängis ka Arvo Pärdi "Cantus".

Külalisena on ta juhatanud Kölni Raadio Sümfooniaorkestrit, Tokyo Filharmooniaorkestrit (Tüüri Tšellokontsert David Geringasega), Baseli Kammerorkestrit, Kuninglikku Liverpooi Filharmooniaorkestrit, Hannoveri Raadio Filharmooniaorkestrit. Tal on alati väga põnevad kavad, nüüdki mitmel puhul Daniel Schnyderi teosed, Friedrich Cerha Tšellokontsert, Christian Lindberg, Friedrich Gulda, Helmut Eder jt.

*

Olari Elts on selle aasta sügisest ka Orchestre de Bretagne'i kunstiline nõustaja Prantsusmaal. Oktoobris valis Eltsi oma peakülalisdirigendiks järgmisest hooajast aga kuulus Šoti Kammerorkester Glasgow's.

*

Rahvusoooper Estonia orkestri peadirigent Arvo Volmer (tegutseb ühtlasi ka Adelaide'i Sümfooniaorkestri peadirigendina) juhatas oktoobris ja novembris Austraalias. Oktoobri lõpunädalal dirigeeris ta Adelaide'i Town Hallis kolmel korral Arvo Pärdi Kolmandat sümfooniast, novembris juhatas aga sinise tuntuud helilooja Graeme Koehne uusoopust "On the Beach". Varsti on Volmeril ees suure ettevõtmisena Sibeliuse festival helilooja kõigi sümfooniatega.

*

Heidelbergi teatri ooperikoori direktorit Tarmo Vaaski saatis hiljuti suur edu Hans Zenderi ameerika-ainelise ooperi "Chief Joseph" esietenduse järel. Nimekas helilooja ise hindas Heidelbergi teatri koori "uskumatult heaks" ja Vaaski "geniaalseks koorijuhiks", mida ka sealse ajalehed kinnitasid. Vaaskil on ka orkester Schwäbisch-Gmünd'is, ta juhatas seal novembris kava, kus Mozart, Ives ja Beethoven.

*

Edukas oli aasta Anu Talile, kui meenutada, et sellesse mahtusid Heidelbergi kevadefestival, Savonlinna "Carmen" ja Salzburgi festival Mozarteumi orkestriga. Anu Tali lõpetas ka Beethoveni festivali Bonnisis, seistes Berliini Deutsches Sinfonie-Orchesteri ees, solistik viiuldaja Maxim Vengerov, kellega ta enne Liechtensteinis ja

>>>

Noorte trompetimängijate edukas aasta

29. novembrist kuni 1. detsembrini toimus Lätis neljas Kārlis Ozolsi nimeline rahvusvaheline konkurs "Young trumpeter". Konkursil esinesid edukalt eesti noored trompetimängijad. Nooremas vanuserühmas pälvis esimese järgu diplomi Tartu H. Elleri nimelise muusikakooli õpilane Paul Tarand (õpetaja Priit Sonn). Keskmises vanuserühmas võitis esikoha Tartu H. Elleri nimelise muusikakooli õpilane Mihkel Kallip (õpetaja Priit Sonn) ja kolmanda koha Tallinna Muusikakeskkooli õpilane Karl Peterson (õpetaja Aavo Ots). Vanemas vanuserühmas sai esikoha Tallinna Muusikakeskkooli õpilane Mart Aus (õpetaja Aavo Ots) ja teise koha Tallinna Muusikakeskkooli õpilane Jaan Piim (õpetaja Aavo Ots).

Tallinna Muusikakeskkooli õpilane Jaan Ots esines edukalt ka 26. oktoobrist neljanda novembrini toimunud viiendal Jevgeni Mravinski nimelisel rahvusvahelisel noortekonkursil Peterburis, kus pälvis diplomi teises voorus esinemise eest.

Konkursimuljeid jagab õpetaja **Aavo Ots**: "Ozolsi-nimelist konkursi meenutades on mul kõigepealt siiralt hea meel oma endise õpilase Priit Sonni kasvandike edu üle.

Mu praegustele õpilastele oli 2006. aasta sügis konkurssideks valmistumise ja edukate esinemiste aeg. Lätis ei olnud Mart Ausi, Jaan Piima ja Karl Petersoni hea esinemine üllatuseks – olime kõvasti tööd teinud.

Nimetatud Läti konkursile eelnes oktoobri lõpul viies Jevgeni Mravinski nimeline konkurs. Seal esinesid tublilt Mart Aus, Jaan Piim, Jaan Ots ja Neeme Ots ning fakt, et meie noored trompetistid suudavad konkureerida Moskva ja Peterburi konservatooriumi üliõpilastega, innustab neid.

Seekordse Peterburis viibimise tegi eriliseks ka Peterburi Filharmoonia Akadeemilise Sümfooniaorkestri kontserdi kuulamine. Sel kontserdil esitas Rimski-Korsakovi "Šeherezades" esimese trompeti partii minu endine õpilane Neeme Birk, kes on selle orkestri koosseisus mänginud üle kahekümne aasta. Orkester esineb pidevalt maailma kõige mainekamates kontserdisaalides. Hea oli ka seekord tema mängu kuulata.

pärast Berliini Filharmoonia suures saalis esines. Lisaks debüteeris ta Lausanne'i Kammerorkestri, Müncheni Bach Collegiumi, Nashville Sümfooniaorkestri, 14. detsembril aga kuulsa Müncheni Kammerorkestri ees. Müncheni Kammerorkestriga dirigeeris ta Eesti-Läti-Soome kava. Kõlasid Tüüri "Action-Passion-Illusion" ning "Lighthouse", Pēteris Vasksi viiulikontsert "Kauge valgus" (solist Pekka Kuusisto) ning Kaija Saariaho "Nymphaea reflection". See oli korraldajate valik. Tulekul on telekanalite Arte ja ZDF film Anu Talist.

Pidevalt on New Yorgi muusikaelus silmapiiril fagotimängija Martin Kuuskmann, kellele on kirjutanud teoseid nii ameerika kui ka eesti heliloojad. Manhattan Music School, kus ta ise on õppinud, kutsus teda peatselt avatava nüüdismuusika interpretatsiooni eriala õppejõuks puhkpillidele.

Trompetipoisid ja nende õpetajad. Vasakult Priit Sonn, Mihkel Kallip, Paul Tarand, Jaan Piim, Mart Aus ja Aavo Ots.

FOTO MAREK VILBA

Venemaal olles avaldas muljet asjaolu, et Peterburi linnavalitsus eesotsas linnapea Valentina Matvijenkoga on võtnud muusikute järelkasvu igati oma hoole alla. Venemaa kultuuriministeerium tegeleb aktiivselt noortekonkursside edendamise, Peterburi Mravinski-nimelisel muusikakoolil on kadestusväärne kontserdisaal."

Vahendanud **Ia Remmel**

Neljapäev
18. jaanuar
kell 17.00
EMTA kammersaal
(Rävala pst 16)

KONTSERDISARI

EESTI MUUSIKA- JA TEATRIAKADEEMIA

Ester Mägi 85

VESPER
Hanna-Liis Nahkur (viin), Thea Nestor (klaver)

LAPIMAA JOUD
Mari-Liis Lille (klaver)

KLARNETISONAAT
Kristjan Parts (klarnet), Liivi Arder (klaver)

DUOD RAHVATOONIS
Hendrik Soon (viin), Priidik Soon (laul)

MÄLESTUS: MUL ON TARE TAEVA ALLA; ÖNNE ALGUS
Jelena Gerliga (sopran), Kristi Kärmas (klaver)

DIALOGID KLARNETILE, FLÖÖDILE, TŠELLOLE JA KLAVERILE
Jaan Kiveld (klarnet), Harbo Killing (flöö), Kadev Vaidla (tšello), Nele Eva Steinfeld (klaver)

Sissepääs TASUTA EMTA kontserdibüroo www.ema.edu.ee

JUBILATE 2007

Võidab see, kes kõige rohkem särab

Konkurssfestivalist "Con brio"

Üle aasta korraldatav ja tänavu juba üheksandat korda toimunud konkurssfestival "Con brio" (9.–11. november) on üsna omamoodi konkurss, sest ühes ja samas kategoorias võistlevad žürii ja publiku poolehoiu võitmiseks solistid ja ansamblid, lauljad ja pillimängijad. Rohkem on muidugi esimesi ja viimaseid. Konkurss on mõeldud alla 30-aastastele eesti või Eestis elavatele muusikutele ning on heaks hüppelauaks kontserdiellu, kuna mitme preemiaga kaasneb ka kontserdi- või salvestusvõimalus. Võidab see, kes kõige rohkem särab, kelle mäng on tõe *con brio*.

Žürii koosseisus Toomas Velmet (esimees), Kristel Eeroja-Põldoja, Peep Lassmann, Heidi Pruuli, Tiia Teder, Indrek Vau, Andres Uibo, Neeme Punder, Raivo Tarum ja Tuuli Metsoja olid lummatud **Riivo Kallasmaa** oboemängust ning tunnustasid teda lisaks Eesti Kontserdi peaaahinnale (25 000 krooni ja esinemised järgmiseks hooajaks) veel ka Vanemuise sümfooniaorkestri (kontsert solistina orkestri ees), ETV (kontsertsaade) ja Eesti Raadio (salvestusleping) auhinnaga. Preemiaid jätkus ka keelpillikvartetile **TetrArchi** koosseisus **Kristjan Hallik**, **Kristiina Koströkina**, **Laur Eensalu**, **Indrek Leivategija** (EMTA auhind 10 000 krooni ja publikupremia EMT-lt), **ERSO** auhinna (kontsert solistina orkestri ees) pälvis trombonist **Andres Kontus** ning Eesti Raadio auhinna (osalemine foorumil "New Talent '07") viiuldaja **Annemari Ainomäe**. Lisaks neile mängisid finaalis veel pianist **Maksim Štšura** ja viiuldaja **Rüta Lipinaitytė**, kellele žürii ametlikke preemiaid ei jagunud. Kuid isikliku, peaaahinna väärtuses üllatuspreemia pani välja žürii liige Peep Lassmann, tunnustades sellega Rüta Lipinaitytėt.

Ajakirjanduses on juba maha hõigatud tänavuse "Con brio" erakordselt kõrge tase ning seda nii eelvoorudes kui ka finaalis. "Finaali lubatud esinejate arvu "kuus" määras ainult karm reglement, esimeses voorus esinejate professionaalne tase lubanuks südametunnistuse piinadeta suurematki valikut," kirjutab Toomas Velmet 1. detsembri Sirbis.

Millega siis seekordsed võistlejad žürii ära

võlusid? Kuidas laabus hindajate töö ning kas tekkis ka tuliseid vaidlusi? Sõna saavad žürii liikmed Neeme Punder, Tiia Teder, Andres Uibo ja Kristel Eeroja-Põldoja.

N. P.: Tase oli tõesti ühtlaselt kõrge, kõige rohkem võluski just esinejate mitmekesisus, instrumentide paljusus ja et osa võttis tervelt kaks keelpillikvartetti! Viiuldajate hea esinemine oli mulle tõeliseks üllatuseks. Tundub, et meil on peale kasvamas mitu head solisti, nagu Rüta Lipinaitytė, Annemari Ainomäe, Mari Poll, Liis Joamets ja Miina Järvi. Palju rõõmu pakkusid puhkpillimängijad. Jaan Otsa kavades meeldis mulle nii tema Liszti esitus klaveril kui ka väga virtuoosne trompetimäng. Andres Kontus üllatas oma artistlikkusega (eriti Berio "Sequenzas") ja kauni tromboonikõlaga; teises voorus oli ta oma mängu lisanud veel uusi kõlavärve, selgemaid karaktereid ja tõelise kunstnikukarisma. Arvan, et tulevikus on tal publikule veel nii mõndagi õelda. Riivo Kallasmaa *grand prix* võit oli õhus juba pärast esimest vooru, kus ta paelus kuulajaid oma väga särava ja vaba musitseerimisega. Saint-Saëns kõlas eriti värskelt ning uudset, vabana konkursipingest – see oli tõeline loominguline puhang.

Kui TetrArchi esitas Šostakoviitši Kaheksanda kvarteti peast (!), oli mu esimene mõte, et kas olen üldse kunagi kuulnud näinud, et kvartett musitseerib nootideta. See esitus oli sügav ja sisukas, muusikud tunnetasid seda kvartetimuusika tippudest üdini – see oli minu kõige suurem elamus "Con brio". Väga viimistletult mängis ka String Kvartett, liinid kostsid selgesti, erinevad hääled tulid reljeefselt esile ning intonatsioon ja koosmäng oli laitmatu. Kuid võib-olla pole Janáčeki kvartett parim valik sellisele konkursile, kes seda täpselt teab...

Ilmselt oli meie pianistide esinemisaur suvisel konkursil juba välja lastud või olemas ise nende kõrge tasemega nii harjunud, et muutume liiga kriitilisteks – igal juhul oli suurim üllataja Maksim Štšura, kes mängis väga veendunult, süvenenult ja hea klaveritunnetusega.

T. T.: "Con brio" žürii ei vaidle, vaid hääletab, nagu ka teistel selletaolistel konkurssidel. Žürii töö on nii korraldatud suurema objektiivsuse huvides, et autoriteetseimad hindajad ei mõjutaks teisi.

Samamoodi töötab ka näiteks Euroraadio noorte interpreetide konkursi "New Talent" žürii. Võistluse tase oli tänavu tõepoolest kõrge. Mitmed osalejad mängisid paremini kui eesti muusika *establishment*.

A. U.: Siirast heameelt tundsin noorte viiuldajate kõrge taseme üle. Häid muusikuid oli aga palju ja mitmetel erialadel. Kahju, et konkursil osales ainult üks laulja. Žürii töö oli tänu selgele reglemendile väga lihtne ning mingit arutelu ei toimunud, otsus sündis ilma vaidlusteta, häälte kokkulugemise tulemusena.

Milline oli teie kui kuulaja suurim muusikaelamus ning mis selle tingis?

N. P.: Esimeses voorus pakkus suurima elamuse Rüta Lipinaitytė mäng, oleksin vaid soovinud, et teosed oleksid olnud eriuilmelisemad, kuna "Con brio" otsib talente, põnevaid kontserdikavasid, mis resoneeriksid hästi ka publikuga. Kuid finaalis mõjus keelpillikvartett TetrArchi siiski võimsaimalt ja tundus, et ka publik oli sama meelt, hääletades ülekaalukalt kvarteti poolt. Loomulikult olin samavõrd vaimustuses Riivo Kallasmaa artistlikust mängust, kelle areng viimastel aastatel on olnud väga kiire. Ta oli üks väheseid, kes tajus meisterlikult nii publikut kui ka saali akustikat, teades täpselt, kuidas muusika nüansid kuulajani tuua.

T. T.: Vaevalt et žüriis osalemine võimaldab saada suuri muusikaelamusi, kuid kuulama panid mitmed osavõtjad. Mind rõõmustas, kuidas olid edasi arenenud Mihkel Järvi ja Annemari Ainomäe, kui nauditavalt esinesid Andres Kontus, Riivo Kallasmaa ja Rüta Lipinaitytė. Tõeliselt tasemel olid mõlemad keelpillikvartetid.

A. U.: Minu favoriit oli TetrArchi, kelle esinemine tõstis selle žanri viljelemise Eestis täiesti uuele tasemele. Loodan, et noored jätkavad samas vaimus ja jõuavad ka suurte saalide lavalaudadele. Hea alus selleks on juba rajatud.

K. E.-P.: Minu isiklikke muusikaelamusi oli kolm. Kõigepealt kaks suurepäraselt puhkpillivirtuoosi, Andres Kontus ja Riivo Kallasmaa. Nende mõlema mäng oli muusikaliselt huvitav, elegantne ja väga solistlik. Kolmanda elamuse pakkus keelpillikvartett TetrArchi.

“Con brio” ei ole päris tavaline muusikute omavaheline mõõduvõtmine. Rohkem kui ehk mõnel teisel konkursil rõhutatakse siin, et otsitakse uusi andeid, kes pakuksid huvi ka laiemale kontserdipublikule. Mida see tegelikult tähendab? Kas ehk targalt valitud (kergemat, populaarsemat?) repertuaari, publiku meele lahutamist, lavasarmi või midagi muud?

N. P.: See on väga filosoofiline küsimus. Arvan, et muusik peaks enne esinemist endalt küsima, kas mul on ka midagi kuulajale öelda, miks ma mängin või laulan, kas raha pärast, ambitsioonist või on mul mingi muusikaline sõnum. Pühakirjaski on öeldud, et suu räägib seda, mida süda täis. Muusik peakski mängima seda, mis südames ja südamel, kasutades sellist repertuaari, mis selleks kohane, et astuda diskussiooni nii iseenda kui ka publikuga.

“Con brio” ei otsi tõesti ainult eeskujulikku sooritust juba läbiproovitud interpretatsiooninippidega –selliseid tulemusi vaagitakse eksamite jm ettemängimiste õhkkonnas. Tippmuusikuid kuulates ei keskendu me ju sellele, kui palju õigeid või valesid noote ta mängis, vaid vaimustume sellest, mida ta nende nootide kaudu ütles.

T. T.: “Con brio” hindamiskriteerium on minu jaoks lihtne: kas ma tahaksin minna selle muusiku soolokontserdile või mitte. Kontserdikülalastajana tahan kuulata muusikut, kellel on midagi öelda ja kes oskab midagi sellist, mida “tavaline” inimene ei oska. Ja kindlasti peaks esinejal olema soovi ja indu seda välja pakkuda. Artistiküpsust on vaja. Mõnedki võistlejad olid tulnud “Con briole” liiga vara.

A. U.: Kindlasti ei otsita midagi “kerget”. Eesti Kontsert ootab eeskätt põnevaid kavu väga heas esituses. Loomulikult mängib repertuaarivalik konkursil tähtsat osa, kuid selle teeb ju interpret ise ning saab end näidata oma kõige tugevama küljest.

K. E.-P.: Repertuaaril on kindlasti väga suur tähtsus, aga veel tähtsam on, kuidas noor interpret selle muusikalise mõtte välja kannab. Kui ta tunneb end nende teostega vabalt nii tehniliselt kui ka muusikaliselt, pakub ta ka publikule rohkem kuulamist-vaatamist. Kindlasti pole “Con brio” konkurss, kus väga noorelt võiks edu saavutada, küll aga hea võimalus kogemusi omandada.

Mida tähendab “Con brio” võit sulle, noorele eesti muusikule? Kui palju konkursivõidud üldse muusiku karjääri kujundavad? Kas mõni üks, mis enne oli

Muusika tuleb mängijast, mitte pillist.
FOTO TANEL KIRIKAL

kinni, on nüüd valla?

Riivo Kallasmaa: “Con brio” võit tähendab eelkõige tunnustust seni tehtud tööle. Aga ega see laias laastus ju midagi ei muuda. Kavatsen endiselt muusikast maksimaalselt rõõmu tunda ning väljendada oma tundeid ja mõtteid, küll see siis ka kuulajatele midagi pakub! Minu praeguses töökohas Vanemuise teatris võeti mind pärast võitu väga soojalt vastu ning seoses võiduga tuleb solistina esinemi ka Vanemuise sümfooniaorkestri ees.

Eks huvi minu vastu on kindlasti suurenenud. Samuti huvi oboe kui pilli ning selle mänguvõimaluste vastu. Siiani on “Con brio” olnud ju eelkõige keelpillimängijate ja pianistide pärusmaa. Seda enam on tähelepanuväärne, et selle aastal oli finaalis koguni kaks puhkpilli, peale minu ka suurepärase tromboonimängija Andres Kontus.

Kas said mahti ka teisi võistlejaid kuulata? Kelle pärast kolleegina kõige rohkem rõõmustasid ja keda ühtlasi konkurendina kõige rohkem “kartsid”?

Kahjuks polnud mul eriti mahti teisi kuulata. Aga paljusid mängijaid ja nende taset teadsin juba varasemast ajast. Seega võin öelda, et finaali konkurents oli väga tugev ja esikohta oleks neist väärinud igaüks! Aga seekord läks nii.

Mis on seni olnud sinu suuremad muusikalised saavutused või õnnestumised?

Vaatamata oma noorele eale olen töötanud peaaegu kõigis Eesti sümfooniaorkestrites: Rahvusoper Estonia sümfooniaorkestris, ERSOs ja praegu Vanemuise sümfooniaorkestris. Samuti olen olnud NYD Ensemble'i liige. Pean neid kogemusi väga oluliseks. 2006. aasta märtsis avanes mul

võimalus esitada Mozarti Oboekontserti Tallinna Kammerorkestriga maestro Eri Klasi juhatusel.

Samuti olen suure osa oma elust pühendanud laulmisele. Arvan, et paljud ei teagi, et olen tervelt kolm aastat õppinud ka klassikalist laulu (Otsa koolis Tõnu Bachmanni ja Tarmo Silla juures). Laulupisiku sain külge väga varakult. Viieaastaselt hakkasin laulma tollases Eesti Poistekooris, hiljem lisandus TMKK kammerkoor jpt koore. Sel hooajal tähistab oma 10. aastapäeva gregoriaaniansambel Vox Clamantis, kus laulan peaaegu selle asutamisest saadik. Pean seda ansamblit oma muusikalise vabaduse ja fraasitunnetuse kujunemisel väga oluliseks. Leian, et instrumentalisti jaoks on väga oluline tegelda mingil määral ka laulmisega, sest laulmine aitab muusikat paremini, vabalt ja loomulikult mõista.

Selle aasta Eesti muusika päevadel esitasin sopran Kädy Plasiga Helena Tulve uut teost “Vaikus/Pisarad” sopranile, oboele ja klaasidele. Sama lugu mängisin ka hilissügisel Baselis toimunud Eestile pühendatud festivalil “Culturescapes”, partneriks tuntud barokkmuusika interpret, sopran Arianna Savall. See on lihtsalt kaunis lugu ja olen koostöö üle Helena Tulvega väga õnnelik.

Kus sind lähiajal näha ja kuulda saab?

Veebruari algul sooleerin Mozarti Oboekontserdis C-duur Vanemuise sümfooniaorkestri ees, dirigendiks Toomas Vavilov. Lähitulevikus on veel plaanis kontserdid koos hea sõbra Risto Joostiga ning oodata on ka koostööd Teele Jöksiga. Jälgige reklaami!

Vahendanud Kristina Körver

Klassikaplaatide väärtus on püsiv

IA REMMEL

Eesti Filharmoonia Kammerkoor on viimasel ajal teinud sageli koostööd nimeka plaadifirmaga harmonia mundi. Siiani on salvestatud kuus plaati, nende hulgas kolm sarjast "Baltic Voices", plaat vene kirikumuusikaga "The Powers of Heaven", Rahmaninovi "All-Night Vigil" ning Arvo Pärdi "Da pacem". Neli korda on harmonia mundile salvestatud plaadid olnud Grammy nominendid: 2002. aastal "Baltic Voices I" (parim kooriesitus, parim klassikaproduktent – Robina Young), 2003. aastal "The Powers of Heaven" (parim klassikaproduktent - Robina Young), 2004. aastal "Baltic Voices II" (parim kooriesitus) ja lõppenud aastal Arvo Pärdi "Da pacem" (parim kooriesitus).

Läinud aasta novembris viibis Eestis taas harmonia mundi rahvusvaheline meeskond, et salvestada helilooja Toivo Tulevi autoriplaati. Salvestuse vaheajal rääkis koori ja plaadifirma koostööst heliinsener ja salvestuse produktent Brad Michel.

Kui pikkade traditsioonidega on plaadifirma harmonia mundi?

Harmonia mundi on traditsioonidega kompanii, mis pühitseb tänava oma 50. aastapäeva. Vanimate hulka ta siiski ei kuulu. Kui maailma paljud tuntud plaadifirmad on korduvalt omanikku vahetanud, siis harmonia mundi on siiani oma asutajate käes, mis on tõeliselt unikaalne.

Harmonia mundi on teinud hulga plaate Eesti Filharmoonia Kammerkooriga. Miks just selle Eesti muusikakollektiiviga?

See koor on väga eriline ja tal on unikaalne

kõla. Üks põhjus on ka see, et koori kunstiline juht on Paul Hillier, kellega meid seob pikaajaline koostöö. Paulil on alati huvitavaid ideid, mida tasub teostada.

Olete salvestanud siiani kolm plaati "Baltic Voices" Baltimaade muusikaga. Kuidas rahvusvaheline kuulajaskond sellist muusikat vastu võtab?

Meie sari "Baltic Voices" võeti väga hästi vastu. Balti muusikas on mingi originaalsus, mis äratav tähelepanu.

Milles see originaalsus teie arvates peitub?

Näiteks Toivo Tulevi muusika, mida me praegu salvestame, on väga meisterlikult kirjutatud ning ühtlaselt kõrge tasemega. Siin on palju erinevaid kihistusi, erinevaid tekstuure: keerukaid, aga ka lihtsaid ja ilusaid. Seda peab süvenedes kuulama ja see äratav väga tugevaid emotsioone.

Järgmisel nädalal hakkame salvestama veel üht eesti plaati, Eesti Filharmoonia Kammerkoori solisti Iris Oja sooloplaati Londonis. Ta esitab vene muusikat: Rahmaninovi ja Šostakovitši laule.

Kes on harmonia mundi staarid?

Neid on palju: Collegium Vocale Gent, The Academy of Ancient Music, Tokyo keelpillikvartett, Jon Nakamatsu, Kent Nagano, Andreas Scholl, Alexandre Tharaud...

Üksvahe arvati, et täiuslike salvestiste ilmumisega ei taha inimesed enam kontsertidel käia ja eelistavad kodus plaate kuulata. Mida teie sellest arvate?

Ma arvan, et plaadid pole kontsertidele

konkurendid ja kontserdid ei võta midagi ära heliplaatidelt. Inimesed kuulavad kontserti ja neil tekib huvi plaati osta. Või siis plaati kuulates tuleb soov seda muusikat ka elavas ettekandes kuulata.

Juba pikemat aega räägitakse, et praegu pole parim aeg klassikaplaatide väljaandmiseks.

Meie esimene eesti plaat läks väga edukalt. Nii "Baltic Voices" kui ka "Da pacem" on igati hästi müünud.

Muidugi, selge see, et popmuusika plaate müüakse tunduvalt rohkem kui klassikaplaate. Aga popmuusikute populaarsus tuleb ja läheb, klassikaline muusika on püsiv ja tal on alati publik olemas.

Brad Michel Toivo Tulevi plaadi salvestusel 2006. aasta novembris.

FOTO ARVO AUN

ILMUNUD ON

"Vaateid Lepo Sumera loomingule".

Koostanud Gerhard Lock ja Merike Vaitmaa.

Sisukord:

Merike Vaitmaa. Lepo Sumera 20. sajandi muusika kontekstis.

Kai Tamm. Huumorist Lepo Sumera instrumentaalmuusikas.

Kerri Kotta. Lepo Sumera klaveriteose "Ostinato-variatsioonid" (1967) vormist ja helikõrguslikust struktuurist.

Eeva Konsa. Rütmist Lepo Sumera "Palas aastast 1981" klaverile.

Gerhard Lock. Horisontaali ja vertikaali seostest Lepo Sumera hilistes sümfooniates.

Scripta Musicalia 2006

Vaateid
Lepo Sumera
loomingule

Scripta Musicalia

Viies "Fiesta de la guitarra"!

KRISTO KÄO
kitarrist

15.–19. novembrini toimus V rahvusvaheline kitarrifestival "Fiesta de la guitarra".

Festivali keskus on traditsiooniliselt Tartus, aga kontserte jagus ka Rakverre, Pärnusse, Viljandisse, Võrru ja Tallinna.

Kitarr on läänemaailma tuntuim ja levinuim muusikainstrument ja Eesti ei ole selles suhtes mingi erand – kitarrihuvilisi on massiliselt. Kitarrinäol on aga tegemist märgiga – ta ei ole paljude inimeste jaoks esmajärjekorras muusika tegemise vahend, vaid asi iseeneses, kellele jaoks kindla ajastu, kellele elustiili sümbol. Nii ei püüa Eesti Kitarriseltsi igaaastane festival "Fiesta de la guitarra", kitarrit pidu, tegelda kitarriga kui instrumenti tutvustamisega. Pigem juhib festival tähelepanu sellele, kui palju on erinevaid võimalusi seda pilli muusikas kasutada, siin saavad kokku erinevad kitarrid ja nende mängijad.

Viie aasta jooksul on festivalil esinenud nii Eesti kitarristide paremik kui ka hulk nimekaid ja vähem nimekaid väliskülalisi. Külaliste kutsumisel ei loe niivõrd mängijate elulood, plaadid ega kuulujutud, loeb isiklik kontakt ja emotsioon. Üldiselt ei ütle klassikalise kitarrimaailma staaride nimed publikule niikuinii midagi. Välisesinejaid käib ju siin tihti ning kõiki reklaamitakse kui "tippinterpreete", pigem kõlab usaldusvärselt mõni tuntud eesti nimi. Nii on ka kitarrifestivali kontsertide hulka sattunud selliseid, kus väärt muusikaelamusel saab osa vaid väikesearvuline publik. Ka selles suhtes ei ole Eesti erand. Üks tänavune festivalikülaline, kitarrist Saksamaalt, rääkis loo, kuidas Sting, kellele on lautomäng meeldima hakanud, andis ühes Saksa pubis hiljuti lautokontserdi. Pileti hind oli kaks eurot ja kuulajaid polnud kuigi palju. Või taani kitarristide lood sellest, kuidas David Russellit, üht tuntuimat klassikalist kitarristi maailmas käis Århusis kuulamas kõigest mõnikümme inimest. Selles valguses võib "Fiesta de la guitarra" läbi aastate publikurohkuselt edukaks pidada. Keskmiselt on igal festivalil 15–20 kontserti, kuulajate arv

Maailmamaainega kitarrist Timo Korhonen andis kitarrifestivalil kolm soolokontserti.

FOTO EESTI KITARRISELTSI ARHIIVIST

kõigub tuhande ja kahe tuhande vahel. Rohkem külalastajaid on Eesti Kontserdiga koostöös kutsunud nn peaesinejate kontsertidel, aga ka traditsiooniks saanud õhtustel džässikontsertidel. Kui räägime ilma võimendamata kitarrist, siis on tegemist väga intiimset õhkkonda loova pilliga ja tuhandete kuulajate ees see efekt kaoks. Lauto kohta on koguni öeldud, et optimaalne lautokontserdi publiku suurus võiks olla viis inimest!

Tänavune festival oli pühendatud kitarrile kui ansamblipillile ja kuulda sai kitarrit väga erinevates rollides: saatmas lauljat, improviseerimas džässiradadel, mängimas bluusibändis, kitarrikvarteti liikmena, trios ja duos flöödi, viiuli ning teise kitarriga; oli ka kaks väga erinevat soolokitarrist kontserti. Eelkõige rockkitarristina tuntud Peeter Prints andis soloetenduse kolme erineva kitarriga ja elektroonikaga ning tänavune rahvusvaheliselt tuntuim esineja Timo Korhonen esines klassikalise soolokontserdiga Tallinnas, Tartus ja Pärnus.

Külalistest võib mainida veel duot Helmut Oesterreich (klassikaline kitarr, Saksamaa) ja Sandra Stahlheber (metsosopran, Saksamaa), kelle aus musitseerimine avaldas paljudele muljet. Esimest korda festivali ajaloo esines ka tudengite ühiskontserdil rahvusvaheline seltskond, mängijaid oli soome, rootsi, hiina ja vene rahvusest. Erandina toimus üks kontsert (Sofia Rubina trio) vahest veidi ebatavalises miljöö – TÜ ajaloo muuseumi saalis pisut akadeemilises õhkkonnas.

Lisaks kontsertidele on igal aastal toimunud ka meistriklassid, loengud ja töötod. Mõnel aastal ka pillidemonstratsioonid. Sel aastal esindas akadeemilist poolt Timo Korhonen avatud meistriklass Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias ning väga põneva loengu Tartu Lutsu nim raamatukogus pidas Andres Roots. Teemaks oli slaidimängu ajalugu ja vaevalt leidub siinmail kedagi, kes sellest ülearu palju teaks. Tegemist on päritolult ameerikamaise mänguviisiga, aga põnev on tõmmata ajalisi paralleele ja leida, et elektrikitarr on vanem kui suur osa tänasest klassikalise kitarrist püsirepertuaarist. Ameerikas muide ei olegi väljend "klassikaline kitarr" üheselt mõistetav. Paljude jaoks tähendab see "tavalist" metallkeeltega kitarrit. Aga terminid ei ole sellisel puhul olulised. Jõuaini siinkohal ringiga algusesse tagasi ja tõden veel kord, et tähtis on muusika ja sellega kaasnev emotsioon.

Õnneks ei pea ootama järgmise kitarrifestivalini, et kuulda mängimas kitarrit – kitarrikontserte toimub Eestis aasta läbi. Äsja sai Tallinna publik näha Tallinna Filharmoonia ja PÕFFi koostöö tulemusena siia saabunud šoti kitarriste, kelle ansambel koosnes klassikalise kitarrist, elektrilisest western-kitarrist, fingerstyle-kitarrist ja lauljast. Järgmisel nädalal tuuritab soolokavaga Eestis Sibeliuse Akadeemia kitarriprofessor Jukka Savijoki, ainus doktorikraadiga kitarrist siin kandis, ja aasta viimasel päeval annab Tallinnas kontserdi Tallinna Kitarrikvartett. Aga küllap ei jää nende kontsertide vahele ainsatki päeva, mil kusagil Eestis ei kõlaks kitarr.

Eesti klaver Astron Albu mõisas

ALO PÖLDMÄE

TMMi muusikaosakonna juhataja

Esimisel detsembril esitles Eesti Teatri- ja Muusikamuuseum Albu mõisa saalis eesti tiibklaverit Astron. Selle kultuuriloolise taustaga klaveri restaureeris firma Reval Piano Heiki Partsi juhtimisel.

Klaver deponeeriti Albu põhikoolile Kultuuriministeeriumi kureeritava mõisakoolide sisustamise programmi raames. Koolide muusikainstrumentidega varustamise projektis oli Astroni esitlus avalöögiiks.

Klaveri andis väärtusliku kingitusena Teatri- ja Muusikamuuseumile Eda Öpik. Pill on kuulunud tehnikadoktor Ilmar Öpikule ja tema keemikust poja Andres Öpiku perekonnale.

Esitlusel võtsid sõna Teatri- ja Muusikamuuseumi direktor Ülle Reimets, Albu mõiskooli direktor Ervin Jürisoo, Reval Piano poolt Heiki Parts ja Astroni ajaloolise tausta osas siinkirjutaja.

Muusikalist osa sisustas väljapaistval tasemel noor pianist Tallinna Muusika-keskkoolist, noorte interpretide võistluse "Con brio 2006" finalist Maksim Štšura. Ta esitas Mozarti, Liszti ja Tubina teoseid.

Aktsiaseltsina tegutsenud klaverivabrik Astron eksisteeris Tartus aastail 1922–1940. Selle üks asutajaid ja klaverite põhimudelite väljatöötaja oli eesti klaveriehituse tipptegija Ernst Hiis (tolleaegse nimega Ihse). Astron tootis mitut liiki pianiinosid ja kabinetklavereid. Pillide kvaliteet oli kõrge ja sellest sõltuvalt suurenes ka nõudmine nende järele. Kokku toodeti üle kaheksasaja klaveri. Astroni klaverivabriku tegevus ja tema toodang esindab ühte väga olulist ning väärtuslikku osa eesti klaveriehituse ajaloost.

Veel lähiajal on Teatri- ja Muusikamuuseumil kavatsus restaureerida kaks väärtuslikku tiibklaverit ning paigutada need Väana

Noor pianist Maksim Štšura sisustas Albus klaveri esitluse muusikalist osa.

FOTO TANEL VERK

ja Raudna mõisakooli. Kuna Teatri- ja Muusikamuuseumil endal puudub vajalik pind suuremõõtmeliste eksponaatide (klaverite) paigutamiseks, siis mõisakoolides olevad klaverid satuvad kahte rolli: kui muuseumi kollektiooni kuuluvad museaalid ja kui

kontsertpillid. Muuseumi seisukohalt on esimene roll olulisem, seetõttu on väga tähtis silmas pidada klaverite heaperemehelikkuse kasutamist ja hooldamist.

Mihkel Polli võidukas aasta

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias õpib noor pianist Mihkel Poll (prof Ivari Ilja), kel taskus juba mitmeid mainekaid konkursivõite. Viimaste aastate suuremad saavutused on olnud esikoht Rina Sala Gallo nimelisel pianistide konkursil Itaalias 2004 ning sel suvel toimunud Tallinna rahvusvahelisel pianistide konkursil. Lõppenud

aasta detsembris lisandus neile veel üks – esimene preemia 20. Ferroli rahvusvahelisel pianistide konkursilt Hispaanias. Teise preemia pälvis Jae-Hyuck Cho Koreast ja kolmanda Marina Baranova Ukrainast. Võisteldi tulla kolmes voorus, konkurentideks 31 pianisti neljateistkümnest riigist üle kogu maailma. Pianiste

hindas prominentne žürii koosseisus Natalia Lamas (esinaine), Julio Garcia Casas, Domenico Codispoti, Leonel Morales ja Arnulf von Arnim.

Miks otsustasid osaleda just Ferroli konkursil? On see lihtsalt üks paljudest või ehk mingis mõttes eriline võistlus?

Mihkel Poll: Arvan, et iga konkurss on oma žürii ja osalejate nägu ning seetõttu veidi eriline. Ferroli konkurss on n-õ väljakujunenud standardse ülesehitusega (nõuded kavale, kolm vooru) ja selles mõttes suhteliselt traditsiooniline soliidne kõrgetasemeline pianistide mõõduvõtt.

Minu otsuse osaleda tingis eelkõige kava sobivus, samuti paratamatu vajadus esineda konkursilaval, tutvustamaks end väljaspool Eestit ja omandamaks kogemusi.

Milline oli sinu konkursikava ja kui palju said sealjuures üldse ise valida?

Esimeses voorus oli kohustuslik Bachi prelüüd ja fuuga (minu kavas oli g-moll HTK II) ning mõni etüüd, ülejäänud teosed olid vabad. Esitasin Beethoveni Sonaadi nr 31 As-duur, Schuberti-Liszti "Metshaldja" ja Ligeti etüüdi "L'escalier du Diable" ("Kuraditrepp").

Teises voorus tuli mängida vabalt valitud kava pikkusega kuni viiskümmend minutit, mille hulgas pidi olema osa Albenize tsüklist "Iberia". Mina esitasin Liszti Sonaadi h-moll, Albenize "El Puerto" ning Šostakovitši Esimese sonaadi.

Kolmas voor oli kontsert orkestriga, mängisin Tšaikovski Esimest.

Milliseks hindad konkurentide taset? Mis sa ise arvad, millega sa tähelepanu äratasid ja žürii poolehoiu võitsid?

Konkursi tase oli kõrge, kuid eks see ole tänapäeval kõikjal nii. Usun, et nn külakonkurssse, mida pole veel avastatud ning mis on seetõttu lihtne saak, enam peaaegu ei eksisteeri. Igal pool tuleb arvestada tugevate konkurentidega Venemaalt, oriendist ja mujalt maailmast.

Žürii arvamuse kohta mul konkreetne teave puudub. Suutsin oma kava kõigis voorudes enam-vähem võimete kohaselt ette kanda, ju siis selle käigus õnnestus kuidagi sümpaatselt mõjuda.

Mis üldse teeb konkursid muusiku jaoks atraktiivseks? Kas sa tunnend, et tahad või et oled sunnitud pidevalt konkureerima?

Mina pole kohanud veel kedagi, kellele konkureerimine muusikas erilisel meeldiks. Võistlused lihtsalt on 99 protsendi noorte interpretide jaoks paratamatult muusikute juurde kuuluv aspekt. Ilma nendeta on väga raske läbi lüüa ehk jõuda professionaalse kontserttegevuseni, kuigi ka suured võidud ei garanteeri tihti veel midagi. Konkursilaval esinemine ka karastab ja annab väärtuslikke kogemusi. Kuid eelkõige tuleb ikkagi püüelda üha kõrgema muusikalise ja pillimängualase kvaliteedi poole, mida siis kuulajateni tuua. Sest mida muud üks konkurss tegelikult on kui lihtsalt mitu eri kavaga kontserti ühes paigas suhteliselt lühikese aja jooksul ja tavalisest pingestatumas õhkkonnas.

Vahendanud Kristina Kõrver

TÕSTA PILK JA
AVA SÜDA!

Ostes pileti toetad püüetega
laste päevakeskust "Käo"

PILLE LILLE MUUSIKUTE TOETUSFOND
esitleb:

Tallinna Salvefestival

27. detsembril kell 19.00 Tallinna Raekojas
MARJE SINGI JÕULULAULUDE CD ESITLUS
MARION MELNIK (sopran), PILLE LILL (sopran)
OLIVER KUUSIK (tenor) AARE SAAL (bariton)
klaveril PIIA PAEMURRU

28. detsembril kell 19.00 Tallinna Kaarli kirikus
SÜÜTALASTEPÄEVA KONTSERT
MARIA LISTRA (sopran), OLIVER KUUSIK (tenor)
LIIVI LISTRA LAULUSTUUDIO;
klaveril URMAS LATTIKAS, PIIA PAEMURRU
Kaunimad jõululaulud

6. jaanuaril kell 19.00 Tallinna Raekojas
ANNA-LIISA BEZRODNY (viulil)
IVARI ILJA (klaver)
J. Brahms, N. Rimski-Korsakov

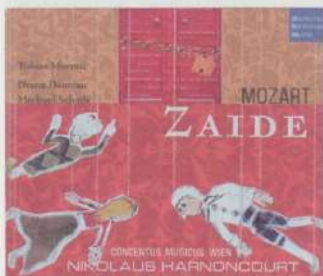
10. jaanuaril kell 19.00 Estonia Kontserdisaalis
SOOME TÄHTEDE SÄRA
JAAKKO RYHÄNEN (bass)
ja tema lauluüliõpilased Eestis:
Margarethe Fischer (sopran), Pille Lill (sopran)
Helen Lokuta (metsosopran), Mati Turi (tenor)
Roland Liiv (tenor), Rene Soom (bariton)
Sergei Grinkov (bariton), Priit Volmer (bass)
Märt Jakobson (bass); klaveril Piia Paemurru
õhtut juhib SEPPO HOVI

NCC
ELCOTEQ

SONDS HOTEL
Soome Sõpruskoond
Hasartmängumaksu Nõukogu
EMET, Quick Print

www.plmf.ee

M E L O M A A N

Mozart. Zaide. Tobias Moretti, Diana Damrau, Michael Schade. Concentus Musicus Wien. Nikolaus Harnoncourt. Deutsche harmonia mundi 82876 84996 2

“Zaide” on Mozarti lõpetamata ooper aastast 1780, mille käsikirja leidis helilooja lesk Constanze kaheksa aastat pärast oma mehe surma. Trükivalgust nägi see tänini vähetuntud ja Mozarti poolt nimeta jäänud lavateos alles 1836. aastal ning esiettekanne toimus veelgi hiljem, autori 110. sünniaastapäeval.

Ooperi süžee järgib 18. sajandi teise poole kuumimat trendi – Türgi-temaatikat ja üldist eksootikavaimustust. Lugu hargneb türanliku sultani haaremis, kus kaks orja, nimitegelanna Zaide ja tema armastatu otsustavad põgeneda. Neid aitab sultani usaldusalune ja parim sõber Allazim, kes on türanni elupäästjana ning valgustatud kristlasena tema õukonnas erilisel aujärjel. Süžee haripunkti on sultani kolmekordne reetmine, sest kõige tipuks on sultan veel ka Zaidesse armunud. Loole lisab vürtsi fakt, et ooperi muusika katkeb pärast pingelist kvartetti – sultan vannub hirmsat kättemaksu, Allazim ja orjad paluvad aga oma elu eest. Ooperi lõpp jääbki lahtiseks, sest helilooja pole lisanud ühtki nooti ning praeguseks on kaduma läinud ka libretisti Johann Andreas Schachtneri vahetektid,

mis kogu loo tervikuks sidusid.

Põhjusi, miks Mozart “Zaidet” oma eluajal avalikkuse ette ei toonud, on mitmeid. Just neil aastail oli keiser Joseph II loomas Viinis itaalia ooperitruppide kõrvale ka saksa ooperiteatrit, mille tarbeks oodati heliloojailt eelkõige saksakeelseid koomilisi oopereid ehk *singspiele*. Mozarti teos on välistelt tunnustelt küll *singspiel*, kuid ületab muusikaliselt mitmekülgsuselt ja kompositsioonimeisterlikkuselt kaugelt žanri piirid (nagu ka hilisemad šedöövrid “Haaremirööv” ja “Völufloöt”). Paaris kirjas isale kurdab Mozart, et teose komponeerimine valmistab talle raskusi, sest ta on hädas pikkade kõneosadega, mis muudavad dramaturgia lohisevaks. Samuti kartis Mozart, et hoolimata lihtsakoelisest süžee, on teos Viini publiku maitse jaoks liiga tõsine.

“Zaidet” aastal 2006 kuulates hakkab kõrva teose erakordselt eksperimentaalne vaim, seda nii orkestratsioonis kui ka vormis. Olgu selle näiteks kas või kaks “kõneldud aariat” (ehk *melologo* nagu Mozart neid nimetab), muusikasse komponeeritud kõne tolle aja tõelise moežanri melodraama eeskujul. See on omamoodi pööraste ideede loominguline katselabor, millest lõikavad kasu mitmed Mozarti hilisemad tähteosed.

Ehmatavalt nüüdisaegne on ka vanameister Harnoncourt'i ja tema mõttekaaslaste nägemus “Zaide” süžee (live-salvestus Viini Musikvereini saalis tänavu märtsis). Näitleja ja jutustaja Tobias Moretti loodud uutes vahetektides on teravalt fookuses tänapäeva inimest erutavad küsimused: stereotüüpne arusaam islami ja kristluse sõnumist, naise ja mehe rollist ühiskonnas, usuvabadusest ja inimõigustest.

Tekstid viitavad ooperisüžee seisukohast ka tulevikule: Prantsuse revolutsiooni ideedele, Nietzsche filosoofiale ja väga peenelt koguni Bushi Iraagi-poliitikale. “Ja milline olekski õnnelik lõpp? Kas laseme sultanil armastajad hukata? Või saadame nad vabadena tagasi Euroopasse, kus vähem kui kümne aasta pärast on algamas maid raputav ja kõike verre uputav revolutsioon?” küsib jutustaja ooperi lõpul.

Ometi pole see kõik tühipaljas postmodernistlik veiderdamine, vaid veenev ja vaimukas rekonstruksioon, pealegi suurepärase esituses.

Kristina Kõrver

On the Wing. Stephan Micus. ECM 1987

On vähe muusikuid, kes õigus-tavad tiitlit “multiinstrumentalist” sellisel määral nagu Stephan Micus. Micus mängib kümneid ja kümneid instrumente, mida ta on käinud otsimas ja õppimas sõna otseses mõttes igal pool maailmas. Muusika, mida ta nendega (alati üksinda) teeb, võiks mahtuda vahetevahel kasutusel oleva termini “kujuteldav folkloor” (*folklore imaginaire*) alla – see on etnilistel pillidel mängitud, erinevaid helilaade ja mänguvõtteid kasutatav omalooming, mis on hingesuguluses mitmesuguste (eriti orientaalsete) päri-

musmuusikatega, kuid ei arvesta sugugi neis kehtivate traditsioonide, käskude ega keel-dudega. Küll aga peegelduvad Micuse muusikas selgelt vanade kultuuride vaimu- ja mõttelaad, vaikuse- ja detailiarmastus.

“On the Wing” pakub sar-naselt Micuse varasemate plaatidega helimaastikke, millel puudub geograafiline asupaik, kuid mida on siiski lihtne ette kujutada. Igaüks teeb seda isemoodi – mina näen näiteks vaimusilmas lagedaid steppe ja kõrgeid mäeahelikke, inimtühje maastikke, kuhu autor on erakuna põgenenud ning kuhu ta lubab ka oma kuulajatel pageda. Ja muidugi võib tema muusika juures eelkõige erakordne kõlamaailm, mis saab sündida vaid Micuse puudutusest. Võtke näiteks pala “The Bride”. Siin on koos taldrikud Tiibetist, gongid Koreast ja Birmast, *steel*-trummide eeskujul aretatud löökpill hang, Micuse enda ehitatud 14-keelne ja 6-keelne kitarr, Iraagist pärit puhkpill *mudbedsh* ja bambusflööt *shakuhachi* Jaapanist. Milline kõla!

Joosep Sang

Auh! Barbariz. Kohvirecords 013

Maalitudeng Eero Barndök õppis kitarrimängu üheksakümnendate keskel kursusekaaslaselt Ramo Tedrelt ehk Pastacalt. Päris talt ka armastuse Nick Drake'i

vastu. Esimesed Eero lood, mida kassetidelt kuulsin, olid pastoraalsete tekstidega, ebatavaliselt hääles, liikuvalt sõrmitsetud kitarriga, heas mõttes naiivsed ja folgilikud. Vahel kuulis ka kena naishäälet. Tekstid Henrik Visnapuult ja lisaks oma looduslyriilisi mõtteid. Sellesse valda kuulub avapala "Muda", mida siin esitatakse ultramodernse kidrasaundiga. Rockilik poolus yhes algklassi inglise keelega olid kohe alguses olemas, aga ei tulnud akustilisel pillil veel esile. Siin kuuleb seda kodulindistusjupis "Ai vuud-tai". Järgmine faas oli nõukaaegselt karamellilt nime napsamine ja kohtumine raaliga, tulemuseks meeldivate rytmihäirete, valetartide ja äraspidiste kitarride, huilgamise, sõitva stereo ning üksikute akordionilisadega helgelt psyhheedeelne kõlamassiiv, mille kvintessentsiks on siin "Älison". Eero on pidevalt justkui ideaalse kolmeduuriloo otsinguil ja selles palas on kuldloige lähedal. Sellisena ilmus Barbariz plaadiga "Dehemardik datis" (2003) ka folktroonika fännide kuuldeulatusse. Alternatiivpopi pärl "Wendy" korjas tunnustust netiavarustel.

Eero tihti fantastilistes kostymides mängitud, meeldivalt kandilised ja hoogsad laivid on ikka olnud omaette huviväärsus. Hiliseimad lood on elektroonik Taavi Tulevi käte all saanud uued atmosfäärilised ja krudisevad kitarritämbriid, elektriseeritud vokaali ja ulmelised syndilised ("Come with Me"). Tulemus võib mõjuda peaaegu banaalse ja loosunglikuna ("Go"), on aga enamasti kõlaliselt rikkam ja ruumilisen, nagu instrumentaalid ja hoogne rännumeheromantika "Kui ma ärkan". "Kloostriaidast" on oma heeliumist inimhääleleks sujuva vokaaliga aga hümniliku võimuga poplugu ja järelehye unikaalse fiilinguga paigale.

Eri loomekihte miksiv "Auh!" on natuke rockilikum ja korralikum, kui mu mälestused Eero maavillasest Saue-saundist. Aga see pole tavaline "traat", vaid peene helitöötuse saanud õhukitarri kammimine tagatõa

peegli ees, taustal kobavad masinabiidid. Või paroodia, kus jalg-kõlaril-riffide taustale ilmuvad rytmihäired ja miksitud trammihääled. Või unistus ("Hinge tagasitoomine"). Puhtsydamlikkuse utoopiline jõud on see, mis mind Eero puhul ikka on vaimustanud.

Lauri Sommer
poet ja muusik

Stravinski. Three movements from Petrouchka. Tšaikovski. The Seasons. Deniss Matsujev.
Sony 82876788612

Avades Deniss Matsujevi sooloplaadi karbi, vaatab bukleti tagaküljelt kohe vastu punakuldsete matrojoškade värvitoredus. See ongi puhas vene maailm, mis siit alguse saab.

1975. aastal Siberis Irkutskis sündinud Deniss Matsujev on võimas ja tehniline pianist. Õppinud on ta vene muusika metropolis Moskvast ning tema suurimaks võiduks on 1998. aastal saavutatud esikoht Tšaikovski-nimelisel konkursil Moskvast.

Süit "Petruška", mida Matsujev kõigepealt plaadil esitab, on varane, Pariisi ja Ballet Russe'i Stravinski. "Petruška" on suure tehnilise haardega tükk, vajab jõulist mängijat, et kogu pulbitsev energia mõjule pääseks. Matsujev on selle teose ideaalne interpret.

Tšaikovski "Aastaajad" on esitatud vene parimaid esitus-traditsioone järgides. Igati omal kohal olid võimsad ja ägedad kujundid, tsükli õrnemad karakterid jäävad aga monotoonsemaks, sest rafineerituse ja nüansside maailm pole päriselt Matsujevi pärusmaa. Kuid see loendamatu kordi esitatud tsükkel kõlab lihtsalt ja

loomulikult ning Matsujevil on õnnestunud siia ka mingit oma värskest tuua.

Ia Remmel

Gratias. ETV tütarlastekoor.
Eesti Kooriühing

Pole just igapäevane nähtus, et üks Eesti koor end plaadi ning veelgi enam – DVDga esitleb. ETV tütarlastekoor on tegutsenud juba viisteist aastat ja on salvestanud hulgaliselt muusikat, mida CD-lt kuulata ja DVD-lt vaadata. Plaadi materjal ei ole hiljuti studios lindistatud ja osade kaupa kokku kleebitud, vaid koori eesmärk oli anda välja varem salvestatud muusikat, mida pole tänapäeva kõrgtehniliste vahenditega töödeldud ja paremaks lihvitud. Ärgu meid häirigu kaaskuulaja kõhatuse ega krabin kontserdisaalis – see ongi elus muusika.

Kas meenub Maarja-Liis Ilusa laulnud "Operator"? Või Hanna-Liina Vösa muusikaline sarm laulus "I Feel Pretty"? Uskumatu, aga nende esitus on DVD-l nii hea ja ehe, et tahaks seda ikka ja jälle kuulata-vaadata. Südamlikult armas on DVD-l ka kontsert Niguliste kirikus aastast 1999, eriti meeldib mulle kooriprotsessiooni käigus laulnud lihtne eesti rahvalaul "Jõulud jõudvad".

Mõned laulud CD-l ja DVD-l korduvad ning ma ei saa päris täpselt aru, miks.

Esitused on sarnased ning puudub ka suur ajaline intervall salvestuste vahel.

CD paremiku moodustavad Veljo Tormise laulud. Need ongi minu arvates koori tänane trump: tütarlapselikult haprad kooskõlad, nooruslik energia ja viimase detailini läbimõeldud esitus. Aarne Saluveer, koori dirigent

algusaegadest peale, on teinud heliloojaga tõsist koostööd ning tulemus on lihtsalt suurepärase! Samas on laule, mis näitavad, et kooril on arenguruumi, et tipp pole veel käes ja uute kõrguste saavutamise alles ees. Pean silmas vokaaltehnilisi probleeme teise oktavi ülemiste nootide laulmisel. Siin tekib tahtmine oma häälepaletiga sopranile kaasa aidata, aga kahjuks saab aidata ainult tõsine töö hääleseadega.

Selle plaadi valmimisel on teinud suure töö koori praegused ja endised lauljad, dirigent Aarne Saluveeri kauaaegsed õpilased. Need, kes mudilasena laulsid Maria Wunderlichi lihtsat laulu "Laul on popp", laulavad praegu rahvusvahelistel konkursidel Arvo Pärdi, Urmas Sisaski ja Veljo Tormise keerukaid helitöid. Seni on koori areng olnud pidev *crescendo*, mille lõppu pole näha ja mille järgmisi kurve ei oska aimata.

Piret Rips
helilooja

Tulgu malakas! Rhythm Doctor.
Umblu Recordings 2006

Suveõhtu 90ndate keskel: istun ärevil raadio ääres, kassett magnetofonis, näpp valmis lindistamisnuppu muljuma – Raul Saaremetsa saates on eetrisse paiskumas esimene välismaise DJ poolt spetsiaalselt Eesti raadiojaamale tehtud *mix*... Selle autor, londonlane Rhythm Doctor ei osanud toona uneski näha, kui tugevaks kujunevad järgneval aastakümnel tema sidemed Eestiga, et teda ootavad siin ees nii eestlannast abikaasa kui ka oluline roll nn alternatiivse (klubi)muusika propageerijana; et oma debüütalbumi ilmutab ta just

eestimaise plaadimärgi Umblu all ning paneb plaadile tagatipuks ka eestikeelse pealkirja.

Albumi "Tulgu malakas!" ümbriselt hakkab silma, et Chris Long (see on rütmidoktori kodanikunimi) pseudonüümidega ei koonerda ning kõik lood on tehtud koguni erinevate nimede varjus. Küllap vihjab kolmekümne aasta pikkuse praktikaga plaadikoguja ja DJ oma laiale muusikamaitsele, millest ta ei saa mööda ka muusikaprodutsendina, tehes eri nimede all erinevas võtmes muusikat. Nii võibki albumi esimeses palas kuulda ugri ja oriendi mõjusid; "Stapress & Crombie" kujutab endast väga sümpaatset ja mahedat *Jamaica meets London*'i stiilis *dub*-muusikat; mõnes loos kuulub afro(*beat*)-meeleolusid ning paaris palas on sooleerimisõigus latiinorütmidel. Lisaks maailmamuusika elementidega lugudele ning (mõneteist)kümnesekundi stele temaatilistele vahepaladele kuulab veel *disco-house*'i, õhulist-meditatiivset-massiivset *trip*-

hop'i ("Essence of Dream") ning Tõnis Leemetsa kitarrisoolodega rikastatud atmosfäärilist kõla (albumi vanim, 1997. aastast pärit "Suveöö"). Puhtaverelisemat *house*-muusikat esindab omal ajal hiti potentsiaali ilmutanud "She Funk", kuhu vokalistiks meelitati rahvusvaheliselt tuntud *house*'i poeet Cassio Ware, kuigi eriauhinna annaksin hoopiski *beatboxing-hiphop*'i energiapommile "Stick Up".

Albumil kuuluvad lood, mis enamikus pärit aastatest 2001–2002, on praeguseks piisavalt laagerdunud, et väärida plaadile kinnistamist. Trotsides tõmbetuuli, mille vallas mitte-peavoolu tantsumuusika sageli olema kipub, kõlab plaat aktuaalselt kindlasti ka aastate pärast.

Anton Andres
DJ San Antonio

Once Again. John Legend.

G.o.o.d. Music/Sony
82876803232

Peadpööritava tähelelennuga edetabelites kerkinud artistide üks suuremaid muresid on see, kuidas üksmeelse kiidulauluga vastu võetud debüütplaadile vääriline järg luua. Kahekümne kaheksa aastase John Legendi 2005. aasta album "Get Lifted" oli suurepärase näide sellest, kuidas luua tänapäeval muusikat, mis kannatab välja võrdluse selliste souli legendidega nagu Marvin Gaye, Stevie Wonder ja Curtis Mayfield. Paraku ei suuda tema teine plaat debüütalbumi "suurtes

saabastes" samavõrd suuri samme astuda. "Once Again" sisaldab küll samasugust naturaalselt vana kooli souli ning kinnitab, et John Legendit võib kõhklematult kõrvutada selliste meie aja "inimnäolise" r'n'b staaridega nagu D'Angelo või Maxwell, kuid inspiratsiooni ja tõeliseid leide on sellel plaadil oodatust vähem.

John Legendi partnerid uuel plaadil on mehed musta Ameerika kõrgliigast – teiste seas r'n'b multitalent Raphael Saadiq, will. i.am (The Black Eyed Peas) ja Kanye West (produtsendi rollis). Tulemus on korralik, kuid ei puuduta ega liiguta nagu Legendi mullune kauamängiv. Plaadi parimad lood on õõnsa kõlaga "Show Me", heatujuline "Each Day Gets Better", mahe gruuv "Another Again" ja hittsingel "Save Room".

Joosep Sang

KUULA KA NEID:

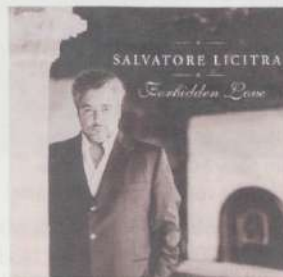
The Carnegie Hall Concert. Keith Jarrett.
ECM 1989/90

Sooloõhtutega austajaid kogunud Jarrett teeb seda jälle. Kuulsas Carnegie Hallis salvestatud kontserdil kõlab kümneosaline improvisatsioonide tsükkel, lisaks veel mõned Jarretti omaloomingulised palad. Igale numbrile järgnevad tormilised, mitmeminutised ovatsioonid ning topeltplaadilt leiab Jarretti austaja kokku 110 minutit klaverimuusikat.

Piano Solo. Stefano Bollani.
ECM 1964

Veel üks plaat õhulise klaverimuusikaga. Noor itaalia pianist Stefano Bollani tutvustab kuulajale oma romantilise koega omaloomingut, laseb paista klassikalistel mõjudel ning põimib vahele impressionistlike tõlgendusi jazzistandarditest, nagu näiteks "Do You Know What It Means to Miss New Orleans" ja "On the Street Where You Live".

Forbidden Love. Salvatore Licitra.
Sony Classical 82876 788522

Salvatore Licitra on kolmekümnendates aastates itaalia tenor, kelle Suur Hetk saabus aastal 2002, mil ta asendas Metropolitan Operas toimunud galal ootamatult haigestunud Luciano Pavarottit. Plaadil "Forbidden Love" laulab värsket ja lüürilist häälega Licitra Verdi, Mascagni, Cilea, Giordano, Ponchielli, Boito ja Leoncavallo ooperiaariaid.

Joosep Sang

COLLAGE

Jaanuar

Tallinnas

1. 01 kell 18 Hennessy ja Eesti Kontserdi uusaastakontsert: Svetlana Trifonova (sopran), Christian Lindberg (tromboon), ERSO, Eri Klas (dirigent) Estonia kontserdisaalis

4. 01 kell 19 Georgy Vasilenko (viul), Marek Taamal (viul), Merike Käver (klaver) raekojas

4. ja 5. 01 kell 18 Vanemuise teatri külalisetendus: Tšaikovski ballett "Pähklipureja" Rahvuskooper Estonias

6. 01 kell 15 ja 19 Vanemuise teatri külalisetendus: Webberi muusikal "Cats" Rahvuskooper Estonias

7. 01 kell 19 Vokaalsekstett M-Pact (USA) Estonia kontserdisaalis

10. 01 kell 19 PLMFI "Tallinna talvifestival". Soome tähtede sära: Jaako Ryhänen (bass) ja tema lauluüliõpilased Estonia kontserdisaalis

10. 01 kell 19 Verdi ooper "La traviata" Rahvuskooper Estonias

11. 01 kell 19 Tšaikovski ballett "Luikede järv" Rahvuskooper Estonias

12. 01 kell 15 Lõunamuusika: vokaalansambel Lyra (Venemaa) Estonia kontserdisaalis

12. 01 kell 19 Vokaalansambel Lyra (Venemaa) Niguliste kirikus

12. 01 kell 19 Ester Mägi 85: Arvo Leibur (viul), Madis Kari (klarnet), Aleksandra Juozapenaite-Eesmaa (klaver), Piret Aidulo (orel), Eesti Filharmoonia Kammerkoor, RAM, Estonia Selti Segakoor, TÜ Akadeemiline Naiskoor, ERSO; Tõnu Kaljuste, Mikk Üleoja, Mihhail Gerts, Heli Jürgenson, Triin Koch (dirigendid) Estonia kontserdisaalis

12. 01 kell 19 Mascagni ooper "Talupoja au" ja Leoncavallo "Pajatsid" Rahvuskooper Estonias

12. 01 kell 21 Andre Sumelius Quartet (USA – Soome) Teater NO99 jazzklubis

13. 01 kell 12 Orelipooltund: Külli Erikson toomkirikus

13. 01 kell 19 Tiit Härm ballettietendus "Kameeliadaam" Liszti muusikale Rahvuskooper Estonias

13. 01 kell 21 Iljo Toming & F4 Teater NO99 jazzklubis

14. 01 kell 12 J. Strauss'i ooperett "Viini veri" Rahvuskooper Estonias

15. ja 16. 01 kell 19 Pärdi "Kanon pokajänen": Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Tõnu Kaljuste (dirigent) Niguliste kirikus

18. 01 kell 19 Klassikaline neljapäev. Philip Glass 70: Tallinna Kammerorkester, Mihkel Kütson (dirigent) Mustpeade Majas

18. 01 kell 19 Janāčeki-nimeline keelpillikvartett (Tšehhi) Estonia kontserdisaalis

18. ja 20. 01 kell 19 Bizet' ooper "Carmen" Rahvuskooper Estonias

19. 01 kell 19 Ooperigala: Aile Asszonyi (sopran), Juhana Tralla (tenor), ERSO, Nikolai Aleksejev (dirigent) Estonia kontserdisaalis

19. 01 kell 21 F1 Guitars Teater NO99 jazzklubis

20. 01 kell 12 Orelipooltund: Gustav-Leo Kivirand toomkirikus

20. 01 kell 18 Itaalia sonaadid: Elar Kuiv (barokkviul), Lembit Orgse (klavessiin), Olev Ainomäe (barokkobo), Egmont Välja (barokktšello) raekojas

20. 01 kell 21 Tiit Paulus & Andre Maaker Teater NO99 jazzklubis

21. 01 kell 12 Lehāri ooperett "Lõbus lesk" Rahvuskooper Estonias

22. 01 kell 14 ja 18 Vanemuise teatri külalisetendus: lasteetendus "Lumekuninganna" Olav Ehala muusikale Eesti Draamateatris

24. 01 kell 19 Griegi Trio (Norra) Estonia kontserdisaalis

24. 01 kell 19 Lehāri ooperett "Lõbus lesk" Rahvuskooper Estonias

25. 01 kell 19 Enigma: Põhjamaade Sümfooniaorkester, Anu Tali (dirigent) Estonia kontserdisaalis

25. 01 kell 19 Noored dirigendid – Mikk Murdvee: Sten Lassmann (klaver), Mihkel Kerem (viul), Tallinna Kammerorkester Mustpeade Majas

25. ja 27. 01 kell 19 Esietendus: Bournonville'i ballett "Süüfiid" Rahvuskooper Estonias

26. 01 kell 12 ja 15 Lastekontsert "Limpa": Alo Kurvits, Anti Kobin, Laura Peterson, Andres Dvinjaninov jt, ERSO, ETV lastekoor, Mihhail Gerts (dirigent) Estonia kontserdisaalis

26. 01 kell 19 Kuninglik kvintett Niguliste kirikus

26. 01 kell 19 Olaf Bär (bariton), Camillo Radicke (klaver) Rahvuskooper Estonias

26. 01 kell 21 Eve Pärnsalu kvartett Teater NO99 jazzklubis

27. 01 kell 12 Orelipooltund: Ene Salumäe toomkirikus

27. 01 kell 18 Vocalissimo. Vajatakse muusat: Mati Turi (tenor), Martti Raide (klaver) raekojas

27. 01 kell 21 Kõigest vaba: jam session Teater NO99 jazzklubis

28. 01 kell 12 Verdi ooper "La traviata" Rahvuskooper Estonias

28. 01 kell 14 ja 19 Muusikalikontsert "Memory" Estonia kontserdisaalis

29. 01 kell 19 Muusikalikontsert "Memory" Estonia kontserdisaalis

30. 01 kell 19 Wolfgang Baumgratz (orel) Niguliste kirikus

30. 01 kell 19 J. Strauss'i ooperett "Viini veri" Rahvuskooper Estonias

31. 01 kell 19 Tiit Härm ballettietendus "Kameeliadaam" Liszti muusikale Rahvuskooper Estonias

31. 01 kell 19 Cyprien Katsaris (klaver) Estonia kontserdisaalis

Tartus

6. 01 kell 19 Vokaalsekstett M-Pact (USA) Vanemuise kontserdimajas

11. 01 kell 19 Vokaalansambel Lyra (Venemaa) Jaani kirikus

11. 01 kell 20 Iljo Toming & F4 Tartu Ülikooli kohvikus

12. 01 kell 19 Ballettietendus "Peer Gynt" Griegi jt heliloojate muusikale Vanemuise suures majas

16. 01 kell 18 Heategevuskontsert "Tulevikumuuseumi hääli VII" Eesti Rahva Muuseumis

16. 01 kell 19 J. Strauss'i ooperett "Nahkhiir" Vanemuise suures majas

17. 01 kell 19 Meistrite Akadeemia: Oksana Sinkova (flööt), Lea Leiten (klaver) Tartu Ülikooli aulas

17. 01 kell 19 Janāčeki-nimeline keelpillikvartett (Tšehhi) Vanemuise kontserdimajas

17. 01 kell 19 Puccini ooper "Madama Butterfly" Vanemuise väikeses majas

18. 01 kell 20 Tiit Paulus & Andre Maaker Tartu Ülikooli kohvikus

19. 01 kell 19 Mozarti ooper "Võlufööti" Vanemuise suures majas

20. 01 kell 19 Ballettietendus "Peer Gynt" Griegi jt heliloojate muusikale Vanemuise suures majas

21. 01 kell 14 Muusikalikontsert "Memory" Vanemuise kontserdimajas

23. 01 kell 19 Puccini ooper "Madama Butterfly" Vanemuise väikeses majas

24. 01 kell 19 Enigma: Põhjamaade Sümfooniaorkester, Anu Tali (dirigent) Vanemuise kontserdimajas

25. 12 kell 12 Lastekontsert "Limpa": Alo Kurvits, Anti Kobin, Laura Peterson, Andres Dvinjaninov jt, ERSO, ETV lastekoor, Mihhail Gerts (dirigent) Vanemuise kontserdimajas

25. 01 kell 20 Eve Pärnsalu kvartett Tartu Ülikooli kohvikus

27. 01 kell 19 J. Strauss'i ooperett "Nahkhiir" Vanemuise suures majas

28. 01 kell 16 Vocalissimo. Vajatakse muusat: Mati Turi (tenor), Martti Raide (klaver) linnamuuseumis

30. 01 kell 19 Cyprien Katsaris (klaver) Vanemuise kontserdimajas

30. 01 kell 19 Vokaalsekstett M-Pact (USA) Pärnu kontserdimajas

7. 01 kell 19 Vanemuise teatri külalisetendus: Webberi muusikal "Cats" Pärnu kontserdimajas

9. 01 kell 15 Maa, ilm ja mõnda: Weekend Guitar Trio raekojas

12.–28. 01 Pärnu nüüdismuusika päevad

13. 01 kell 19 Vokaalansambel Lyra (Venemaa) Issandamuutmise Apostliku Õigeusu kirikus

19. 01 kell 19 Janāčeki-nimeline keelpillikvartett (Tšehhi) Pärnu kontserdimajas

20. 01 kell 21 Schönbergi "Ellujäänud Varssavist": Eesti Rahvusmeeskoor,

Mihhail Gerts (dirigent) Pärnu kontserdimajas

24. 01 kell 12 ja 14 Lastekontsert "Limpa": Alo Kurvits, Anti Kobin, Laura Peterson, Andres Dvinjaninov jt, ERSO, ETV lastekoor, Mihhail Gerts (dirigent) Pärnu kontserdimajas

26. 01 kell 18 Meistrite Akadeemia: René Soom (bariton), Piia Paemurru (klaver) Vanalinna Põhikoolis

28. 01 kell 17 Wolfgang Baumgratz (orel) Pärnu kontserdimajas

Jõhvis

5. 01 kell 19 Vokaalsekstett M-Pact (USA) Jõhvi kontserdimajas

8. 01 kell 19 Vanemuise teatri külalisetendus: Webberi muusikal "Cats" Jõhvi kontserdimajas

14. 01 kell 17 Vokaalansambel Lyra (Venemaa) Jõhvi kontserdimaja kammersaalis

14. 01 kell 17 Vanemuise teatri külalisetendus: Tšaikovski ballett "Pähklipureja" Jõhvi kontserdimajas

18. 01 kell 19 Sāsi: Lauri Saatpalu & Peeter Rebane Jõhvi kontserdimaja kammersaalis

20. 01 kell 17 Janāčeki-nimeline keelpillikvartett (Tšehhi) Jõhvi kontserdimajas

25. 01 kell 12 Lastekontsert "Limpa": Alo Kurvits, Anti Kobin, Laura Peterson, Andres Dvinjaninov jt, ERSO, ETV lastekoor, Mihhail Gerts (dirigent) Jõhvi kontserdimajas

Kõikjal üle Eesti

6. 01 kell 16 Hingemuusika: Oksana Sinkova (flööt), Maris Oidekivi (orel) Türi Püha Martini kirikus

9. 01 kell 21 Tiit Paulus & Andre Maaker Viljandi pubis Liverpool

11. 01 kell 16 ja 18 Meistrite Akadeemia: Oksana Sinkova (flööt), Lea Leiten (klaver) Sillamäe Muusikakoolis ja Narva linnuses

12. 01 kell 18 Meistrite Akadeemia: Henry-David Varema (tšello), Ivari Ilja (klaver) Tõrva kiriku kammersaalis

12. 01 kell 21.30 Danel Aljo feat Marvi Vallaste Rakvere teatri kohvikus

18. 01 kell 18 Meistrite Akadeemia: Vahur Vurm (klarnet), Lembi Mets (tšello), Lembit Orgse (klaver) Rakvere Gümnaasiumis

20. 01 kell 18 Hingemuusika: Tallinna klaveriduo Nata-Ly Sakkos – Toivo Peāske Otepää kultuurikeskuses

26. 01 kell 21.30 Tiit Paulus & Andre Maaker Rakvere teatri kohvikus

27. 01 kell 18 Hingemuusika: Tallinna klaveriduo Nata-Ly Sakkos – Toivo Peāske Häädemeste Muusikakoolis

27. 01 kell 18 Lõõkpilliansambel Paukenfest koosseisus Vambola Krigul, Anto Önnis, Lehari Kaustel, Madis Metsamart Viljandi Pauluse kirikus

GEORG OTSA NIMELINE TALLINNA MUUSIKAKOOL

- Head muusikud on siin õppinud aastast 1919 -

- > Kutsekeskharidus – vastuvõtt põhihariduse baasil
- > Kutseõpe keskhariduse baasil – vastuvõtt keskkooli baasil
- > Muusikaline kutsealane eelkoolitus – vastuvõtt nii põhikoolis kui keskkoolis õppijatele

Avalduste esitamine elektrooniliselt:
21.mai - 25.juuni 2007

Dokumentide vastuvõtt:
14.-25.juuni 2007

Konsultatsioonid:
19.mai
20.juuni
21.juuni
25.juuni

Vastuvõtuksamid:
26.-27.juuni 2007

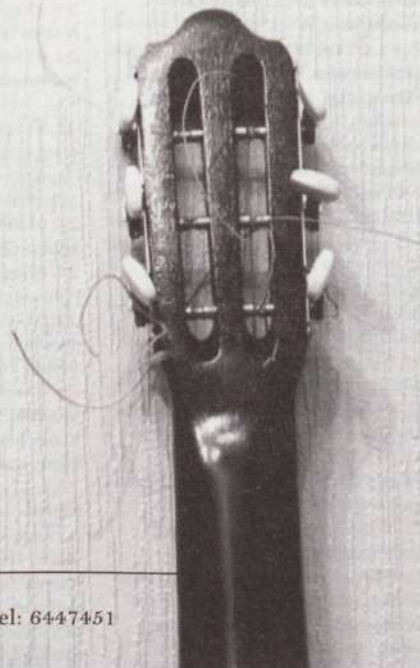
> Õpetatavad erialad

Klassikaline õppesuund:

Klaver, klavessiin
Orel
Keelpillid
Puhkpillid
Löökpillid
Akordion, kannel
Klassikaline laul
Kooridirigeerimine
Muusikateooria
Helindamine

Pop-jazz õppesuund:

Laul
Klaver
Kitarr, basskitarr
Akordion
Orkestripillid

Vabaduse Väljak 4 Tallinn | www.otsakool.edu.ee | otsakool@otsakool.edu.ee | Tel: 6447451

Hea ajakirja Muusika lugeja ja tellija!

Soovita ajakirja Muusika tellimust ka sõbrale, tuttavale ja kolleegile! Kui Su sõber on tellimisest huvitatud, siis tee nii: löika ajakirjast välja tellimiskupong, anna see sõbrale, märgi sinna kindlasti ka enda kui soovitaja nimi. Sinu sõbra vormistatud tellimus annab sulle võimaluse valida endale meeldiv kingitus – raamat! Vali see nimekirjast ja tee märges vastavasse kastikesse.

MUUSIKA TELLIMISKUPONG

Ees- ja perekonnanimi

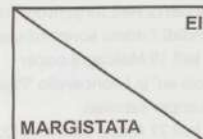
Aadress

-
- Tavatellimus 245 krooni
 - Soodustellimus 192 krooni
- muusikaõpetajatele ja õpilastele

Soovitaja

.....
nimi ja aadress, telefon

- Heino Pedusaar "Kive Estonia alusmüürist" (raamatu vahel CD)
- Dorothea Leonhart "Mozart: mõistatuslik ja mõjutatav"
- Galina Višnevskaja mälestusteraamat "Aeg ja elu"
- Eesti muusikaklassika (Ernesaks, Süda või Kreek, raamatu vahel CD)

nr 1299

**MAKSTUD VASTUS
EESTI**

**SA Kultuurileht
Voorimehe 9
Tallinn 10146**

Hansapank
Hooaja suurtoetaja

EESTI KONSERT

K 17. jaanuar kell 19
Vanemuise kontserdimaja

N 18. jaanuar kell 19
Estonia kontserdisaal

R 19. jaanuar kell 19
Pärnu kontserdimaja

L 20. jaanuar kell 17
Jõhvi kontserdimaja

JANÁČEKI nimeline

Aastal 2007 tähistab ansambel
oma 60 (!) tegutsemisaastat.

keelpillikvartett

Miloš Vacek (viul)
Vítězslav Zavadilík (viul)
Ladislav Kyselák (vioola)
Bretislav Vybíral (tšello)

Kavas: Schubert, Janáček, Dvořák

PRIKE
Hooaja peatponsor

Postimees

etv

www.concert.ee

Tallinna Muusikakeskkooli kontserdid jaanuaris 2007

14. jaanuar kell 12.00
EMTA kammersaal
MAIGI PAKRI
klaveriklassi õpilased

27. jaanuar kell 12.00
Tallinna Linnateatri kammersaal
ELL SAVIAUGU,
MARKO MARTINI
ja **MARTTI RAIDE**
klaveriklassi õpilased

28. jaanuar kell 12.00
EMTA kammersaal
Aliis Margeri Kuusik
ja **Lien Ngoc Mõna**
KATRIN KULDJÄRVE
klaveriklassist ning
ADA KUUSEOKSA
klaveriklassi õpilased

28. jaanuar kell 18.00
Kadrioru loss
MART LAAS (tšello)
SIGNE HIIS (klaver)

TALLINNA FILHARMOONIA KONTSERDID

JAANUAR 2007

PE $\frac{B}{2539}$ 2007, 1
2

18. JAANUARIL 19.00 MUSTPEADE MAJAS

GLASSIKALINE NELJAPÄEV Philip Glass 70

TALLINNA KAMMERORKESTER
Dirigent MIHKEL KÜTSON

ARCANGELO CORELLI Concerto Grosso op 6 nr 2
MICHAEL TIPPETT Fantasia Concertante Corelli teemale
PHILIP GLASS Sümfoonia nr 3

Piletid 100.-/ 60.-

25. JAANUARIL 19.00 MUSTPEADE MAJAS

NOORED DIRIGENDID Mikk Murdvee

STEN LASSMANN klaver
MIHKEL KEREM viiul
TALLINNA KAMMERORKESTER

FELIX MENDELSSOHN Topelkontsert viiulile,
klaverile ja keelpilliiorkestrile d-moll

MIHKEL KEREM Sümfoniett
JEAN SIBELIUS Pelléas et Melisande op 46

Piletid 100.-/ 60.-

Piletid müügil Piletilevi ja Piletimaailma müügikohtades üle Eesti, www.piletilevi.ee ja www.piletimaailm.com

TALLINNA FILHARMOONIA

Toompuiestee 20, 10149 Tallinn
Tel 6613 757, fila@filharmoonia.ee
www.filharmoonia.ee

